

PL-BY-UA
2014-2020

**ПРОГРАМА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЄС
ПОЛЬЩА-БІЛОРУСЬ-УКРАЇНА 2014-2020**

4 -ТЕ ОНОВЛЕННЯ

ПЕРЕКЛАД ВЕРСІЇ ВІД 2 ГРУДНЯ 2020 РОКУ

ЗМІСТ

1.	ВСТУП.....	5
2.	ОПИС ТЕРИТОРІЇ ПРОГРАМИ	6
3.	СТРАТЕГІЯ ПРОГРАМИ	10
3.1	Опис Стратегії Програми	10
3.1.1	ПРОМОЦІЯ МІСЦЕВОЇ КУЛЬТУРИ ТА ОХОРОНА ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ (ТЦ СПАДЩИНА).....	11
3.1.2	ПОКРАЩЕННЯ ДОСТУПНОСТІ РЕГІОНІВ, РОЗВИТОК НАДІЙНОГО ТА СТІЙКОГО ДО КЛІМАТИЧНИХ ВПЛИВІВ ТРАНСПОРТУ, КОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ І СИСТЕМ (ТЦ ДОСТУПНІСТЬ).....	12
3.1.3	СПІЛЬНІ ВИКЛИКИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ (ТЦ БЕЗПЕКА)	14
3.1.4	ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОРДОНАМИ ТА ОХОРОНА КОРДОНІВ, УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ, МОБІЛЬНІСТЮ ТА МІГРАЦІЄЮ (ТЦ КОРДОНИ)	14
3.1.5	ВЕЛИКІ ІНФРАСТРУКТУРНІ ПРОЕКТИ (ВІП)	15
3.1.6	ІНДИКАТОРИ ПРОГРАМИ.....	16
3.2	Обґрунтування Стратегії Програми.....	18
3.2.1.	СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	18
3.2.2	SWOT АНАЛІЗ.....	24
3.2.3	ЗАСВОЄНІ УРОКИ.....	25
3.2.4	УЗГОДЖЕНІСТЬ З ІНШИМИ ПРОГРАМАМИ, СТРАТЕГІЯМИ ТА ПОЛІТИКАМИ	26
3.3	РИЗИКИ	32
3.4	ВИЗНАЧЕННЯ НАСКРІЗНИХ ПИТАНЬ	33
4.	СТРУКТУРА ОРГАНІВ ПРОГРАМИ	34
4.1.	СПІЛЬНИЙ МОНІТОРИНГОВИЙ КОМІТЕТ (СМК)	34
4.1.1.	СКЛАД СПІЛЬНОГО МОНІТОРИНГОВОГО КОМІТЕТУ.....	35
4.1.2.	ЗАВДАННЯ СМК	36
4.1.3.	РОБОТА СМК	36
4.2.	ОРГАН УПРАВЛІННЯ (ОУ)	37
4.2.1.	ПРИЗНАЧЕННЯ	37
4.2.2	СТРУКТУРА ТА ЗАВДАННЯ ОУ	38
4.3.	НАЦІОНАЛЬНІ ОРГАНИ (НО)	41
4.4.	СПІЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ СЕКРЕТАРІАТ - ОРГАН-ПОСЕРЕДНИК (СТС-ОП)	43
4.5	ПРЕДСТАВНИЦТВА ТА ЇХНІ ФУНКЦІЇ	44
4.6	АУДИТОРСЬКИЙ ОРГАН (АО)	45
4.7	ГРУПА АУДИТОРІВ (ГА)	46
4.8	КОНТРОЛЬНО-КОНТАКТНІ ПУНКТИ (ККП).....	46
4.9.	НЕЗАЛЕЖНІ АУДИТОРИ	48
5.	РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМИ	48
5.1.	КОРОТКИЙ ОПИС СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ТА КОНТРОЛЮ ПРОГРАМИ (СУКП)	48
5.1.1.	Органи програми та їх головні функції	48
5.1.2.	Процедури реалізації Програми	51
5.2.	ЧАСОВІ РАМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ	61
5.3.	ПОРЯДОК ВІДБОРУ ПРОЕКТІВ	61
5.3.1.	Відкритий конкурс проектних заявок (КПЗ)	61
5.3.2.	Малі (малобюджетні) проекти (МБП).....	63
5.3.3.	Великі інфраструктурні проекти (ВІП)	65
5.4.	ХАРАКТЕР ПІДТРИМКИ ЗА ПРІОРИТЕТАМИ.....	65
5.4.1.	Бенефіціари	65

5.4.2.	Порядок укладання грантових контрактів.....	67
5.4.3.	Порядок внесення змін до грантового контракту.....	67
5.4.4.	Правила закупівель для бенефіціарів.....	68
5.5.	ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА ТА ЗДІЙСНЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ	69
5.6.	СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНЮВАННЯ	71
5.7.	КОМУНІКАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ І ПЛАН З ІНФОРМАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЇ.....	75
5.8.	СТРАТЕГІЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПРОГРАМИ	78
5.8.1	НЕТЕХНІЧНИЙ ПІДСУМОК ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	79
5.8.2	ЗАХОДИ З МОНІТОРИНГУ	83
5.8.3	ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ	83
5.10	ПРАВИЛА ПРИЙНЯТНОСТІ.....	86
5.11	РОЗПОДІЛ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ МІЖ КРАЇНАМИ-УЧАСНИЦЯМИ І ПРАВИЛА ПОВЕРНЕННЯ КОШТІВ	88
5.12	ПРАВИЛА ПЕРЕДАЧІ, ВИКОРИСТАННЯ І МОНІТОРИНГУ СПІВФІНАНСУВАННЯ.....	91
5.13.	ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ДЛЯ ПРОГРАМИ	91
5.14.	МОВА ПРОГРАМИ.....	92

СПИСОК АБРЕВІАТУР

АіП оцінка	Адміністративна оцінка та перевірка прийнятності
АО	Аудиторський Орган
ВІП	Великий Інфраструктурний Проект
ГА	Група Аудиторів
ЄІС	Європейський Інструмент Сусідства
ЄІСП	Європейський Інструмент Сусідства і Партнерства
ЄК	Європейська Комісія
ЄС	Європейський Союз
ЄСБШ	Європейська служба боротьби з шахрайством
ЄФРР	Європейський Фонд Регіонального Розвитку
КВП	Комітет з Відбору Проектів
КЄС	Країна-член ЄС
ККП	Контрольно-Контактний Пункт
КПЗ	Конкурс Проектних Заявок
МБП	Малобюджетні Проекти
МСП	Малі та середні підприємства
НО	Національний Орган
НТОС	Номенклатура територіальних одиниць для статистики
СТС-ОП	Спільний Технічний Секретаріат Орган-посередник
ОУ	Орган Управління
П-во	Представництво Спільного Технічного Секретаріату-Органу-посередника
ПП	Правила Процедур
РР	Регламент з реалізації ЄК (ЄС) № 897/2014 від 18 серпня 2014, яким встановлюються конкретні положення для реалізації програм транскордонного співробітництва, що фінансуються в рамках Регламенту (ЄС) № 232/2014 Європейського Парламенту та Ради, про створення Європейського Інструменту Сусідства; Регламент з реалізації ЄК (ЄС) 2020/879 від 23 червня 2020 року про внесення змін до Регламенту з реалізації ЄК (ЄС) No 897/2014 щодо конкретних правил узгодження положень з реалізації програм транскордонного співробітництва, що фінансуються в рамках Європейського Інструменту Сусідства, з конкретними заходами у відповідь на пандемію COVID-19
СМК	Спільний Моніторинговий Комітет
СОВНС	Стратегічна оцінка впливу на навколишнє середовище
СОП	Спільна Операційна Програма
СПК	Спільний Програмний Комітет
СУКП	Система Управління і Контролю Програми
ТД	Технічна Допомога
ТЗ	Технічне Завдання
ТКС	Транскордонне Співробітництво
ТРГ	Тематична Робоча Група
ТЦ	Тематична Ціль
ФЗ	Форма Заявки
ЧП	Часті Питання

1. ВСТУП

Програма транскордонного співробітництва (ТКС) Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 (Програма) діє у рамках Європейського Інструменту Сусідства (ЄІС). Вона продовжує і розширює співпрацю в прикордонних регіонах трьох країн, яка попередньо здійснювалась в рамках Програми Добросусідства Польща-Білорусь-Україна INTERREG IIIA/Tacis CBC 2004–2006 та Програми ТКС ЄІСП Польща-Білорусь-Україна 2007-2013.

Програму було розроблено Спільним програмним комітетом (СПК), до складу якого входили представники центральних та регіональних органів влади трьох країн. Програмний процес розпочався у березні 2013 року, коли відбулося перше засідання СПК. Всього було проведено сім засідань СПК:

1. Варшава, 6 березня 2013 р.
2. Львів, 28-29 жовтня 2013 р.
3. Варшава, 25 квітня 2014 р.
4. Варшава, 25 вересня 2014 р.
5. Варшава, 5 листопада 2014 р.
6. Варшава, 19-20 лютого 2015 р.
7. Варшава, 22 квітня 2015 р.

На додаток до роботи СПК, було створено три спеціальні Тематичні робочі групи (ТРГ):

1. ТРГ щодо великих інфраструктурних проектів, яка відбулася у Варшаві, 9 жовтня 2014 р.
2. ТРГ щодо стратегічних цілей і тематичних завдань, яка відбулася у Варшаві 24 квітня 2014 р.
3. ТРГ з питань технічної допомоги (ТД), яка відбулася у Варшаві 26 березня 2015 р.

На 1-му засіданні СПК були прийняті Правила процедур (ПП), а також індикативний план і схема роботи Комітету. 1-й варіант соціально-економічного аналізу для нової Програми було представлено на 2-му засіданні СПК. Вибір чотирьох тематичних цілей (ТЦ) Програми став темою обговорення 2-го засідання і був схвалений на третьому СПК. На тому ж засіданні була визначена територія Програми та призначено Орган управління (ОУ) та Аудиторський орган (АО). Під час 4-го засідання СПК було обговорено поділ кожної Тематичної цілі на пріоритети. Після цього було здійснено розподіл бюджету програми на чотири ТЦ, а також підготовано список ВІП (5-й СПК). Більшість основних рішень щодо інституційних схем були прийняті на 6-му засіданні СПК, в ході якого також було затверджено список показників Програми та особливості реалізації так званих «малобюджетних проектів» представниками трьох країн. Проект Спільної операційної програми (СОП) для консультацій з громадськістю та організація цих консультацій у всіх країнах-учасницях, а також питання використання бюджету ТД для нової Програми були схвалені під час 7-го СПК.

Програму було розроблено на базі наступних документів:

Регламент з реалізації ЄК (ЄС) № 897/2014 від 18 серпня 2014, яким встановлюються конкретні положення для реалізації програм транскордонного співробітництва, що фінансуються в рамках Регламенту (ЄС) № 232/2014 Європейського Парламенту та Ради, про створення Європейського Інструменту Сусідства; Регламент з реалізації ЄК (ЄС) 2020/879 від 23 червня 2020 року про внесення змін до Регламенту з реалізації ЄК (ЄС) No 897/2014 щодо конкретних правил узгодження положень з реалізації програм транскордонного співробітництва, що фінансуються в рамках Європейського Інструменту Сусідства, з конкретними заходами у відповідь на пандемію COVID-19 (PP);

- Регламент (ЄС) № 232/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня про створення Європейського Інструменту Сусідства (Регламент ЄІС);

- Програмний документ щодо підтримки ЄС транскордонного співробітництва ЄІС (2014-2020);
- Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради № 236/2014 від 11 березня 2014 р. щодо встановлює загальні правила і процедури для реалізації інструментів Європейського Союзу для фінансування зовнішньої діяльності;
- Регламент (ЄС, Євратом) № 966/2012 Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 р. щодо фінансових правил для загального бюджету Європейського Союзу.

Громадські консультації щодо проекту СОП були організовані у всіх країнах/регіонах Програми. Проект Програми був розміщений на веб-сайтах ОУ, НО, регіональних органів влади та на сторінці Програми ЄІСП Польща-Білорусь-Україна. Громадські консультації були організовані у всіх країнах-учасницях Програми.

1. Білорусь: Мінськ (21 травня 2015 р.).
2. Україна: Львів (2 червня 2015 р.).
3. Польща: Люблін (3 червня 2015 р.).

Програма була представлена місцевим органам влади, соціальним та економічним партнерам, неурядовим організаціям, навчальним закладам та іншим потенційним бенефіціарам, а також національним інституціям, відповідальним за секторну політику. Пропозиції, одержані під час громадських консультацій, були взяті до уваги в кінцевому проекті Програми.

Стратегічна оцінка впливу на навколишнє середовище (СОВНС) була розроблена у співпраці між зовнішніми експертами-екологами, ОУ, СПК і широкою аудиторією шляхом проведення громадських слухань та консультацій у всіх країнах-учасницях. Окрім громадських слухань і консультацій, СОВНС була опублікована на веб-сайті Програми, що забезпечило вільний доступ до проектних документів для всіх зацікавлених сторін. Окрім нормативно-правової бази, описаної вище, окремі фінансові угоди повинні бути підписані між Білоруссю/Україною та Європейською Комісією після прийняття СОП. Ці угоди встановлюватимуть основні спільні принципи реалізації Програми.

Загальна мета Програми полягає у підтримці транскордонних процесів розвитку в прикордонних регіонах Польщі, Білорусі та України відповідно до цілей ЄІС, закладених в Регламенті ЄІС.

Як і обидві попередні програми, Програма спрямована на польські, українські та білоруські прикордонні регіони і всі некомерційні установи з цих регіонів.

2. ОПИС ТЕРИТОРІЇ ПРОГРАМИ

Програма спрямована на прикордонні регіони Польщі, Білорусі та України. По польській стороні Програма включає одиниці НТОСЗ (*англ. -NUTS3*) (2008), а в Україні та Білорусі - територіальні одиниці на рівні областей.

Територія Програми поділяється на основні та прилеглі регіони:

- **Польща:**
  - Субрегіони основної території: Кросненський та Перемишльський (Підкарпатське воєводство), Бялостоцький, Ломжинський та Сувальський (Подляське воєводство), Бяльське та Хелмсько-замойський субрегіони (Любельське воєводство), Остроленцько-седлецький субрегіон (Мазовецьке воєводство);
  - Прилеглі регіони: Жешівський та Тарнобрезький (Підкарпатське воєводство); Пулавський та Любельський (Любельське воєводство);

- **Білорусь:**
  - Основна територія: Гродненська та Брестська області;
  - Прилегли регіони: Мінська (включаючи м. Мінськ) та Гомельська область;
- **Україна :**
  - Основна територія : Львівська, Волинська, Закарпатська області;
  - Прилегли регіони: Рівненська, Тернопільська, Івано-Франківська області.

Щоб забезпечити продовження існуючих схем співробітництва, застосовуваних у рамках Програми ТКС ЄІСП Польща-Білорусь-Україна 2007-2013, досягнути цілі Програми, а також досягнути сильнішого транскордонного ефекту на основній території Програми, деякі територіальні одиниці, прилегли до основних регіонів Програми, були включені в Програму ТКС ЄІС Польща-Білорусь-Україна 2014-2020.

Незважаючи на статус основного чи прилеглого регіону, організації з цих регіонів, що претендують на фінансування, будуть трактуватися рівноцінно. Основні та прилегли регіони матимуть рівні можливості при поданні заявок на фінансування в рамках Програми.

Фінансування заходів в рамках проектів, що частково здійснюються за межами території Програми, також буде можливим за умови, що:

- проекти є необхідними для досягнення цілей Програми і вони приносять користь для території Програми;
- загальна сума, виділена в рамках Програми на заходи поза межами її території, не перевищує 20% від вкладу Європейського Союзу на рівні Програми.

Загальна площа територіальних одиниць, які входять до складу території Програми, становить 316 300 км², у тому числі:

- 75.2 тис. км² (в тому числі 17.9 тис. км² прилеглих регіонів) у Польщі;
- 138.5 тис. км² (в тому числі 80.6 тис. км² прилеглих регіонів) у Білорусі;
- 102.5 тис. км² (в тому числі 47.8 тис. км² прилеглих регіонів) в Україні.

Протяжність кордону між Польщею та Білоруссю становить 418 км, між Польщею та Україною - 535 км, між Білоруссю та Україною - 1084 км.

Вибрані регіони відповідають визначенню прийнятних регіонів відповідно до *Програмного документа для підтримки ЄС ТКС ЄІС (2014-2020)* і поділу НТОСЗ (англ. -NUTS3) 2008 р. На карті представлена територія Програми.

Карта 1. Територія Програми транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 (темно-зелений – основні регіони; світло-зелений – прилеглі регіони)

Населення програмної території складає 20.9 млн. осіб (2013/2014), з яких 6.2 млн. проживають в польській частині, 7.2 млн. - в білоруській частині і 7.5 млн. - в українській.

Детальна інформація про регіони Програми та густоту населення на цій території представлена у таблиці:

Таблиця 1. Площа, населення та густота населення в регіонах Програми

РЕГІОНИ ПОЛЬЩІ	ПЛОЩА (км ²)	КІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ	ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ (осіб/км ²)
Основні субрегіони			
Бялостоцький	5 132	510 785	99,53
Ломжинський	8 818	407 497	46,21
Сувальський	6 237	276 683	44,36
Остроленсько-седлецький	12 090	754 786	62,43
Бяльський	5 977	307 475	51,44
Хелмсько-замойський	9 291	643 525	69,26
Кросненський	5 538	485 911	87,74
Перемишльський	4 292	396 312	92,34

Всього	57 375	3 782 974	65,93
Прилеглі субрегіони			
Жешівський	3 552	627 206	176,58
Тарнобрезький	4 464	619 865	138,86
Пулавський	5 633	491 459	87,25
Любельський	4 221	713 691	169,08
Всього	17 870	2 452 221	137,23
Всього			
Всього	75 245	6 235 195	82,87
Протяжність кордону з Білоруссю та Україною - 953 км			
	з Білоруссю – 418 км	з Україною – 535 км	

Джерело: Демографічний щорічник Польщі 2014, GUS.

РЕГІОНИ БІЛОРУСІ	ПЛОЩА (км ²)	КІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ	ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ (осіб/км ²)
Основні регіони			
Гродненська область	25 118	1 053 600	41,95
Берестська область	32 791	1 390 500	42,40
Всього	57 909	2 444 100	42,21
Прилеглі регіони			
Мінська область	39 900	1 407 200	35,27
м. Мінськ	349	1 929 300	5530,62
Гомельська область	40 400	1 424 200	35,25
Всього	80 649	4 760 700	137,23
Всього			
Всього	138 558	7 204 800	82,87

Джерело: Національний статистичний комітет Республіки Білорусь: Демографічна ситуація за січень – вересень 2014, <http://belstat.gov.by> (станом на 1.10.2014).

РЕГІОНИ УКРАЇНИ	ПЛОЩА (км ²)	КІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ	ГУСТОТА НАСЕЛЕННЯ (осіб/км ²)
Основні регіони			
Волинська область	20 100	1 041 300	51,81
Львівська область	21 833	2 538 100	116,25
Закарпатська область	12 777	1 259 260	98,56
Всього	54 710	4 838 660	88,44
Прилеглі регіони			
Івано-Франківська область	13 928	1 382 658	99,27
Рівненська область	20 047	1 161 143	57,92

Тернопільська область	13 823	1 070 792	77,46
Всього	47 798	3 614 593	75,62
Всього	102 508	8 453 253	82,46

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>(станом на 1.10.2014).

Таблиця 1. Площа, населення та густина населення в регіонах Програми

3. СТРАТЕГІЯ ПРОГРАМИ

3.1 ОПИС СТРАТЕГІЇ ПРОГРАМИ

Подану нижче Стратегію Програми було прийнято на основі соціально-економічного аналізу, проведеного на замовлення ОУ (пункт 3.2.1 нижче), в якому були визначені загальні національні та регіональні пріоритети країн-учасниць та їх регіонів. Він також базувався на досвіді поточного програмного періоду (пункт 3.2.3 нижче). У Стратегії Програми враховано також погляди різних зацікавлених сторін на загальні потреби і проблеми території Програми. Окрім цього, у ній відображені рішення, прийняті СПК щодо тематичних сфер, в яких країни-учасниці можуть вирішити спільні проблеми і розпоряджатися спільними активами.

Загальна мета Програми полягає у підтримці транскордонних процесів розвитку на прикордонних територіях Польщі, Білорусі та України. Стратегія Програми відповідає національним і регіональним стратегіям соціально-економічного розвитку, які повинні бути реалізовані за допомогою стратегічних цілей Програми. У Програмному документі на 2014-2020 рр. визначено три стратегічні цілі ЄС ТКС для транскордонних заходів:

- A. Сприяння економічному та соціальному розвитку регіонів по обидві сторони спільного кордону
- B. Вирішення спільних проблем, що стосуються навколишнього середовища, здоров'я мешканців та охорони і боротьби зі злочинністю
- C. Сприяння створенню кращих умов та інструментів для забезпечення мобільності людей, товарів і капіталу.

Програмний документ про підтримку ЄС ЄС Транскордонної співпраці (2014-2020) також включає 10 Тематичних цілей (ТЦ), які країни-учасники можуть обирати для своєї транскордонної діяльності.

Програма сприяє досягненню всіх згаданих вище стратегічних цілей і визначених потреб регіонів шляхом фінансування некомерційних проектів, що відносяться до наступних чотирьох ТЦ і відповідних пріоритетів:

1. Промоція місцевої культури та охорона історичної спадщини (ТЦ СПАДЩИНА)
  - Пріоритет 1.1 Промоція місцевої культури та історії
  - Пріоритет 1.2 Промоція і збереження природної спадщини
2. Покращення доступності регіонів, розвиток надійного та стійкого до кліматичних впливів транспорту, комунікаційних мереж і систем (ТЦ ДОСТУПНІСТЬ)
  - Пріоритет 2.1 Покращення та розвиток транспортних послуг та інфраструктури
  - Пріоритет 2.2 Розвиток інфраструктури ІКТ
3. Спільні виклики у сфері безпеки (ТЦ БЕЗПЕКА)
  - Пріоритет 3.1 Підтримка розвитку охорони здоров'я та соціальних послуг
  - Пріоритет 3.2 Вирішення спільних проблем безпеки

4. Покращення управління кордонами та охорона кордонів, управління безпекою, мобільністю та міграцією. (ТЦ КОРДОНИ)
  - Пріоритет 4.1 Сприяння ефективності та безпеці кордонів
  - Пріоритет 4.2 Покращення діяльності з управління кордонами, митних і візових процедур

3.1.1 ПРОМОЦІЯ МІСЦЕВОЇ КУЛЬТУРИ ТА ОХОРОНА ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ (ТЦ СПАДЩИНА)

ТЦ 3 спрямована на збереження і розвиток культурної та історичної спадщини країн прикордонного регіону, зміцнення культурних зв'язків і співпраці, покращення іміджу та привабливості регіону а також збільшення життєздатності місцевих громад. Наявність упорядкованих об'єктів культурної та природної спадщини є необхідною передумовою для розвитку транскордонного туризму. Таким чином, туризм був визначений як сектор з найвищим потенціалом з точки зору прибутковості і зростаючих можливостей для зайнятості та інвестицій, особливо на прибережних і сільських територіях. Для кращого використання спадщини цільових регіонів і збільшення кількості виїзного та внутрішнього туризму, певні культурні та природні об'єкти потребують поліпшення, а туристична інфраструктура - подальшого розвитку. Тому підтримка в рамках двох Пріоритетів ТЦЗ буде спрямована на розвиток прикордонного, культурного, історичного та природного потенціалу, а також на розвиток транскордонного туризму. Пріоритети будуть зосереджені на поліпшенні фізичного стану об'єктів культури та культурної спадщини, а також на «м'яких» видах діяльності. Розвиток фізичної інфраструктури повинен доповнюватись діяльністю із зміцнення контактів і співпраці між зацікавленими сторонами в галузі культури і туризму. Крім того, туристична привабливість та зростання туристичного сектора залежить від різноманітності та якості туристичних послуг, іміджу регіону та відповідної сезонної збалансованості туристичної діяльності. Тому дана тематична ціль також включає заходи, спрямовані на просування та диверсифікацію туристичних продуктів.

Заходи в рамках ТЦЗ також передбачають фінансування малобюджетних проектів (МБП). Мінімальна сума гранту для такого проекту не повинна бути меншою, ніж 20 000 євро, і не може перевищувати 60 000 євро. Детальніша інформація про малі проекти міститься в пункті 5.3.2. СОП.

Реалізація проектів к рамках ТЦЗ сприятиме досягненню стратегічної мети А «Сприяння економічному та соціальному розвитку в регіонах по обидві сторони спільних кордонів» ЄІС ТКС.

Пріоритет 1. Промоція місцевої культури та історії

Запропоновані заходи в рамках даного пріоритету:

- Спільні ініціативи та заходи для промоції, розвитку та збереження об'єктів місцевої культури та історії;
- Спільні проекти з підтримки, просування та збереження традиційних ремесел і майстерності;
- Спільні проекти з промоції туристичних цінностей;
- Спільні проекти з підготовки та реалізації інвестицій в туристичну інфраструктуру і послуги з метою збільшення використання культурної спадщини в сфері туризму (наприклад, велосипедні маршрути, навчальні стежки т.д.), включаючи супутню туристичну інфраструктуру для кращого використання культурної спадщини (наприклад, велосипедні стійки, вказівники, інфраструктура для людей з особливими потребами тощо);
- Спільне створення туристичних продуктів з урахуванням необхідності захисту культурної спадщини;

- Стимулювання співробітництва між установами в сфері історико-культурної спадщини (обмін передовим досвідом, спільні навчання та інша діяльність);
- Консервація, збереження та адаптація або розвиток культурної спадщини в туристичних цілях а також соціальних, культурних, освітніх та інших цілях громад;
- Спільні ініціативи, спрямовані на покращення об'єктів культурної сфери;
- Спільне навчання персоналу та обмін спеціалістами, спрямована на збільшення потенціалу управління культурною спадщиною, розвиток спільних туристичних продуктів і послуг, маркетинг об'єктів спадщини на території Програми та інших наявних ресурсів.

Пріоритет 2. Промоція та збереження природної спадщини

Запропоновані заходи в рамках пріоритету:

- Спільні ініціативи та заходи, що стосуються промоції та збереження природної спадщини;
- Спільне створення туристичних продуктів, пов'язаних з охороною та промоцією природної спадщини;
- Розвиток співробітництва між місцевими та регіональними органами влади у сфері раціонального використання природних ресурсів;
- розробка спільних транскордонних стратегій для збереження та використання природних об'єктів, територій і ландшафтів;
- Стимулювання співробітництва між установами в галузі охорони природної спадщини (обмін передовим досвідом, спільні тренінги);
- Спільні інвестиції в екологічну інфраструктуру, особливо у сфері управління відходами та водними ресурсами з метою збереження природної спадщини;
- Консервація, збереження та адаптація або розвиток культурної спадщини в туристичних цілях а також соціальних, культурних, освітніх та інших цілях громад;
- Спільне навчання персоналу та обмін персоналом з метою збільшення потенціалу в галузі управління природної спадщини, розвиток спільних туристичних продуктів і послуг, маркетинг ресурсів спадщини території Програми та інших пов'язаних з можливостями;
- Будівництво, реконструкція або модернізація інфраструктури для збільшення використання природної спадщини в туризмі (наприклад, велосипедні доріжки, природні стежки, і т.д.), включаючи супутню туристичну інфраструктуру для кращого використання природної спадщини (наприклад, велосипедні стійки, вказівники, інфраструктура для людей з особливими потребами тощо).

Реалізація Великих інфраструктурних проектів (ВІП) з метою модернізації об'єктів історико-архітектурної спадщини також передбачена в рамках ТЦЗ (список ВІП які фінансуватимуться, подається у Додатку № 1)

3.1.2 ПОКРАЩЕННЯ ДОСТУПНОСТІ РЕГІОНІВ, РОЗВИТОК НАДІЙНОГО ТА СТІЙКОГО ДО КЛІМАТИЧНИХ ВПЛИВІВ ТРАНСПОРТУ, КОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ І СИСТЕМ (ТЦ ДОСТУПНІСТЬ)

Регіон характеризується недостатнім рівнем сполучень і розвитку комунікаційних мереж та систем, що є перешкодою у розвитку транскордонних контактів і здійсненні транзитних перевезень і, в результаті, негативно впливає на інвестиційну привабливість регіону. Деякі заходи були вжиті для виправлення цих недоліків у рамках попередньої Програми ЄСП Польща-Білорусь-Україна 2007-2013, однак потреби в даній сфері все ще залишаються суттєвими. Таким чином, в рамках ТЦ7 будуть підтримані заходи, пов'язані з поліпшенням транспортної доступності, розвитком екологічно чистого транспорту, будівництвом та

модернізацією мереж і систем зв'язку та вдосконаленням інформаційно-комунікаційної інфраструктури на території Програми.

Реалізація ТЦ7 буде доповнювати заходи, передбачені у ТЦ3 шляхом поліпшення комунікації та інформаційної доступності у сфері туризму та доступу до об'єктів культурної та природної спадщини. Заходи, заплановані в рамках ТЦ7, будуть також доповнювати заходи ТЦ8, пов'язані з доступом до послуг безпеки, а також медичних послуг (наприклад, скорочення часу реагування служб безпеки/охорони здоров'я).

Особливої уваги потребує розвиток місцевих доріг, які відіграють важливу роль в транскордонних зв'язках. Не менш важливим є залучення операторів різних видів транспорту з метою створення більш швидких та клієнт-орієнтованих перевезень через територію Програми. Всі ініціативи та зусилля, спрямовані на підвищення транспортної доступності регіонів, повинні ґрунтуватися на екологічних рішеннях.

Порівняно далеке та периферійне розташування багатьох населених пунктів Програми перешкоджає повному використанню їхнього потенціалу. Заходи, реалізовані в рамках ТЦ, повинні поліпшити зв'язок та інформаційні потоки між регіонами, одночасно сприяючи економічному зростанню та підвищенню соціально-економічної згуртованості програмного регіону. Підтримка в рамках ТЦ7 сприятиме досягненню стратегічної мети С „Сприяння створенню умов для забезпечення мобільності людей, товарів і капіталу” ЄІС ТКС.

Пріоритет 1. Покращення та розвиток транспортних послуг та інфраструктури

Запропоновані заходи в рамках пріоритету:

- Спільні інвестиції в якість і доступність соціальної та економічної інфраструктури, з акцентом на транспорті, логістичних системах, безпеці;
- Спільний розвиток мультимодальних транспортних систем;
- Спільна розробка та поліпшення якості існуючих ліній зв'язку;
- Спільна підготовка техніко-економічних обґрунтувань для транспортних систем;
- Спільні ініціативи щодо сприяння сталим пасажирським і вантажним перевезенням;
- Загальні проекти з покращення мобільності людей і товарів;
- Спільні дії, спрямовані на підтримку сталого розвитку міст та регіонів;
- Розвиток і вдосконалення екологічно чистих низьковуглецевих транспортних систем (у тому числі зниження рівня шуму).

Пріоритет 2. Розвиток інфраструктури ІКТ

Запропоновані заходи в рамках пріоритету:

- Спільні ініціативи з розвитку та вдосконалення якості існуючої інфраструктури ІКТ;
- Спільні проекти з підготовки техніко-економічних обґрунтувань, пов'язаних із створенням мереж широкосмугового доступу;
- Загальне створення широкосмугових мереж;
- Спільні ініціативи у сфері створення цифрових ресурсів та обміну даними;
- Спільні ініціативи для забезпечення сумісності інфраструктури ІКТ.

Реалізація ВІП, пов'язаних із створенням/модернізацією транспортної інфраструктури, що має транскордонне значення, також передбачена в ТЦ 7 (перелік усіх ВІП, які фінансуватимуться, подається у Додатку № 1).

3.1.3 Спільні виклики у сфері безпеки (ТЦ БЕЗПЕКА)

Периферійні прикордонні райони характеризуються низькою якістю життя населення в різних аспектах, починаючи важкими матеріальними умовами і поганим доступом до ринку праці, і закінчуючи недостатнім забезпеченням соціальної інфраструктури, ускладненим доступом до послуг охорони здоров'я.

Реалізація ТЦ8 буде сприяти поліпшенню якості життя мешканців території Програми шляхом полегшення доступу до послуг системи охорони здоров'я, протидії поширенню захворювань через кордони, а також розвитку соціальних послуг, ринку праці та мінімізації безробіття. Підтримка в рамках ТЦ8 сприятиме досягненню стратегічної мети В «Вирішення спільних проблем в галузі навколишнього середовища, охорони здоров'я та безпеки» ЄІС ТКС.

Пріоритет 1. Підтримка розвитку охорони здоров'я та соціальних послуг

Запропоновані заходи в рамках пріоритету:

- Спільні ініціативи з розширення доступу до охорони здоров'я;
- Спільні дії, спрямовані на запобігання поширенню захворювань людей, тварин і рослин через кордони;
- Спільні ініціативи, спрямовані на підтримку розвитку охорони здоров'я населення;
- Спільні ініціативи, спрямовані на підтримку розвитку соціальних послуг;
- Спільні проекти зі стимулювання співпраці між установами в галузі боротьби з безробіттям.

Пріоритет 2. Вирішення спільних проблем безпеки

Запропоновані заходи в рамках пріоритету:

- Спільні ініціативи, спрямовані на підвищення безпеки користувачів транспортних мереж;
- Спільні ініціативи, що стосуються підготовчих дій у випадку стихійних лих, екологічних катастроф і надзвичайних ситуацій;
- Спільні ініціативи щодо запобігання природним і техногенним катастрофам;
- Спільні проекти в галузі попередження та боротьби з важкими та організованими злочинами;
- Спільні дії для розвитку співпраці правоохоронних органів, поліції та митних служб (обмін спеціалізацією);
- Підвищення кваліфікації працівників служб, що займаються рятувальними діями і вдосконалення навичок спільного ефективного реагування на ризики;
- Розробка спільних систем із запобігання, моніторингу, реагування та аварійного відновлення.

Реалізація ВІП також передбачена у рамках ТЦ8 (перелік усіх ВІП, які фінансуватимуться, подається у Додатку № 1).

3.1.4 ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОРДОНИМИ ТА ОХОРОНА КОРДОНІВ, УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ, МОБІЛЬНІСТЮ ТА МІГРАЦІЄЮ (ТЦ КОРДОНИ)

Реалізація цієї цілі забезпечить підвищення ефективності діяльності прикордонної інфраструктури та процедур, а також покращення безпеки кордонів. Збільшення пропускну здатності прикордонних переходів та рівня їхньої безпеки є передумовою для досягнення інших цілей Програми.

Усунення адміністративних, організаційних та інфраструктурних перешкод у переміщенні товарів, послуг і людей через кордони є умови повного використання і розширення соціально-економічного потенціалу території Програми. В рамках ТЦ10 буде підтримуватись діяльність, спрямована на прозорість і ефективність процедур прикордонного і митного контролю. Ці заходи повинні забезпечити прискорення процедур та привести до очікуваного результату – швидкого і безпечного перетину кордону.

Діяльність, пов'язана із запобіганням та боротьбою з нелегальною міграцією та контрабандою, боротьбою з організованою злочинністю, а також протидією та ліквідацією незаконної торгівлі рідкісними і зникаючими видами також буде фінансуватися у рамках ТЦ10. Крім того, будуть фінансуватися заходи, спрямовані на малий прикордонний рух, а також роботу прикордонних та митних служб. Підтримка, надана в рамках ТЦ10, сприятиме досягненню стратегічної мети С «Сприяння створенню кращих умов та інструментів для забезпечення мобільності людей, товарів і капіталу» ЄІС ТКС.

Пріоритет 1. Сприяння ефективності та безпеці кордонів

Запропоновані заходи в рамках пріоритету:

- Спільні ініціативи щодо адаптації та розширення існуючих прикордонних переходів для пішоходів і велосипедистів;
- Спільні ініціативи щодо поліпшення інфраструктури перетину кордонів;
- Спільне створення узгодженої системи знаків і візуальної ідентифікації на прикордонних переходах;
- Спільні проекти, що стосуються обладнання існуючих прикордонних переходів, що дозволяють оптимізації їх роботи;
- Спільна розробка і модернізація інфраструктури прикордонних переходів.

Пріоритет 2. Покращення діяльності з управління кордонами, митних і візових процедур

Запропоновані заходи в рамках пріоритету:

- Спільні ініціативи для створення можливостей прискореного оформлення пасажирів, які рідко перетинають кордон;
- Спільні ініціативи щодо спрощення процедур перетину кордонів та підготовки персоналу прикордонних і митних служб;
- Спільні ініціативи, спрямовані на підвищення прозорості та ефективності прикордонного і митного контролю;
- Спільні ініціативи для підтримки управління кордонами в сфері запобігання та боротьби з незаконною міграцією і торгівлею людьми, а також боротьби з організованою злочинністю.

Реалізація ВІП у сфері модернізації прикордонних переходів також передбачена в рамках ТЦ10 (перелік усіх ВІП, які фінансуватимуться, подається у додатку № 1).

3.1.5 ВЕЛИКІ ІНФРАСТРУКТУРНІ ПРОЕКТИ (ВІП)

Відповідно до статті 2 (р) РР, Великі інфраструктурні проекти (ВІП) це *«проекти, що включають комплекс робіт, заходів або послуг, призначених для виконання неподільної функції конкретного характеру, що має чітко визначені цілі у всезагальних інтересах, з метою реалізації інвестицій, які матимуть транскордонний вплив і користь, і в бюджеті яких щонайменше 2,5 млн. євро призначається на придбання інфраструктури»*.

У рамках Програми ВІП можуть обиратися лише на позаконкурсній основі і ця процедура застосовується лише до ВІП. Це означає, що ці проекти буде надано:

- органам, які мають *de jure* чи *de facto* монополію у даній сфері;
- для виконання специфічних заходів, які вимагають участі певного типу організації, ґрунтуючись на її технічній компетенції, високому рівні спеціалізації чи адміністративних повноваженнях.

Для цих цілей, монополія *de jure* or *de facto* означає, що бенефіціар (який також може бути консорціумом):

- володіє виключною компетенцією у даній сфері діяльності та/або географічній території, до якої відноситься грант відповідно до чинного законодавства; або
- є єдиною організацією, що працює або може працювати в своїй сфері діяльності та/або географічній території, до якої відноситься грант в силу всіх фактів та законодавства.

ВІП, фінансовані в рамках Програми були обрані і узгоджені СПК. Перелік усіх рекомендованих ВІП подається у додатку № 1. Жодні інші проекти не можуть бути відібрані за допомогою позаконкурсної процедури.

Детальнішу інформацію про реалізацію великих проектів подано у розділі, присвяченому реалізації Програми.

3.1.6 ІНДИКАТОРИ ПРОГРАМИ

Досягнення Програми будуть оцінюватися за допомогою індикаторів, які можна об'єктивно перевірити. Згідно з відповідними положеннями РР ТКС ЄС, Програмою передбачено, зокрема:

- Очікувані результати для кожного Пріоритету, і відповідні **індикатори результатів**, з вихідним і цільовим значенням;
- **Індикатори продуктів** для кожного Пріоритету, в тому числі кількісні цільові значення, які необхідні для досягнення результатів.

Деякі з індикаторів продуктів базуються на "Спільних індикаторах продуктів" ЄС ТКС, розроблених Європейською службою зовнішніх дій (ЄСЗД) з допомогою проекту Інтеракт ЄСП для полегшення перевірки та звітності на рівні інструменту.

Таблиця 2. Індикатори Програми

ТЕМАТИЧНА ЦІЛЬ	ПРІОРИТЕТ	ІНДИКАТОРИ ПРОДУКТІВ	ЦІЛЬОВА ВЕЛИЧИНА ¹	ІНДИКАТОРИ РЕЗУЛЬТАТІВ	ВИХІДНА ВЕЛИЧИНА/ЦІЛЬОВА ВЕЛИЧИНА ²
ТЦ Спадщина-Промоція місцевої культури та охорона історичної спадщини	Промоція місцевої культури та історії	Кількість покращених об'єктів культурної та історичної спадщини як прямий результат підтримки програми (ЄС/ТКС 7)	30	Збільшення кількості відвідувачів об'єктів історичної та культурної спадщини	0/16,6 [%]
		Кількість транскордонних культурних заходів, організованих за підтримки ЄС (ЄС/ТКС 8)	97		
	Промоція і збереження природної спадщини	Кількість транскордонних заходів, організованих за підтримки програми	63	Збільшення кількості	
		Кількість природних об'єктів, промоцію та/або збереження яких було забезпечено за	15		

¹ Цільові величини для індикаторів продуктів буде встановлено не пізніше ніж буде оголошено перший конкурс проектних заявок

² Вихідні і цільові величини для індикаторів результатів буде встановлено не пізніше ніж буде оголошено перший конкурс проектних заявок

		підтримки програми		відвідувачів об'єктів природної спадщини	0/13,1 [%]
		Кількість осіб, які взяли участь у просвітницьких заходах, спрямованих на популяризацію охорони природної спадщини	5993		
ТЦ Доступність - Покращення доступності регіонів, розвиток надійного та стійкого до кліматичних впливів транспорту, комунікаційних мереж і систем	Покращення і розвиток транспортних послуг та інфраструктури	Загальна протяжність новозбудованих доріг (ЄІС/ТКС 26)	5,6 [км]	Скорочення часу перевезень у регіонах	0/7,5 [%]
		Загальна протяжність реконструйованих або відновлених доріг (ЄІС/ТКС 27)	102,2 [км]		
		Кількість районів, які скористались модернізованими/новоствореними транспортними послугами та інфраструктурою	28		
	Кількість партнерств, створених з метою модернізації/створення екологічних транспортних систем та послуг	14			
	Розвиток інфраструктури ІКТ	Кількість партнерств, створених з метою розвитку ІКТ	7	Підвищене використання ІКТ	0/18 [кількість районів]
ТЦ Безпека - Спільні виклики у сфері безпеки	Підтримка розвитку охорони здоров'я та соціальних послуг	Кількість мешканців, що можуть користуватися вдосконаленими послугами з охорони здоров'я як прямий результат підтримки програми (ЄІС/ТКС 30)	7 890 573 [осіб]	Покращення доступу до послуг охорони здоров'я та соціальних послуг	0/36,2[%]
		Кількість мешканців, що можуть користуватися новими чи вдосконаленими соціальними послугами	27 960 [осіб]		
	Вирішення спільних проблем безпеки	Населення, що одержало користь від протипожежних заходів як прямий результат підтримки програми	3 689 232 [осіб]	Скорочення часу очікування на реагування служб, відповідальних за безпеку і захист	13,2/18,4 [%]
Кількість служб безпеки, задіяних в транскордонному співробітництві.		22			
ТЦ Кордони - Покращення управління кордонами та охорона кордонів, управління безпекою, мобільністю та міграцією	Сприяння ефективності та безпеці кордонів	Кількість пунктів перетину кордону з підвищеною пропускнуою спроможністю (ЄІС/ТКС 35)	7	Пришвидшення проведення прикордонного контролю пасажирів та автомобілів	39,5/40 [%]
	Покращення управління кордонами, митних та візових процедур	Підвищена пропускна спроможність осіб на пропускових пунктах сухопутних кордонів (ЄІС/ТКС 38)	10 200 [осіб/доба]	Підвищення ефективності процедур перетину кордону	32,5/41,0 [%]

3.2 Обґрунтування Стратегії Програми

Метою аналізу є надання оцінки поточного стану економічних, соціальних і природних ресурсів у прикордонних регіонах. Дані, що використовувалися при аналізі, здебільшого походять з національних управлінь статистики.

3.2.1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ³

Населення та структура розселення

За винятком білоруської частини, основні регіони території Програми Польща-Білорусь-Україна відносно густо населені, кількість населення в них складає 12.4 млн. осіб. Станом на 2013 рік населення по польській стороні кордону склало 3.783 млн. (34,2%), по білоруській стороні – 2.444 млн. (22,1%), а по українській – 4.839 млн. (43,7%), відповідно, густота населення - 65.9 осіб/км² в Польщі, 42.2 осіб /км² в Білорусі та 88.4 жителів/км² в Україні.

Найбільшими містами в основних польських регіонах Програми є: Білосток (295 000), Сувалки (69 000), Ломжа (63 000), Остроленка (54 000), Седльце (77 000), Бяла Подляска (58 000), Хелм (65 000), Замость (65 000), Перемишль (63 000) і Кросно (47 000). Разом в цих основних містах проживає 22,6% населення прикордонних регіонів. Містами, які відіграють ключову роль на українській частині Програми, є Львів (757 000), Луцьк (213 000) та Ужгород (116 000). Найбільш важливими з менших міст є: Мукачеве (82 000), Дрогобич (80 000), Червоноград (70 000) та Стрий (62 000). Головними містами на білоруській території є: Брест (311 000) і Гродно (314 000), у той час як інші міста відіграють швидше незначну роль, за винятком Барановичів (168 000), Пінська (130 000) та Ліді (98 000). Слід зазначити, що значна частина населення, як і раніше, мешкає в сільських районах, і темпи урбанізації тут набагато нижчі, ніж у країнах Західної Європи.

Економічні ресурси

Територія Програми є неоднорідною з точки зору достатку населення, що відображено в розмірі доходів на душу населення по регіонах: близько 9265 євро на польській стороні, приблизно 3294 євро на білоруській стороні і близько 1921 євро на українській стороні кордону. Ці відмінності, насамперед, виражають істотні відмінності між трьома країнами. Разом з цим, прикордонні регіони у всіх цих країнах були одними з найменш розвинених і в 2012 році досягли 68,67% від середнього показника по країні на польській стороні (за винятком Мазовецького воєводства, яке є найбільш розвиненим в Польщі і регіональний дохід на душу населення становить 165% від середнього по країні), 67.06% на білоруській стороні і 63.25% на українській стороні. Слід також зазначити, що в період 2010-2012 рр. ситуація в прикордонних районах була досить стабільною; темп зростання істотно не відрізнявся від загальних національних показників. Крім того, фактичні статистичні дані по українських регіонах на момент розробки Програми (2014-2015) можуть бути набагато гіршими через економічну та політичну кризу в Україні, яка розпочалася у 2014 році і вплив якої гостро відчувається на українській частині прийнятної території Програми.

Низький рівень розвитку можна в першу чергу віднести до несприятливої економічної структури, із високою часткою традиційних трудомістких галузей у валовій доданій вартості (ВДВ), яка варіювалася від 8,2% на польській стороні до 14,9% на білоруській стороні в порівнянні з середніми 2,0% в країнах ЄС. Основною відмінністю між окремими компонентами території Програми був рівень індустріалізації на білоруській стороні, з 45% частки промисловості та будівництва в структурі регіонального доходу, в порівнянні з близько 28% і

³ Джерела інформації для аналізу : <http://ukrstat.org/>, <http://www.belstat.gov.by>, <http://stat.gov.pl/>. Суми в національній валюті були конвертовані в євро з використанням курсу обміну компетентного національного банку на початок наступного року – 1 січня.

21% у Польщі та Україні відповідно, тобто на 5пп і 8пп менше, ніж (відповідні) середні національні показники. За останні роки структурні зміни в цьому відношенні відбувалися досить повільно. На польській частині прийнятої території ці зміни проявлялися у зменшенні значення сільського господарства і зростанні частки промисловості, в той час як на українській частині значимість сільського господарства і промисловості зменшувалася порівняно швидко й цей процес супроводжувався зростанням ролі сектору послуг.

Використання робочої сили на території Програми було не дуже ефективним, що відображено у високих показниках працевлаштування у непродуктивному сільськогосподарському секторі. Це особливо стосувалося польської частини прийнятої території, де частка зайнятості у первинному секторі перевищувала 40%, в порівнянні з більш ніж 21% в Україні та приблизно 15% в Білорусі. Досить високий рівень безробіття є ще однією проблемою, особливо характерною для польської частини території: в 2012 році він коливався від 11,7% в Люблінському субрегіоні до 17,4% в субрегіоні Кросно. Крім того, з 2008 року рівень безробіття на польській стороні демонстрував тенденцію до зростання. З українського боку кордону рівень безробіття був значно нижчим, коливаючись між 7,7% і 9,6% і показуючи велику стабільність в останні роки (за виключенням Закарпатської області, де він значно підвищився). Разом з цим, відповідно до національних статистичних даних, безробіття не є проблемою для білоруської частини території Програми – рівень безробіття склав менш ніж 1% серед працездатного населення.

На прийнятну територію не було залучено значних обсягів іноземного капіталу. Слід також зазначити, що країни, які беруть участь у Програмі, не були в рівній мірі привабливим для зовнішніх інвестицій: в період 2008-2012 у Польщі було зареєстровано надходжень в 52 млрд. доларів США, в той час як в Україні - 35 млрд. доларів США, а у Білорусі - 10 млрд. доларів США. Тим не менше, відмінності в розрахунку на душу населення інвестованого капіталу не були значними і склали 1400\$, 800\$ та 1100\$ відповідно. Частка польської частини прийнятої території в кількості зареєстрованих підприємств з іноземним капіталом складала лише 3.7%, але цей показник помітно зріс за останні роки з 3,4% в 2009 році. Разом з цим, на даній території на 10 000 населення припадає всього 5.3 компаній з іноземним капіталом, у порівнянні з середнім по країні показником 19.5. Білоруська сторона прийнятої території у 2012 році притягнула лише 2.8% усіх прямих іноземних інвестицій. У випадку України, загалом 4.41% від усіх прямих іноземних інвестицій в Україну в 2012 були залучені українськими регіонами Програми.

До сьогоднішнього дня туризм не був важливим сектором прийнятої території, за винятком кількох локальних систем. Внутрішні туристи склали основну частину загального туристичного потоку, з досить незначною роллю іноземних туристів, з яких 16% користувались готельними комплексами. Більше того, в 2012 році кількість туристів, які затримувалися з ночівлею, на 100 жителів склала 33 особи на польській стороні (в цілому 60 000 ночівель), у порівнянні з середнім по країні показником - 55 ночівель. В Україні кількість туристів, що користувалися готельними послугами, коливалася в залежності від області в діапазоні 10 - 20 туристів на 100 жителів. У Білорусі, іноземний туризм носив в основному форму організованих турів, але масштаб цієї діяльності був доволі обмеженим.

Потенціал для ендogenous розвитку прийнятої території був різним для трьох країн, що було обумовлено, серед іншого, різною швидкістю проникнення малих і середніх підприємств, у тому числі підприємств, керованих приватними особами, у відповідних прикордонних регіонах. На польській частині прийнятої території, кількість суб'єктів господарювання, зареєстрованих в системі REGON складала приблизно 395 тисяч, що відповідає 77 підприємств на 1000 жителів, в порівнянні з 109 тис. підприємств в Україні, тобто 23 підприємств на 1000 жителів, та тільки 19 тис. підприємств в Білорусі, тобто 8 на кожні 1000 жителів. Ступінь інноваційності регіональної економіки польської частини прийнятої території відповідав показникам національної

економіки, що проявилось, зокрема, у відповідному відсотку зайнятих у секторі досліджень та розвитку. Це може бути пояснено поліпшенням ситуації у Підкарпатському воєводстві. Тим не менше, в той час, як на польській частині прийнятної території цей відсоток був 0.5%, він досяг 0.2% в Україні та мізерні 0.1% в Білорусі. Це означає, що прикордонні регіони двох східних країн помітно відстають від основних, зокрема столичних регіонів країни.

Транспортна інфраструктура також має особливе значення для розвитку прикордонних регіонів, оскільки вона забезпечує транзитні перевезення через кордон. Ряд великих європейських транспортних коридорів проходять через прийнятну територію. До них належать: № 2 Берлін-Москва (дорога E30 і залізнична лінія E20); № 3 Дрезден-Київ (дорога E40 і залізнична лінія E30), а також дорога № 17 Варшава-Львів; Маршрут № 12 Люблін-Київ, дорога № 19 Білосток-Гродно, залізничні маршрути Варшава-Київ та Варшава-Львів, і вантажна залізнична лінія № 65 (широка колія). Варто згадати, що в останні роки було здійснено ряд інвестицій в розвиток цих коридорів, спрямованих на поліпшення їх якості і збільшення пропускної спроможності. Слід також зазначити, що територія Програми має відносно високу щільність дорожньої мережі, хоча й з сильними відмінностями між країнами. Щільність доріг у польській частині території майже удвічі вища, ніж у білоруській та українській частинах. Важливо підкреслити, що деяка існуюча дорожня інфраструктура залишається у зношеному і занедбаному стані, особливо в українській частині. Те ж саме можна сказати і про залізничну мережу, яка поступається у конкуренції автомобільному транспорту через значно довшу тривалість подорожей та низьку якість супутньої інфраструктури.

На польсько-українському кордоні існує чотирнадцять пунктів перетину кордону, які обслуговують регулярні пасажирські перевезення, у тому числі шість залізничних пунктів перетину кордону, а на польсько-білоруському кордоні - дванадцять таких пунктів, в тому числі п'ять залізничних. Однак основні потоки пасажирських перевезень зосереджені навколо лише декількох прикордонних переходів. На польсько-українському кордоні це Дорогуськ/Ягодин, Гребенне/Рава-Руська, Корчова/Краківець і Медика/Шегині (що становить 77% перетинів кордону), на польсько-білоруському кордоні Тересполь/Брест, Кузня Білостоцька/Брузгі та Бобровніки/Берестовіца (що складає 72% перетинів кордону). Значення залізничного перетину кордону, крім Тересполь (біля 650 000 перетинів) для пасажирських перевезень було незначним, з кількістю від 250 000 в Кузні Білостоцькій/Брузгах до 100 000 громадян на рік в Дорогуську/Ягодині та Перемишлі/Мостиськах. Найбільш динамічний прикордонний рух, на рівні 20 млн. перетинів на українському кордоні, був зареєстрований у 2006 і 2007 роках. Цей показник впав до 11.6 млн. в 2009 році та знову зріс до 16.5 у 2013 році. У випадку польсько-білоруського кордону, найбільший обсяг руху - 13 млн. перетинів - був зареєстрований у 2000 році, а в подальші роки відбувалося його поступове падіння до рівня 7,2 млн. перетинів в 2013 році. Тим не менш, пропускна здатність прикордонних переходів для всіх типів транспорту як і раніше є недостатньою, що призводить до заторів, в результаті чого збільшується час очікування на перетин кордону.

Людські та соціальні ресурси

На польській частині прикордонного регіону кількість населення в останні роки була стабільною, на відміну від білоруської та української частин. У період 2004-2012 чисельність населення на білоруській стороні кордону скоротилася більш ніж на 5%, а на українській стороні знизилася на 1.4%. В останньому випадку до падіння чисельності населення призвели як природний спад (на українській частині зменшення протягом 2004-2012 було - 0.5‰, та - 2.4‰ на білоруській частині), так і еміграція (в період, що розглядається, 22 000 жителів емігрували з білоруської частини прикордонного регіону, та більше 28 000 - з української частини). Міграція була серйозною проблемою на польській частині, але її було компенсовано за рахунок природного приросту. З точки зору демографічної структури, найбільш сприятлива ситуація може спостерігатися на польській частині прикордонного регіону, а найменш сприятлива - на білоруській частині. На початку 2013 р. частка

працевдатного населення склала 63.9% на польській частині, 46.44% на українській частині та 79.05% на білоруській частині. У попередньому році найвища частка населення допрацевдатного віку в загальній чисельності населення була зафіксована на польській стороні кордону (19.3%), нижча - на українській стороні (18.3%), а найнижча - на білоруській стороні (17.2%). У результаті, в білоруських та українських частинах прийнятої території є висока частка населення післяпрацевдатного віку – 21.2% в українській частині та 23.2% в білоруській частині території Програми. Порівняно з цим, ситуацію на польській частині прикордонного регіону можна вважати досить сприятливою з 17.2% населення в післяпрацевдатному віці. Тим не менш, в ширшій перспективі слід зробити висновок, що навіть на польській стороні кордону проблема старіння населення стоїть дуже гостро і, ймовірно, погіршиться у найближчі роки.⁴

На польській та українській частинах прикордоння доступ до вищої освіти є на відносно доброму рівні (здебільшого завдяки існуванню навчальних закладів у Львові, Любліні, Жешуві та Перемишлі). У 2013-2014 рр. налічувалося близько 52 студенти на 1000 населення на польській стороні кордону, і майже 36 - на українській стороні. Помітно менші показники були зафіксовані на білоруській частині - 25 студентів на 1000 населення. Однак національні статистичні дані для Білорусі є значно кращими й співвідносними з результатами з Польщі та України, що, ймовірно, означає, що жителі білоруської частини прикордонного регіону відносно часто вибирають університети, розташовані за межами цього регіону (найчастіше у Мінську).

Рівень людських ресурсів, що оцінювався за часткою населення з вищою освітою, є відносно низьким в польсько-білорусько-українському прикордонному регіоні. На польській стороні кордону тільки 13.7% (2011) населення мало вищу освіту. На білоруській частині прийнятої території, відповідне значення було схоже, на рівні 13.8% (2009). Як у Польщі, так і у Білорусі ситуація в прикордонному регіоні була гіршою в цьому відношенні, ніж відповідні середні показники по країнах. В Україні немає жодних статистичних даних, які б показували рівень освіти населення на регіональному рівні.

Розвиток соціального капіталу, що оцінювався кількістю зареєстрованих НДО, має помітні відмінності в польсько-білорусько-українському прикордонному регіоні. Найбільша частка НДО по відношенню до демографічного потенціалу була на польській частині прийнятої території: в 2012 році там було більше 30 НДО на 10 000 населення. На відміну від цього, на українській стороні кордону було майже в два рази менше НДО (16.4 на 10 000 населення). Як по польській, так й по українській стороні кордону, третій (неурядових) сектор динамічно розвивається в останні роки (в 2004-2012 рр. зростання на польській частині прийнятої території становило 48%, і майже 80 % на українській частині). Ситуація у цій сфері на білоруській частині території Програми зовсім інша. Будь-яка ретельна оцінка стану і значущості третього сектору на білоруській стороні кордону не є можливою через відсутність відповідних офіційних статистичних даних та аналізів. Разом з цим, на підставі кількості та структури бенефіціарів програм транскордонного співробітництва, впроваджених до цього часу, можна зробити висновок, що сектор НДО в Білорусі перебуває на дуже низькому рівні розвитку.

З точки зору суспільної безпеки, ситуація в прикордонному регіоні була найбільш сприятливою на українському боці кордону (6.6 зареєстрованих злочинів на 1000 осіб населення у 2011 році) і дещо менш сприятливою з білоруської сторони (10,9). Найбільша кількість злочинів і правопорушень була зареєстрована на польській частині території (22). У 2004-2011, на польській та білоруській частині прикордонного регіону рівень злочинності помітно скоротився, але на українській частині ситуація у цій сфері не покращилася. Однак слід підкреслити, що ці дані показують тільки зареєстровані компетентними органами злочини і що реальний масштаб цих явищ, ймовірно, є більшим. На додаток до цього, відмінності у статистичних даних по країнах можуть бути пов'язані з відмінностями в законодавстві та методологіях.

---

⁴ Miszczuk Andrzej, Smętkowski Maciej, Płoszaj Adam, Celińska-Janowicz Dorota *Aktualne problemy demograficzne regionu Polski wschodniej. Raporty i Analizy EUROREG 5/2010*, с. 65.

Природні ресурси

Територія Програми має цінні природні ресурси, пов'язані, здебільшого, з горами, що добре збереглися, водно-болотними угіддями та незайманими лісовими екосистемами. Тут знаходяться національні парки - вісім по польській стороні кордону (із 23 парків в країні), вісім по українській стороні (із 40) та два по білоруській стороні (з 4). Таким чином, частка території, що охороняється, коливається від 2,4% на польській частині прийнятної території та 3% по білоруській частині до 3,9% по українській частині, і є значно вищою, ніж відповідні середні показники по країнах. Деяких з цих територій мають не лише державне, а й світове значення, про що свідчить зарахування їх до Рамсарського списку водно-болотних угідь міжнародного значення (4 території на польській та 4 на українській частинах) і до Списку Біосферних Резерватів ЮНЕСКО (5 територій). В останньому випадку, транскордонне співробітництво має принципове значення. У 2012 році Біосферному Заповіднику «Західне Полісся» (Поліський національний парк, Шацький національний парк та Державний заказник «Прибузьке Полісся») було надано статус транскордонного польсько-українсько-білоруського резерву; в 1998 році, аналогічний статус був наданий польсько-словацько-українському біосферному резервату «Східні Карпати». Ще два біосферних заповідника, що захищають Біловезький ліс/Біловезьку пущу розташовані недалеко від кордону, були окремо внесені до польського та білоруського списку ЮНЕСКО. Ця територія є також природним місцем існування для багатьох рідкісних видів тварин, таких як зубр, ведмідь, вовк, рись і лось.

Густина лісонасаджень території становить близько 33% (у порівнянні в середньому до 29,3% у Польщі, 36% в Білорусі та 15,6% в Україні), значну частину території займають також водно-болотні угіддя. Деякі з цих екосистем були збережені на небаченому в Європі рівні, зокрема, Біловезький ліс/Біловезька пуща, Бебржські водно-болотні угіддя та Полісся. Високоякісні ґрунти, що знаходяться, наприклад, на Люблінській височини та Волинсько-Подільській височини, є ще одним важливим природним ресурсом регіону, що розглядається. Майже одна четверта ґрунтів Польщі 1-го та 2-го класу оцінки знаходяться у Люблінському воєводстві.

Основні транскордонні екосистеми включають в себе Біловезький ліс/Біловезьку пущу, Східні Карпати, Полісся та ріку Буг. Східні Карпати та Полісся охороняються транскордонними біосферними резерватами, але деякі види, які знаходяться під охороною на польській стороні кордону не мають такого статусу на іншій стороні кордону (наприклад, вовк, лось, бобер). Що стосується Карпат, найсерйозніші загрози включають в себе зростаюче антропогенне навантаження, викликане збільшенням обсягу туристичного потоку та розвитку інфраструктури, та незаконні вирубки (на українській частині). У випадку Біловезького лісу/Біловезької пущі, є також проблема відмінності охоронного статусу мігруючих тварин. Через унікальність природи лісу висловлюються деякі думки, щодо недостатності його захищеності. На польській стороні кордону, тільки 16% території Біловезької пущі входить до Біловезького національного парку; на білоруській стороні вся пуща охороняється як національний парк, але з більш низьким режимом охорони, ніж в національних парках Польщі. Річка Буг – це кордон Польщі уздовж 363 кілометрів, та її басейн займає площу 39 400 км² (19 400 км² в Польщі, 10 800 км² в Україні та 9 200 км² в Білорусі). Якість води в річці є середньою впродовж її центральної частині, та низькою в її нижній частині, через недостатній рівень переробки муніципальних відходів та через стоки від сільськогосподарських угідь. Ще однією загрозою є повінь; ця проблема найбільш гостро стоїть в період танення, і в тих місцях, де долина річки є порівняно вузькою.

В даному регіоні мають місце екологічні небезпеки, пов'язані переважно із забрудненням води та повітря, а також специфікою енергетичного сектора. Забруднення води пов'язане з відносно слабо розвинутою інфраструктурою управління водними ресурсами. Частка населення, що обслуговується каналізаційною системою складає 67% на білоруській частині прийнятної території (та 73% для всієї Білорусі) та 60% на польській частині (з 66% в цілому в Польщі); немає докладних статистичних даних для України. Як у випадку з Україною, так із Білоруссю, недостатня якість і перевантаження очисних споруд залишається серйозним викликом. Рівень

розвитку водогосподарської інфраструктури залишається нижчим, ніж в інших частинах відповідних країн, але ситуація поліпшується досить швидко. Наприклад, в період 2007-2011, 3700 км нових каналізаційних мереж було введено в експлуатацію на польській частині прийнятної території, що склало 12% таких інвестицій на національному рівні. На даний час, капітальні витрати на проекти із захисту довкілля склали 55 євро на душу населення на польській частині території, у порівнянні із 17 євро по білоруській стороні. Ці показники склали, відповідно, 72% та 164% від середніх національних значень. Позитивний результат на білоруській частині прийнятної території вдалося одержати завдяки постійному збільшенню фінансування в цій сфері, починаючи з 24% в 2005 році.

Викиди в повітря забруднюючих речовин на душу населення є найвищим в українській частині території - 31 кг, для порівняння - 27 кг у білоруській частині та 14 кг у польській. Ці значення вказують на більш високий рівень індустріалізації в українських та білоруських частинах прийнятної території. У прикордонній смузі, основні промислові центри, які є основними джерелами забруднення знаходяться головним чином у Львівсько-Волинському вугільному басейні та в м. Гродно (азотний завод з виробництва добрив), та в Польщі (в меншому масштабі) - у безпосередній близькості від м. Хелм (виробництво цементу). Плановані інвестиції в енергетичний сектор можуть потенційно вплинути на навколишнє природне середовище: перша білоруська атомна електростанція будується в північно-східній частині Гродненської області, в той час як в польському Розточчі планують добувати газ з нетрадиційних джерел.

Характер енергетичного сектора має вирішальне значення для навколишнього середовища. На польській частині території Програми переважають вугільні електростанції, хоча жодне з трьох прикордонних воєводств не є самодостатнім в плані енергетичного забезпечення. У випадку Підляського воєводства, тільки 30% попиту задовольняється за рахунок електроенергії, що виробляється на місці. В той же час, тут найкраще розвинуті відновлювальні джерела енергії, в основному, у вигляді вітроенергетичних установок. Відновлювані джерела енергії також розвинені у Підкарпатському воєводстві (гідроелектростанції). Газові електростанції в Белоазьорську (більш ніж 1000 МВт) є основним джерелом енергії в білоруській частині території Програми. Відновлювальні джерела енергії лише починають впроваджуватись: в 2011 році в Гродненській області було введено в експлуатацію перший вітропарк у країні (1,5 МВт), а в 2012 році була запущена гідроелектростанція на 17 МВт. Одна вугільна електростанція потужністю в 600 МВт працює на українській частині прийнятної території. Відновлювані джерела енергії тут не дуже добре розвинені, єдиним значним джерелом цього типу енергії є гідроелектростанція у Закарпатській області (27 МВт).

Культура

Спільна культурна спадщина є однією з найважливіших переваг регіону. Культура була одним з найпопулярніших напрямів співпраці в рамках Програми 2007-2013 рр., зокрема, у контексті співпраці місцевих громад. Регіональна культура та спадщина розглядалась з точки зору майбутньої перспективи, з урахуванням матеріальної і нематеріальної культурної спадщини. Численні пам'ятки, в тому числі деякі пам'ятки світового значення, та багато форм нематеріальної культури забезпечують переваги не лише для розвитку туризму, але й місцевих громад, які проживають в цьому регіоні. Культурна інфраструктура є багатою (театри, оперні театри, кінотеатри, бібліотеки, місцеві культурні центри), але потребує коштів для істотної модернізації.

Культурні заходи були й залишаються формою забезпечення національної або регіональної ідентичності. Культурна спадщина також є одним з найважливіших факторів розвитку індустрії туризму в регіоні. Культура, таким чином, розглядається як один з ключових елементів для вирішення проблем даних регіонів, пов'язаних з міграцією.

У 2013 році кількість культурних інституцій (театрів, музеїв, кінотеатрів, бібліотек, місцевих центрів культури) на 1000 мешканців становила 0,72 на польській стороні. В Україні кількість таких інституцій була вищою (1,17) завдяки наявності культурних центрів майже в кожному селі, котрі, однак, в багатьох випадках просто не функціонують через відсутність коштів. На білоруській території Програми кількість культурних інституцій на 1000 мешканців у 2013 році склала 0,80. Слід зазначити, що в усіх країнах Програми бібліотеки і місцеві центри культури становили переважну більшість серед культурних інституцій у 2013 році.

У 2013 році витрати на культуру та охорону національної спадщини склали 2209,12 млн. доларів США у Польщі (0,50% ВВП Польщі), в Україні – 1056, 83 млн. доларів США (0,60% ВВП України), в Білорусі – 702,3 млн. доларів США (1,04% ВВП Білорусі).

3.2.2 SWOT АНАЛІЗ

На підставі виконаного дослідження та аналізу транскордонних взаємодій, описаних вище, можуть бути визначені сильні сторони та можливості, шанси та обмеження, пов'язані з транскордонним співробітництвом, а також зовнішні можливості і загрози (значення в дужках представляють відносну значимість даного аспекту із 100 балів на кожну категорію):

СИЛЬНІ СТОРОНИ:

- Розвиток регулярних торгових обмінів, що йде на зміну торгівлі на ринках під відкритим небом (45);
- Добре розвинена соціально-культурна співпраця, що значною мірою відображає потенціал прикордонних регіонів в цій сфері (25);
- Зацікавленість у розвитку інституційної співпраці, виражена партнерами по обидві сторони кордону (15);
- Численні транскордонні екосистеми зі значними екологічними ресурсами (15).

СЛАБКІ СТОРОНИ:

- Прикордонний режим, пов'язаний із зовнішнім кордоном Європейського Союзу, з різними складностями, які мають місце на прикордонних переходах і які значно впливають на транскордонні взаємодії (35);
- Відмінності законодавчих та інституційних систем, які ускладнюють розвиток транскордонного співробітництва (25);
- Нерозвиненість технічної інфраструктури (транспорт та прикордонні переходи), яка представляє собою бар'єр на шляху розвитку транскордонної співпраці (15);
- Помітні культурні бар'єри (у тому числі негативні стереотипи), які ускладнюють розвиток транскордонного співробітництва (10);
- Транскордонне забруднення навколишнього середовища, особливо в басейні річки Буг (10);
- Значні відмінності в рівні економічного розвитку, що не сприяє розвитку транскордонного співробітництва (5).

МОЖЛИВОСТІ:

- Наявність великих міст на прийнятній території, що відкриває можливості для ендogenous розвитку, заснованого на стимулювання підприємництва та інновацій (30);
- Наявність вищих навчальних закладів, що дає можливості для розвитку академічного та науково-технічного співробітництва та студентських обмінів (25);
- Потенціал для розвитку туризму, зокрема в'їзного туризму в окремих локальних системах (20);
- Потенціал для розвитку логістичних функцій, пов'язаних із транзитним положенням (20);
- Підвищення якості людського капіталу, що забезпечує основу для соціально-економічного розвитку та транскордонного співробітництва (5).

ОБМЕЖЕННЯ:

- Низька конкурентоспроможність прикордонних регіонів, викликана несприятливою економічною структурою та неефективним використанням трудових ресурсів (35);
- Низька привабливість прикордонних регіонів для зовнішнього капіталу (20);
- Низький розвиток транспортної інфраструктури, в тому числі неефективне використання потенціалу залізничного транспорту (20);
- Відсутність Угоди про малий прикордонний рух (МПР) з Білоруссю (15);
- Старіння населення, особливо з білоруського та українського боків кордону (10).

ШАНСИ:

- Розвиток торгового обміну між Європейським Союзом, Білорусією та Україною (80);
- Вирівнювання законодавчих та інституційних систем Польщі та сусідніх країн (20).

ЗАГРОЗИ:

- Незначний прогрес у процесах інтеграції з Європейським Союзом країн-сусідів (40);
- Процеси метрополізації, що призводять до зниження значущості периферійних регіонів (30);
- Несприятлива геополітична ситуація (30).

3.2.3 ЗАСВОЄНІ УРОКИ

Програма ТКС ЄС Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 спирається на досвід співпраці польських, білоруських та українських місцевих, регіональних та національних органів влади на прийнятній території, який почав активно набуватися в 1990-і роки. Транскордонне співробітництво з самого початку було зосереджене на спільних проблемах регіонів-сусідів та спрямоване на покращення конкурентоспроможності та привабливості цих регіонів.

У рамках Програми Добросусідства Польща-Білорусь-Україна INTERREG III A / Tacis CBC 2004-2006 було реалізовано 158 проектів із загальним бюджетом ЄФРР та Tacis у 44 мільйонів євро. Впровадження Програми ТКС ЄСП Польща-Білорусь-Україна 2007-2013 з бюджетом 186 мільйонів євро, виділених на підтримку транскордонного співробітництва, зробило можливим реалізацію 117 проектів.

Хоча багато вже зроблено, основні висновки з аналізу польсько-білорусько-українського прикордоння залишаються подібними до тих, що були зроблені у попередні роки. Програма повинна й надалі спрямовувати зусилля на економічний розвиток регіонів, покращення туристичної, транспортної, прикордонної інфраструктури та інфраструктури охорони навколишнього середовища, підвищення громадянської свідомості населення.

Незважаючи на те, що Програма ТКС ЄСП Польща-Білорусь-Україна 2007-2013 ще не завершилась на час підготовки Програми ТКС ЄС Польща-Білорусь-Україна 2014-2020, для успішної реалізації Програми вже були визначені деякі ключові висновки, які будуть взяті до уваги на новий період:

- Безпосередня участь та тісна співпраця між національними / регіональними органами влади є істотними на кожному етапі процесу реалізації Програми;
- З метою підтримки потенційних заявників на ранньому етапі підготовки проектів, необхідно якнайшвидше встановити повний склад всіх органів Програми (особливо Органу-посередника та його двох Представництв);
- Хоча всі офіційні документи Програми складаються англійською мовою, посібники, інструкції тощо, повинні бути підготовані та доступні на національних мовах до початку процесу укладення контрактів;

- Повинно бути дозволено подання форми заявки в електронній версії з метою упорядкування процедури подання заявки та більш ефективної організації процесу оцінки проектів;
- Повинні бути вжиті заходи з підвищення компетенції не тільки бенефіціарів, але й Органів Програми, що беруть участь в управлінні проектами та їх контролі. Тренінги повинні проводитися національними мовами і організовуватися у всіх регіонах Програми;
- Структура парасолькових проектів для мікро-проектів виявилася занадто складною і мала слабкі місця, які повинні бути покращені;
- Затримка у запуску Програми спричинила скорочення терміну її впровадження, що обмежило можливості проектів продовжувати терміни їх реалізації у разі затримок і економії коштів.

Проте найважливіший досвід, здобутий в програмах попередніх фінансових періодів - програмному періоді, який зараз завершується, та періоді 2004-2006 - полягає у тому, що спільні транскордонні ініціативи відіграють важливу роль у розвитку добросусідських відносин між жителями прикордонних районів та сприяють покращенню взаєморозуміння. Програми ТКС є корисними у вирішенні спільних проблем та подоланні спільних викликів транскордонного характеру, тобто в галузі охорони навколишнього середовища, транспорту і т.д. Крім того, проекти ТКС можуть сприяти встановленню міцних контактів і закладати основу для співпраці в рамках великомасштабних ініціатив, які фінансуються в рамках інших фінансових інструментів, окрім Програм ТКС.

3.2.4 Узгодженість з іншими програмами, стратегіями та політиками

Програма призначена для продовження співпраці у прикордонному регіоні Польщі, Білорусі та України, яка раніше розвивалася в рамках Програми ТКС Польща-Білорусь-Україна 2007-2013.

ТЦ Програми узгоджуються з *Програмним документом про підтримку ЄС транскордонного співробітництва ЄІС (2014-2020)*. Слід зазначити, що Програма робить акцент на підвищенні інтеграції прикордонних регіонів, прагнучи підтримати збереження культурної, історичної та природної спадщини, поліпшити транспортну доступність регіонів, вирішити спільні проблем у галузі безпеки та охорони та вдосконалювати управління кордонами.

Програма узгоджується з двома знаковими ініціативами Східного Партнерства:

- Програма із запобігання, готовності та реагування на техногенні та природні катастрофи у східному регіоні ЄІСП (Програма PPRD East). PPRD East допоможе у досягненні миру, стабільності, безпеки країн Східного Партнерства, в тому числі України та Білорусі, захистити довкілля, людей, культурну спадщину, ресурси та інфраструктуру регіону шляхом зміцнення безпеки країн-партнерів, запобігання, готовності та реагування на техногенні та природні катастрофи;
- Заходи в рамках ініціативи «Інтегроване управління кордонами» (IBM), спрямованої на полегшення пересування осіб та вантажів через кордони семи країн Східного партнерства (в тому числі України та Білорусі), водночас забезпечуючи безпеку кордонів шляхом підсилення інституційної співпраці, двосторонньої та багатосторонньої співпраці між цими країнами, країнами ЄС та іншими інституційними партнерами.

Програма також узгоджується з іншими програмами INTERREG та Програмами ТКС ЄІС, а також транснаціональними програмами, такими як:

- Польща – Росія;
- Латвія – Литва - Білорусь;
- Угорщина – Словаччина – Румунія - Україна;
- Румунія – Україна;
- Литва – Польща;
- Польща – Словаччина;
- «Регіон Балтійського моря»;
- «Центральна Європа»;
- «Дунай».

Програма також узгоджується із Програмою Територіальної Співпраці Східного Партнерства Білорусь-Україна, що забезпечує транскордонну співпрацю шляхом зближення різних інституцій для кращого використання можливостей спільного розвитку прикордонних територій.

Окрім цього, Програма має намір зробити вклад у реалізацію цілей і пріоритетів Стратегії Європейського Союзу для Регіону Балтійського моря (EUSBSR), зокрема,

- ТЦ Спадщина та ТЦ Безпека Програми долучаться до цілі EUSBSR «Підвищення добробуту» (культура, туризм, охорона здоров'я)
- ТЦ Доступність Програми долучиться до цілі EUSBSR «З'єднання регіону» (транспорт).

Також передбачається забезпечення координації між Програмою та EUSBSR завдяки участі Національного координатора Польщі в засіданнях СМК Програми (як спостерігача без права голосу).

Також буде забезпечено координацію та синергію Програми з Фондом внутрішньої безпеки (ФВБ). Реалізація Програми сприятиме досягненню цілей обох інструментів Фонду внутрішньої безпеки (Кордони та візовий режим і Поліція ФВБ) завдяки *Пріоритету 3.2. Вирішення спільних проблем безпеки (ТЦ 8)* та обом пріоритетам ТЦ 10 - *Пріоритету 4.1. Сприяння ефективності та безпеці кордонів та Пріоритету 4.2. Покращення діяльності з управління кордонами, митних і візових процедур*. З метою забезпечити безпосередню координацію між Програмою та діяльністю ФВБ буде забезпечено можливість участі відповідального органу ФВБ у Польщі (Міністерства внутрішніх справ РП) у засіданнях СМК Програми (як спостерігача без права голосу).

Тематичні цілі та пріоритети Програми є доповненням до більш широких пріоритетів розвитку трьох країн, території яких входять в територію Програми. Програма повністю узгоджується з наступними національними стратегіями:

- *Державна стратегія розвитку 2020 (Польща);*
- *Стратегія довгострокового розвитку. Польща 2030 - Третя хвиля сучасності (Польща);*
- *Національна стратегія регіонального розвитку 2010-2020: Регіони, міста, сільські місцевості (Польща);*
- *Концепція просторового розвитку країни 2030 (Польща);*
- *Стратегія сталого розвитку "Україна-2020" (Україна);*
- *Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року (Україна);*
- *Національна стратегія сталого соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь на період до 2030 року (Білорусь).*

У Польщі пріоритети Програми також відповідають Операційним Програмам на роки 2014 – 2020, зокрема Програмі «Східна Польща» та окремим Регіональним операційним програмам для відповідних воєводств.

Державна стратегія розвитку 2020 була прийнята Радою Міністрів Республіки Польща 25 вересня 2012 р. Це - головний стратегічний документ на середньострокову перспективу, що базується на сценарії сталого розвитку. Він визначає стратегічні завдання для Польщі, вирішальні для прискорення процесу розвитку в найближчі кілька років. Цей документ визначає три стратегічні напрямки (ефективна та продуктивна країна, конкурентоспроможна економіка, соціальна й територіальна єдність), на які повинні бути спрямовані основні дії. Програма відповідає вищезгаданому стратегічному напрямку, з особливим наголосом на конкурентоспроможну економіку та територіальну згуртованість.

Стратегія довгострокового розвитку «Польща 2030 - Третя хвиля сучасності», прийнята Радою Міністрів 5 лютого 2013 р., була розроблена в 2011-2012 рр. як відповідь на фінансову кризу. Головна мета Стратегії спрямована на поліпшення якості життя населення Польщі завдяки стабільному, високому темпу економічного зростання. Основна мета Стратегії повинна бути досягнута шляхом трьох стратегічних напрямків: конкурентоспроможної та інноваційної економіки, збалансованого розвитку потенціалу польських регіонів, ефективності і продуктивності держави. Програма робить особливий акцент на збалансований розвиток потенціалу польських регіонів, прагнучи покращити транспортну доступність та регіональний розвиток.

Національна стратегія регіонального розвитку 2010-2020: Регіони, міста, сільські місцевості - документ, прийнятий Радою Міністрів Польщі 13 липня 2010 р. Документ посилює роль і значення регіональної політики в реалізації найважливіших заходів розвитку, пов'язаних з просторовим аспектом. Це забезпечить більшу увагу державної політики до конкретних потреб і можливостей окремих регіонів Польщі.

Концепцію просторового розвитку країни (КПРК 2030) було затверджено Радою Міністрів 13 грудня 2011 року. Цей документ поєднує питання просторового розвитку з соціально-економічним розвитком і формулює вимоги для відновлення просторової організації і покращення просторового розвитку в Польщі. Він встановлює просторову політику для Польщі на наступні двадцять років. У документі розглядаються поточні та майбутні виклики, що стоять перед Польщею, такі як економічні, демографічні, кліматичні та ті, які пов'язані з інфраструктурою. КПРК 2030 базується на ідеї, що багатство польських регіонів – як міських, так і сільських – пов'язане з використанням їхніх внутрішніх територіальних ресурсів, таких як природна і культурна спадщина, економічний потенціал та наукові інновації. КПРК 2030 пропонує заходи, спрямовані на перебудову польської системи просторового розвитку в цілях сприяння розвитку кожного регіону і країни в цілому.

Стратегія сталого розвитку "Україна-2020" була затверджена Президентом України 12 січня 2015 року. Вона визначає цілі та показники її досягнення, а також напрями та пріоритети державного розвитку. Метою цієї стратегії є досягнення європейських стандартів життя та гідне місце України в світі.

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року була прийнята Кабінетом Міністрів України 6 серпня 2014 року. Стратегія виявляє ряд проблем, які на даний час впливають на регіональний розвиток в Україні. Основною метою регіональної політики визначене створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів, сприяння збалансованому і стійкому розвитку, впровадження передових технологій, а також сприяння розвитку високої продуктивності та зайнятості населення.

Державна стратегія сталого соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь на період до 2030 року була прийнята на засіданні Президії Ради Міністрів Республіки Білорусь 10 лютого 2015 року. Стратегічною метою сталого розвитку Республіки Білорусь є забезпечення високих стандартів життя населення та створення умов для гармонійного розвитку особистості на основі

переходу до високоефективної економіки, заснованої на знаннях та інноваціях, зберігаючи сприятливе середовище для майбутніх поколінь.

Програма була розроблена та буде впроваджуватися у співпраці з регіонами Програмної території, що таким чином забезпечує узгодженість з регіональними цілями і стратегіями розвитку, головним чином з:

- *Стратегія розвитку Підляського воєводства 2020 (Польща);*
- *Стратегія розвитку Мазовецького воєводства до 2030 року – Інноваційне Мазовше (Польща);*
- *Стратегія розвитку Люблінського воєводства 2014-2020 (з перспективою на 2030) (Польща);*
- *Стратегія транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Львівської, Волинської та Брестської областей на 2014-2020 (Польща);*
- *Стратегія розвитку регіону - Підкарпатське 2020 (Польща);*
- *Стратегія розвитку Львівської області на період до 2015 року (Україна);*
- *Стратегія розвитку Волинської області на період до 2020р. (Україна);*
- *Стратегія регіонального розвитку Закарпатської області до 2020 р (Україна);*
- *Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2020 р (Україна);*
- *Стратегія розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 р (Україна);*
- *Стратегія розвитку Тернопільської області на період до 2015 р (Україна);*
- *Програма соціально-економічного розвитку Брестської області на 2011-2015 (Білорусь);*
- *Програма соціально-економічного розвитку Гродненської області на 2011-2015 (Білорусь);*
- *Програма соціально-економічного розвитку Гомельської області на 2011-2015 (Білорусь);*
- *Програма соціально-економічного розвитку Мінської області на 2011-2015 (Білорусь);*

Стратегію розвитку Підляського воєводства 2020 року було прийнято Сеймиком Підляського воєводства в 2006 році та переглянуто у вересні 2013 року. Підляське воєводство називають «Воротами на Схід». Нова редакція документу приділяє більшу увагу громадському втручанню задля зміцнення конкурентоспроможності регіону та розблокування процесу розвитку шляхом більш повного використання конкурентних переваг і потенціалу розвитку (концентруючи увагу на ендогенних територіальних особливостях, а не на зовнішніх інвестиціях та надходженнях, а також більше підкреслює можливості для розвитку, ніж перешкоди). Вона також пропонує перейти від короткострокової моделі розподілу субсидій згори вниз на модель довгострокової перспективи, децентралізації політики розвитку, спрямованої на підтримку всіх регіонів, незалежно від того, наскільки вони багаті, методами, що включають мобілізацію місцевих ресурсів і засобів таким чином, що окремі конкурентні переваги можуть бути використані без надмірної опори на внутрішні трансферти та субсидії. Вона також передбачає заміну розсіяного втручання на користь більш селективних (концентрованих) інвестицій.

Стратегія розвитку Мазовецького воєводства до 2030 - Інноваційне Мазовше, прийнята Сеймиком Мазовецького воєводства 28 жовтня 2013 року - це запропоновані заходи, які могли б найкращим чином підготувати економіку і суспільство регіону до потреб і викликів майбутнього. Документ є відповіддю на виклики, на які регіону необхідно відреагувати, для того, щоб поліпшити якість життя, зменшити соціальну ізоляцію та безробіття, за допомогою політики територіальної згуртованості і розумного сталого розвитку. Основною метою стратегії є територіальна згуртованість, скерована на зменшення відмінностей розвитку Мазовецького воєводства та зростаючої важливості столичного Варшавського регіону в Європі, що, в свою чергу, призведе до поліпшення якості життя мешканців.

Стратегія розвитку Люблінського воєводства 2014-2020 (з перспективою на 2030), затверджена Сеймиком 24 червня 2013 року. В документі визначено сім стратегічних областей втручання (ОВ). Програма ЄС ТКС узгоджується з трьома з них, що мають назву «Прикордонні регіони». Заходи в рамках цієї конкретної пріоритетної області спрямовані на:

- розвиток логістики, прикордонної інфраструктури, прикордонних служб та соціальної інфраструктури;
- підвищення безпеки;
- підтримку людських ресурсів та підприємництва;
- відкриття нових і розвиток існуючі прикордонних переходів і створення сезонних пунктів перетину кордону.

Стратегія транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Львівської, Волинської та Брестської областей на 2014-2020 була затверджена Сеймиком 30 квітня 2014 року. Загальна мета цієї стратегії полягає у збільшенні соціально-економічної конкурентоспроможності прикордонної території шляхом ефективного використання ендогенних потенціалів і пом'якшення обмежень функціонування зовнішнього кордону ЄС.

Стратегію розвитку регіону Підкарпатське 2020 було затверджено Сеймиком Підкарпатського воєводства 26 серпня 2013 року. Це основний стратегічний документ, що визначає напрями і пріоритети регіонального розвитку. Його основним завданням є ефективне використання внутрішніх і зовнішніх ресурсів для інтелектуального та сталого соціально-економічного розвитку, як шляху покращення якості життя мешканців регіону. Тематичним цілям Програми відповідають наступні стратегічні напрямки в рамках стратегії:

- Конкурентоспроможна та інноваційна економіка;
- Соціальний та людський капітал;
- Мережі населених пунктів;
- Навколишнє середовище та енергетика.

Стратегію розвитку Львівській області на період до 2015 року було затверджено Львівською обласною радою 13 березня 2007 року. Основна мета стратегії полягає в тому, щоб створити можливості для місцевих жителів, організацій та підприємств шляхом сталого соціально-економічного розвитку області.

Стратегія розвитку Волинської області на період до 2020 року є основним документом для планування регіонального розвитку в довгостроковій перспективі. Стратегію було затверджено Волинською обласною радою 20 березня 2015 року. Документ встановлює цілі та завдання регіональної політики а також пропонує інструменти для вирішення соціальних проблем та підвищення економічного потенціалу територій, які призведуть до комплексного поліпшення соціальних стандартів і якості життя. Наступні пріоритетні заходи Стратегії узгоджуються з ТЦ Програми:

- Транспорт та інфраструктура;
- Розвиток людського капіталу;
- Підтримка проектів в галузі культури;
- Забезпечення доступу до якісних медичних послуг і забезпечення здоров'я населення;
- Сприяння туризму.

Стратегія регіонального розвитку Закарпатської області до 2020 року була затверджена Закарпатською обласною радою 6 березня 2015 року. Документ є стратегічним планом регіонального розвитку; цілі, завдання і пріоритети розвитку Закарпатської області за вказаний період базуються на державних пріоритетах.

Стратегія розвитку Рівненській області на період до 2020 року була затверджена Рівненською обласною радою 18 грудня 2014 року. Документ описує стратегічні цілі, пріоритети та напрямки розвитку регіону. Його основна мета полягає у підвищенні рівня життя жителів Рівненської області шляхом реалізації структурних економічних змін, забезпечення сталого економічного зростання та високої якості життя.

Стратегія розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 року була затверджена Івано-Франківською обласною радою 17 жовтня 2014 року. Стратегія визначає цілі регіону і пропонує способи їх досягнення, а також пропонує довгострокові плани з урахуванням потреб майбутніх поколінь. Питання постійного розвитку з наголосом на економічну і соціальну єдність Івано-Франківської області займає дуже важливе місце в стратегії.

Стратегію розвитку Тернопільській області на період до 2015 року було затверджено Тернопільською обласною радою 27 травня 2008 року. Стратегія спрямована на перетворення Тернопільщини на регіон з конкурентоспроможною економікою, високим рівнем розвитку людських ресурсів, продуктивною зайнятістю та ефективною системою соціальних послуг та ЖКГ, чистим навколишнім середовищем і високо розвинутою туристичною та рекреаційною сферою.

Програма соціально-економічного розвитку Брестської області на 2011-2015 була затверджена Брестською обласною радою депутатів 16 вересня 2011 року. Вона описує основні завдання регіональної політики розвитку, такі як збільшення реальних доходів і поліпшення рівня життя населення, підвищення медичних стандартів, культури та якості освіти, вдосконалення структури економіки на основі пріоритетного розвитку ресурсозберігаючих і високотехнологічних виробництв.

Програма соціально-економічного розвитку Гродненської області на 2011-2015 була затверджена Гродненською обласною радою депутатів 28 червня 2011 року. У програмі представлені основні регіональні цілі, такі як створення умов для розвитку людського потенціалу на основі зростання реальних доходів і поліпшення життєвого рівня населення, підвищення стандартів охорони здоров'я, культури та якості освіти, створення сприятливих умов для реалізації підприємницьких ініціатив учасників ринку.

Програма соціально-економічного розвитку Гомельської області за 2011-2015 була затверджена Гомельською обласною радою депутатів 26 липня 2011 року. Програма описує основні регіональні цілі, такі як створення умов для розвитку людського потенціалу на основі зростання реальних доходів і поліпшення життєвого рівня населення, підвищення збільшення стандартів охорони здоров'я, культури та якості освіти, модернізації організаційних та економічних механізмів та інституцій, підвищення продуктивності сільського господарства, подальшого розвитку інфраструктури села.

Програма соціально-економічного розвитку Мінської області на 2011-2015 роки була затверджена Мінської обласною радою депутатів 10 червня 2011 року. Програма описує основні регіональні цілі, такі як створення умов кращого життя та праці, забезпечення гармонійного поєднання особистих інтересів, інтерес суспільства і держави, підвищення конкурентоспроможності реального сектора економіки, розвиток людського потенціалу, підвищення добробуту, зміцнення здоров'я населення, створення умов для розвитку конкурентоспроможної, динамічної і високотехнологічної економіки, забезпечення сталого економічного розвитку Мінської області.

Бюджет програми є обмеженим і недостатнім для вирішення всіх спільних проблем і завдань території Програми, Програма повинна зосередити увагу на найбільш важливих з них шляхом досягнення вибраних тематичних цілей, що відповідають завданням,

передбаченими Регламентом ЄС та скерованими на вирішення спільних проблем прикордонної території, характерних для території Програми та такими, що вважаються важливими для країн, що беруть участь у Програмі. Програма також повинна сприяти вирішенню цих проблем у відповідності з іншими програмами і стратегіями, що реалізуються на території Програми.

3.3 Ризики

Програма підготувала аналіз потенційних ризиків. Ризики та причини їх появи були описані та з'ясований їх вплив. Після цього значимість кожного фактору ризику був оцінений. Ризики були оцінені відповідно до їх ймовірності та впливу за шкалою (високий, середній, низький).

Таблиця 3. Ризики в Програмі

Опис і причини виявлених ризиків	Вплив виявленого ризику	Оцінка актуальності виявленого ризику	Пропоновані пом'якшувальні заходи
Спільні принципи реалізації Програми не можуть бути узгоджені країнами-партнерами через різні бачення ТКС співпраці	Програма не може бути запущена або запускатися із сильною затримкою. Кошти Програмні не використовуються	Низька	Спільні рішення партнерів по цілям Програми та механізми її впровадження Регулярні зустрічі представників країн-партнерів
Неузгоджена система управління контролю Програмою в результаті створення нових органів Програми, через вимоги ПР ЄС	Витрати проектів перевіряються з помилками. Існує ризик неприйнятних витрат, у тому числі й шахрайства	Низька	Передача нових функцій органам, що мають досвід в галузі управління ТКС / фондів ЄС. Заходи з підвищення кваліфікації / тренінги, передбачені для органів Програми на вимогу ЄС. Розподіл обов'язків і зобов'язань між країнами-партнерами
Неможливість досягнення згоди щодо відбору проектів по причині невідповідності критеріям відбору та результатам оцінки проектів	Відбір проектів низької якості і / або з низьким ТКС ефектом. Затримка початку впровадження проектів. Загроза недосягнення мети Програми	Низька	Відбір проектів відповідно до критеріїв відбору. Рейтинговий список, підготовлений фахівцями з оцінки є основою для відбору проектів
Невелика кількість проектних заявок на фінансування через складні вимоги Програми та низький інтерес зацікавлених сторін	Вибір проектів низької якості. Велика кількість проектів відхилено по формальним критеріям. Коло бенефіціарів в основному обмежується бенефіціарами попередньої Програми	Середня	Проведення інформаційних кампаній та тренінгів для зацікавлених сторін, спрощення процедур для бенефіціарів
Повільна і погана реалізація законтракованих проектів через складні	Проекти не отримують кошти відповідно до їх планів заходів. Проекти втрачають фінансову	Середня	Підготовка простих і прозорих процедур і документів для звітів і запитів про виділення

процедури	ліквідність і припиняють реалізацію. Проекти не досягають своїх цілей		коштів. Проведення навчань з підвищення кваліфікації / тренінгів для бенефіціарів та органів Програми
-----------	---	--	---

На підставі задокументованих випадків і оновленого аналізу ризиків та відповідних пом'якшувальних заходів буде виконуватися моніторингу та оцінка, про що СМК буде поінформований щорічно у формі відповідного звіту (разом зі щорічним звітом Програми).

3.4 ВИЗНАЧЕННЯ НАСКРІЗНИХ ПИТАНЬ

Екологічна стійкість є важливим наскрізним питанням у реалізації Програми. Це питання повинно бути відображено на всіх етапах реалізації Програми, починаючи з оцінки заявок та відбору та протягом усього циклу реалізації проекту. Проекти з прямим негативним впливом на навколишнє середовище не фінансуватимуться в рамках Програми.

Стратегічна оцінка впливу на навколишнє середовище (СОВНС) була розроблена одночасно з підготовкою Програмного документа для того, щоб переконатися, що вплив на навколишнє середовище оцінюється і враховується під час підготовки Програми.

Забезпечення прав людини повинно бути закладене в рамках реалізації всієї Програми і всі заходи, фінансовані в рамках Програми, повинні відображати це важливе питання наскрізним чином. Гендерна рівність чоловіків і жінок є основним правом людини. Програма повинна надавати однакові права, можливості та обов'язки у всіх сферах життя суспільства. Програма повинна сприяти усуненню горизонтальної та вертикальної сегрегації жінок і чоловіків на ринку праці, зменшенню відмінностей між міськими та сільськими районами щодо доступу до дитячих садків і заохоченню до більшої незалежності жінок з сільських місцевостей, сприяти їх доступу до послуг системи охорони здоров'я, освіти, зайнятості і соціальних послуг. Це повинно бути відображено на всіх етапах реалізації Програми. Проекти з прямим негативним впливом на рівність між чоловіками і жінками не будуть фінансуватися в рамках Програми.

Регламент (ЄС) № 897/2014 передбачає, що кожна Програма повинна включати таке важливе питання як ВІЛ/СНІД. Протягом усього періоду впровадження Програма повинна зосереджувати увагу на підвищенні обізнаності суспільства в сфері охорони здоров'я. Програма може досягти цієї мети, зокрема, шляхом підтримки економічного розвитку її територій. Більш економічно розвинене суспільство є більш орієнтованим на забезпечення здоров'я населення. Цей елемент повинен бути відображений на всіх етапах реалізації Програми. Проекти з негативним впливом на вищезазначену проблему не будуть фінансуватися у рамках Програми.

Іншим важливим елементом, який має бути відображений в ході підготовки та в період реалізації Програми, є демократія. Для того, щоб забезпечити цей аспект, були організовані громадські слухання проектів документів Програми у всіх трьох країнах. Програма на всіх своїх етапах буде просувати ідею активної участі, прозорості, партнерства і відповідальності різних зацікавлених сторін.

4. СТРУКТУРА ОРГАНІВ ПРОГРАМИ

У відповідності до правової бази Програми, представниками трьох країн-учасниць було вирішено утворити спільні та національні інституційні структури для впровадження Програми.

Функції управління належатимуть наступним органам:

- Спільний моніторинговий комітет (СМК);
- Орган Управління (ОУ), що знаходиться в Міністерстві фондів та регіональної політики Республіки Польща;
- Національний орган (НО) у Польщі, що знаходиться в Міністерстві фондів та регіональної політики Республіки Польща;
- Національний орган у Білорусі, що знаходиться в Міністерстві закордонних справ;
- Національний орган в Україні, що знаходиться в Секретаріаті Кабінету Міністрів України;
- Спільний Технічний Секретаріат-Орган-посередник (СТС-ОП), що знаходиться в Центрі європейських проектів Польщі;
- Представництво у Бресті, що знаходиться в організації закладі «Брестський транскордонний інфоцентр»
- Представництво у Львові, що знаходиться в Інформаційному центрі підтримки транскордонного співробітництва «Добросусідство».

Функції контролю будуть здійснюватись на наступних рівнях:

- Незалежні аудитори, обрані бенефіціарами проектів, які відповідатимуть за перевірку витрат на рівні проектів;
- ОУ та СТС-ОП, яким будуть допомагати Контрольно-контактні пункти (ККП) у кожній з країн;
  - ККП у Польщі, що знаходиться у Центрі європейських проектів Польщі;
  - ККП у Білорусі, що знаходиться в Центрі міжнародної технічної допомоги ЄС у Білорусі;
  - ККП в Україні, що знаходиться в Міністерстві фінансів України.

Функції аудиту належатимуть наступним органам:

- Аудиторський орган (АО) – Генеральний інспектор з казначейського контролю Міністерства фінансів Республіки Польща;
- Група аудиторів (ГА), що складається з наступних членів:
  - Представник Польщі – Міністерство фінансів;
  - Представник Білорусі - Міністерство фінансів;
  - Представник України – Рахункова палата.

Функції та обов'язки вищевказаних органів Програми більш детально визначені в наступних розділах СОП та в описі Систем управління та контролю Програми (СУКП)

4.1. Спільний моніторинговий комітет (СМК)

СМК – це головний орган Програми, відповідальний за прийняття рішень. СМК відповідає за якісну та ефективну реалізацію Програми. СМК повинен бути утворений протягом 3 місяців з моменту затвердження Програми Європейською Комісією.

4.1.1. Склад Спільного моніторингового комітету

Склад СМК буде наступним:

Таблиця 4. Склад СМК

ПОСАДА	ОРГАН
Голова (без права голосу)	Орган управління (Міністерство фондів та регіональної політики Республіки Польща)
Секретар (без права голосу)	Спільний Технічний Секретаріат-Орган-посередник (Центр європейських проектів Польщі)
Польща (максимально 8 членів з правом голосу)	Члени з правом голосу: <ol style="list-style-type: none"> 1. Національний орган (Міністерство фондів та регіональної політики Республіки Польща). 2. Міністерство закордонних справ. 3. Маршалковське управління Підляського воєводства 4. Маршалковське управління Мазовецького воєводства. 5. Маршалковське управління Любельського воєводства. 6. Маршалковське управління Підкарпатського воєводства 7. Відповідні євро регіони, тобто «Неман», «Біловезька пуща», «Буг», «Карпатський» (один представник від кожного євро регіону на почерговій основі.). 8. Міністерство Внутрішніх Справ Спостерігачі без права голосу: <ol style="list-style-type: none"> 1. Контрольно-контактний пункт (Центр європейських проектів). 2. Аудиторський орган (Міністерство фінансів).
Білорусь (максимально 8 членів з правом голосу)	Члени з правом голосу: <ol style="list-style-type: none"> 1. Національний орган (Міністерство закордонних справ). 2. Міністерство економіки. 3. Брестський обласний виконавчий комітет. 4. Гродненський обласний виконавчий комітет. 5. Мінський обласний виконавчий комітет. 6. Гомельський обласний виконавчий комітет. 7. Мінський міський виконавчий комітет. 8. Відповідні євро регіони, тобто «Неман», «Біловезька пуща», «Буг» (один представник від кожного євро регіону на почерговій основі.) Спостерігачі без права голосу: <ol style="list-style-type: none"> 1. Контрольно-контактний пункт (Центр міжнародної технічної допомоги ЄС у Білорусі). 2. Міністерство фінансів.
Україна (максимально 9 членів з правом голосу)	Члени з правом голосу: <ol style="list-style-type: none"> 1. Національний орган (Секретаріат Кабінету Міністрів України). 2. Міністерство закордонних справ України. 3. Волинська обласна державна адміністрація. 4. Львівська обласна державна адміністрація. 5. Закарпатська обласна державна адміністрація. 6. Рівненська обласна державна адміністрація. 7. Тернопільська обласна державна адміністрація. 8. Івано-Франківська обласна державна адміністрація. Спостерігачі без права голосу: <ol style="list-style-type: none"> 1. Контрольно-контактний пункт (Міністерство фінансів).

	2. Відповідні єврорегіони, тобто «Буг» та «Карпатський» (один представник від кожного єврорегіону на почерговій основі.)
Інші спостерігачі без права голосу	Європейська Комісія

Окрім належно призначених членів комітету, з метою забезпечення тісного зв'язку з усіма зацікавленими сторонами та експертами у реалізації Програми, інші представники можуть бути запрошені до участі в засіданнях СМК (як спостерігачі без права голосу) відповідно до тематики обговорення СМК та за згодою голови СМК. Серед таких спостерігачів, з метою забезпечення відповідності процесу реалізації Програми Стратегії ЄС для Регіону Балтійського моря та синергії Програми з діяльністю Фонду внутрішньої безпеки ЄС, представники польського координатора EUSBSR та відповідального органу ФВБ можуть бути запрошені до участі у засіданнях СМК.

4.1.2. Завдання СМК

СМК відповідає за реалізацію Програми та досягнення її пріоритетів на підставі індикаторів, які можна об'єктивно перевірити, та відповідних цільових значень, визначених Програмою (Індикатори Програми, пункт 3.1.6). СМК вивчатиме всі чинники, що впливають на ефективність Програми.

СМК уповноважений надавати рекомендації ОУ щодо реалізації та оцінювання Програми. СМК відслідковуватиме заходи, яких було вжито на основі його рекомендацій.

СМК уповноважений, зокрема:

- погоджувати робочу програму та фінансовий план ОУ, включаючи заплановане використання технічної допомоги;
- відслідковувати виконання ОУ робочої програми та фінансового плану;
- затверджувати критерії відбору проектів для фінансування Програмою;
- відповідати за процедуру оцінки та відбору проектів, що фінансується Програмою;
- затверджувати пропозиції внесення змін до Програми;
- перевіряти всю звітність, що подається ОУ та за необхідності вживати відповідних заходів;
- вивчати всі спірні питання, подані на розгляд ОУ;
- перевіряти та погоджувати річний звіт, визначений ст. 77 РР;
- перевіряти та погоджувати річний план моніторингу та оцінювання, визначений ст.78 РР;
- перевіряти та погоджувати річний план з інформації та комунікації, визначений ст.79 РР.

4.1.3. РОБОТА СМК

Як правило, СМК прийматиме рішення шляхом досягнення консенсусу. В обґрунтованих випадках, коли не вдається досягнути консенсусу шляхом попередніх перемовин між делегаціями країн-учасниць, рішення СМК можуть прийматись шляхом голосування. Кожна країна-учасниця має право одного голосу, незалежно від кількості членів у її делегації. Інформація про діяльність СМК буде визначена детально в ПП СМК, який має бути затверджений одногосно на першому засіданні.

Представник ОУ головуватиме в СМК. Представник СТС-ОП виконуватиме обов'язки секретаря СМК.

Засідання СМК відбуватимуться відповідно до потреб, проте не рідше одного разу на рік. Засідання СМК скликається ОУ або на підставі належно обґрунтованого запиту одного з його членів чи ЄК. СМК також має право приймати рішення в письмовому порядку за ініціативою ОУ

чи однієї з країн-учасниць. У випадку незгоди член СМК має право вимагати обговорення рішення на засіданні.

СТС-ОП відповідатиме за секретарські функції та організацію засідань СМК. Після кожного засідання протокол має бути оформлений та надісланий всім членам для погодження. Кінцева версія протоколу має бути розіслана всім членам та спостерігачам.

ОУ та національні органи повинні надавати сприяння членам СМК в отриманні віз.

4.2. Орган управління (ОУ)

Роль ОУ надається Міністерству фондів та регіональної політики Республіки Польща.

ОУ нестиме особливу відповідальність за управління Програмою у відповідності з принципами належного фінансового управління та слідкуватиме за дотриманням відповідності рішень СМК чинним правилам та положенням.

4.2.1. ПРИЗНАЧЕННЯ

Підготовка Програми розпочалась навесні 2013, коли відбулась перша зустріч відповідних НО Польщі, Білорусі та України і було прийнято рішення спільно створити та подати на затвердження ЄС Програму ТКС в рамках ЄІС. На тому ж засіданні було спільно вирішено призначити Міністерство фондів та регіональної політики Республіки Польща⁵ до виконання обов'язків ОУ Програми.

Після подачі СОП до ЄК, ОУ має пройти процедуру призначення, що ґрунтується на висновках та звіті, підготованих незалежним аудиторським органом, таким, як АО. Аудит має дослідити відповідність СУКП, включаючи роль СТС-ОП, критеріям призначення, визначеним у Додатку до РР. АО повинен врахувати, якщо це необхідно, чи СУКП відповідає системі, що діяла у попередньому програмному періоді, а також розглянути свідчення їхньої ефективної діяльності. АО повинен виконувати свої обов'язки у відповідності з міжнародними стандартами аудиту.

Країна ЄС, від якої призначено ОУ, повинна подати офіційне рішення про його призначення Комісії якомога швидше після затвердження Програми Комісією. Впродовж двох місяців після отримання офіційного рішення Комісія має право вимагати звіт та висновки АО та опис систем управління та контролю, зокрема в частині, що стосується відбору проектів. Якщо Комісія не має наміру вимагати дані документи, вона повинна повідомити про це країну ЄС якомога швидше. Якщо Комісія вимагає дані документи, вона має право подати свої зауваження впродовж двох місяців від отримання документів, які повинні бути переглянуті з урахуванням цих зауважень. У випадку, коли Комісія не має попередніх чи подальших зауважень, вона повинна повідомити про це країну ЄС якомога швидше.

У випадку, коли наявні висновки аудиту та контролю вказують на те, що призначений орган перестав відповідати критеріям призначення, визначеним у РР, країна ЄС повинна на відповідному рівні вжити заходи для виправлення порушень та призначити випробувальний період, співмірний серйозності порушення, протягом якого мають бути вжиті виправні заходи. Водночас у випадку, якщо призначений орган не застосує необхідних виправних заходів впродовж випробувального періоду, визначеного країною-членом на відповідному рівні, це буде підставою для припинення його призначення.

---

⁵ Правонаступник Міністерства інфраструктури та розвитку Польщі

Країна ЄС повинна невідкладно повідомити Комісію у наступних випадках:

- призначеному органу призначено випробувальний період (необхідно надати інформацію про виправні заходи та відповідний випробувальний період);
- завершення випробувального періоду після виконання виправних заходів;
- припинення призначення відповідного органу.

Повідомлення про визначення випробувального періоду, призначеному органу країною ЄС не є підставою призупинення розгляду платіжних заявок.

У випадку, коли повноваження ОУ припинено, країни-учасниці призначатимуть новий орган, який перебере на себе повноваження ОУ. Такий орган має пройти процедуру призначення, визначену вище, про що має бути повідомлено Комісії згідно із Статтею 25.4 РР. Така зміна вимагатиме перегляду Програми відповідно до Статті 6 РР.

Правова форма рішення про призначення визначається наступним чином:

Роль органу, який відповідає за процедуру призначення, відводиться Міністру фондів та регіональної політики Республіки Польща. Завдання із призначення виконуватиме підрозділ Відділу сертифікації та призначень Міністерства фондів та регіональної політики, що підпорядковується Генеральному Директору у Міністерстві фондів та регіональної політики Республіки Польща. Цей підрозділ є відокремленим та функціонально незалежним від ОУ.

Роль незалежного аудиторського органу, який готуватиме звіт та висновок, в яких буде дана оцінка відповідності систем управління та контролю критеріям призначення, визначеним у Додатку до РР, довіряється Генеральному інспектору з казначейського контролю, що також виконуватиме функцію АО.

Послідовність та орієнтовні часові рамки процедури призначення є наступними:

- ОУ подає заяву про готовність пройти процедуру призначення до незалежного аудиторського органу. Разом із заявою про готовність ОУ подає опис СУКП та інші відповідні документи до незалежного аудиторського органу та органу, який відповідає за процедуру призначення;
- незалежний аудиторський орган проводить необхідну аудиторську перевірку та готує висновок та звіт, у яких дано оцінку відповідності СУКП критеріям призначення, визначеним у Додатку до РР. Аудиторський висновок та звіт передаються ОУ та органу, відповідальному за процедуру призначення;
- орган, відповідальний за призначення, видає рішення щодо призначення ОУ. Офіційне рішення про призначення видається органом, відповідальним за призначення у письмовій формі та подається ОУ та ЄК.

Передбачається, що рішення з призначення ОУ буде прийнято приблизно через 10 місяців після прийняття Програми Комісією.

4.2.2 СТРУКТУРА ТА ЗАВДАННЯ ОУ

Міністр фондів та регіональної політики Республіки Польща виконуватиме обов'язки ОУ.

Для цілей реалізації Програми, ОУ поділяється на три функціонально незалежні одиниці: операційний підрозділ, підрозділ(и) фінансів та контролю і платіжний підрозділ. Для виконання своїх конкретних обов'язків підрозділи співпрацюватимуть між собою.

Уповноваженою посадовою особою є заступник державного секретаря в Міністерстві фондів та регіональної політики або уповноважений директор чи заступник директора Відділу сертифікації та призначень. СТС-ОП надаватиме підтримку ОУ управління у виконанні його завдань.

Операційний підрозділ

Окремий підрозділ Відділу сертифікації та призначень Міністерства фондів та регіональної політики Республіки Польща виконуватиме обов'язки операційного підрозділу. До його функцій, зокрема, належатимуть:

- підтримка роботи СМК;
- забезпечення СМК необхідною інформацією для виконання його завдань, зокрема даними щодо поступу Програми у досягненні очікуваних результатів та цілей (за підтримки СТС-ОП);
- написання та, після погодження СМК, подання операційних річних/кінцевих звітів Комісії;
- обмін з СТС-ОП, АО, НО та бенефіціарами інформацією, що стосується виконання ними своїх завдань чи реалізації проектів;
- створення та ведення комп'ютеризованої системи для запису та зберігання даних для кожного проекту, які необхідні для моніторингу, оцінювання, фінансового управління, контролю та аудиту, в тому числі даних про окремих учасників у проектах, де це доречно. Зокрема фіксуватимуться та зберігатимуться технічні та фінансові звіти по кожному проекту. Система повинна забезпечувати всі дані, необхідні для складання платіжних запитів і річних звітів, в тому числі суми до повернення, повернені суми, а також суми, вирахувані в результаті скасування, повністю або частково, фінансування проекту або Програми (у співпраці з фінансовим та платіжним підрозділами, СТС-ОП, ККП та АО);
- виконання, за необхідності, досліджень з оцінки впливу на довкілля на програмному рівні (за підтримки СТС-ОП);
- виконання планів з інформації та комунікації згідно ст.79 РР (за підтримки СТС-ОП та представництв);
- впровадження планів моніторингу та оцінювання згідно ст.78 РР (у співпраці з фінансовим та платіжним підрозділами);
- підготовка та оголошення конкурсів проектних заявок (за підтримки СТС-ОП);
- керування процедурами відбору проектів, організація Комітетів відбору проектів, надання провідному бенефіціарові документа, у якому викладені умови підтримки кожного з проектів, включаючи фінансовий план та кінцевий термін реалізації (за підтримки СТС-ОП, а також подання рекомендацій КВП до СМК та ЄК (за підтримки СТС-ОП);
- підписання грантових контрактів та сервісних контрактів, і, згодом, за необхідністю, підписання додатків до укладених контрактів (за підтримки СТС-ОП);
- управління контрактами і проектами ТД ОУ.

Фінансовий/і та контрольний/і підрозділ/и

Окремий підрозділ Відділу сертифікації та призначень Міністерства фондів та регіональної політики Республіки Польщавиконуватиме функції фінансово-контрольного підрозділу, обов'язки якого включатимуть:

- підтвердження того, що послуги, товари та роботи були надані, поставлені та/чи виконані і що витрати, задекларовані бенефіціарами, були ними оплачені та що це було

здійснено у відповідності із застосовним законодавством, правилами та умовами фінансування проектів Програми у відповідності із ст. 26 РР (у співпраці з СТС-ОП та ККП);

- забезпечення ведення бенефіціарами проектів окремого бухгалтерського обліку або використання відповідного бухгалтерського коду для проведення всіх операцій, пов'язаних з проектом;
- застосування ефективних та співмірних заходів для попередження шахрайства з урахуванням визначених ризиків;
- запровадження процедур для забезпечення ведення всієї документації відносно витрат та аудитів, необхідної для забезпечення наскрізної аудиторської перевірки, у відповідності до вимог ст.30 РР;
- підготовка управлінської декларації та річного звіту, визначеного ст.68 РР;
- підготовка та подання платіжних заявок Комісії у відповідності з ст.60 РР;
- підготовка фінансової частини річних/заключного фінансових звітів;
- врахування результатів всіх аудитів, проведених безпосередньо або під наглядом АО при підготовці та поданні платіжних заявок;
- ведення комп'ютеризованого бухгалтерського обліку витрат, що декларуються Комісії та платежів, здійснених бенефіціарам;
- ведення обліку сум, що підлягають стягненню та скасованих коштів після скасування гранту повністю або частково;
- внесення фінансових коригувань та контроль за поверненням коштів.

Платіжний підрозділ

Обов'язки бухгалтера виконуватиме головний бухгалтер Міністерства фондів та регіональної політики Республіки Польща.

Окремий підрозділ Департаменту бюджету розвитку Міністерства фондів та регіональної політики Республіки Польща виконуватиме функції платіжного підрозділу з наступними обов'язками:

- відкриття єдиного банківського рахунку Програми та управління ним;
- ведення обліку Програми (бухгалтерський облік повинен бути незалежним та відокремленим і включати виключно операції, пов'язані з Програмою і давати можливість аналітичного відслідковування за ТЦ, пріоритетами та проектами);
- отримання платежів від ЄК;
- здійснення платежів бенефіціарам та підрядникам.

Структура ОУ та НО

Витяг з організаційної структури Міністерства фондів та регіональної політики Республіки Польща, пов'язаної з ЄС.

4.3. НАЦІОНАЛЬНІ ОРГАНИ (НО)

Національні органи співпрацюють з ОУ під час підготовки та впровадження Програми, та несуть відповідальність за координацію процесу розробки та впровадження Програми на своїх територіях у сферах управління Програмою, контролю, аудиту, виявлення порушень та повернення коштів.

Наступні органи відіграватимуть роль НО:

- у Польщі: функціонально незалежний підрозділ Відділ сертифікації та призначень Міністерства фондів та регіональної політики;
- в Білорусі: Міністерство закордонних справ;
- в Україні: Секретаріат Кабінету Міністрів України.

НО надаватимуть підтримку ОУ в управлінні Програмою у відповідності з принципами належного фінансового управління, в тому числі:

- відповідатимуть за створення та ефективну роботу систем управління та контролю на національному рівні;
- забезпечуватимуть загальну координацію інституцій, залучених на національному рівні впровадження Програми, зокрема інституцій, які виконують роль ККП та членів ГА;
- представлятимуть країну на СМК.

Допомога НО в управлінні Програмою може включати:

- підтримку ОУ у наданні конкретних даних по країні в контексті реалізації Програми;
- підтримку ОУ в організації консультацій щодо оцінки впливу на навколишнє середовище на своїй території (за сприяння відповідних інституцій);
- підтримку ОУ/СТС-ОП у здійсненні перевірки на прийнятність та відповідність адміністративним критеріям (для отримання висновків щодо прийнятності відповідного заявника/партнера, відповідності підтверджуючих документів вимогам національного законодавства і т.д.);
- сприяння у створенні представництв на їх території, як от: надання необхідної інформації стосовно: інституції яка може розмістити/взяти на себе обов'язки представництва та надання іншої підтримки згідно потреб та домовленостей,
- підтримку ОУ/СТС-ОП у вирішенні можливих викликів та проблем у впровадженні проектів у відповідних країнах, підтримка ОУ у попередженні, виявленні та виправленні порушень, включаючи шахрайство та повернення неналежно виплачених коштів разом з відсотками згідно ст.74 РР на їх території. Орган управління та Комісія повинні бути невідкладно повідомлені про такі порушення, а також повинні бути в курсі щодо проходження відповідних адміністративних та правових проваджень. Обов'язки країн-учасниць щодо неналежно виплачених коштів передбачені ст.74 РР.

Підтримка, що надається національними органами Органові управління щодо попередження, виявлення та виправлення порушень, а також повернення коштів на їх території може включати наступне:

- попередження: участь у розробці рекомендацій щодо прийнятних витрат бенефіціарів проекту, і т.д.;
- виявлення: управлінські перевірки за власною ініціативою та сприяння в проведенні управлінських перевірок ОУ/СТС-ОП, перевірка витрат за власною ініціативою та сприяння у проведенні перевірок ОУ/СТС-ОП (роль ККП);
- виправлення: сприяння ОУ у виправленні виявлених порушень;
- невідкладне повідомлення ОУ про порушення;
- визначення спільно з ОУ ефективних та співмірних заходів для попередження шахрайства, які мають бути запроваджені на їхній території;
- підтримка ОУ у стягненні коштів з бенефіціарів проектів (громадських та державних організацій), зареєстрованих та їхній території, а також надання іншої підтримки за необхідності і за попереднім погодженням.

Що стосується національних органів Білорусі та України, умови відповідальності за стягнення коштів, неналежно виплачених бенефіціарам, зареєстрованим на білоруській та українській частині території Програми, у випадках, коли такі суми неможливо стягнути, а також порядок

стягнення будуть передбачені Фінансовими угодами, які буде укладено між урядом Республіки Білорусь та урядом України з одного боку та ЄК з іншого.

4.4. Спільний Технічний Секретаріат - Орган-посередник (СТС-ОП)

З метою практичної реалізації Програми ОУ створив СТС-ОП. СТС-ОП допомагатиме ОУ, СМК та, за необхідності, також АО у виконанні їхніх відповідних функцій. Зокрема, СТС-ОП інформуватиме потенційних бенефіціарів про можливості фінансування, що пропонуються Програмою та допомагатиме бенефіціарам у реалізації їхніх проектів.

СТС-ОП знаходитиметься в державному Центрі європейських проектів Польщі (ЦЄП). Відповідні домовленості між ОУ та СТС-ОП будуть офіційно задокументовані.

СТС-ОП буде розміщений у відповідному підрозділі ЦЄП, що буде функціонально незалежним від інших підрозділів, які будуть залучені як ККП у Польщі.

В СТС-ОП працюватимуть польські, білоруські та українські експерти. Внутрішня структура СТС-ОП повинна відповідати вимогам, визначеним в СУКП. Функції оперативного управління та фінансового управління повинні бути організовані розмежовано в рамках СТС-ОП.

Витрати на функціонування СТС-ОП виплачуються з бюджету ТД Програми.

СТС-ОП нестиме відповідальність за виконання наступних завдань:

1. Сприяння в організації конкурсів проектних заявок:

- написання спільно з ОУ взірцевих документів для бенефіціарів Програми (рекомендацій, посібників, інструкцій до директивних документів);
- оголошення конкурсів проектних заявок;
- прийняття та реєстрація проектних заявок;
- проведення та координація оцінки проектних заявок на адміністративну відповідність, якість та прийнятність;
- найм незалежних зовнішніх експертів для оцінки заявок та організації експертної наради за необхідності;
- формування рейтингових списків проектних заявок;
- інформування всіх заявників про результати оцінки їхніх проектних заявок.

2. Надання сприяння роботі управлінських структур Програми (СМК, НО, ККП, ГА та іншим):

- підготовка необхідних матеріалів, документів, експертних висновків та інших внесків для нарад управлінських структур Програми;
- підготовка запрошень, протоколів нарад та інших документів засідань;
- сприяння ОУ/СМК у виконанні письмових процедур у відповідності з ПП СМК.

3. Надання допомоги заявникам та бенефіціарам, зокрема:

- Надання повної інформації про принципи подання заявок на фінансування ЄС, прийнятність витрат, форми проектних заявок, порядок надання фінансування проекту, надання допомоги та підтримки на всіх етапах реалізації проекту;
- Організація необхідних навчань, форумів пошуку партнерів, практичних семінарів і т.д.

4. Інформування та комунікація про Програму, зокрема:

- друк та розповсюдження буклетів та інших інформаційних матеріалів, що забезпечують промоцію Програми;
- організація конференцій та семінарів для заявників та бенефіціарів;
- організація навчань та практичних семінарів для бенефіціарів;
- підтримка та оновлення сторінки Програми в Інтернеті;
- розповсюдження публікацій;

- співпраця із засобами масової інформації в рамках інформування про можливості фінансування, які пропонує Програма;
- підготовка річного плану інформаційної та комунікаційної діяльності Програми разом з орієнтовним бюджетом та подання цього плану в ОУ;
- забезпечення дотримання бенефіціарами вимог візуалізації Програми (використання логотипу Програми, прапора ЄС та інформації про фінансування, надане Європейським інструментом сусідства у публікаціях а також під час конференцій та інших заходів і т.д.).

5. Комунікація, інформування, допомога ОУ в управлінні проектами та моніторингу реалізації проектів, включаючи допомогу бенефіціарам, зокрема:

- співпраця з ОУ в процесі запровадження та використання комп'ютеризованої системи для цілей збору та обробки фінансових та статистичних даних Програми та проектів;
- підготовка аналітичних документів, списків та поточних звітів, а також річних та кінцевих звітів реалізації Програми та подання їх ОУ;
- підготовка, управління та моніторинг контрактів на надання послуг з представництвами (у співпраці з фінансовими та платіжними підрозділами ОУ);
- відстеження використання коштів з бюджету технічної допомоги (наприклад контракти СТС-ОП з надавачами послуг, використання коштів, перерозподіл коштів і т.д.);
- підготовка попередніх версій грантових контрактів спільно з платіжним підрозділом, подання їх в ОУ для підписання та пересилання їх від імені ОУ головним бенефіціарам з метою їх підписання та надалі, за необхідності, підготовка додатків до укладених контрактів;
- підтримка ГА, проведення офіційних та фінансових перевірок на основі відповідних контрольних списків проміжних та фінансових звітів, одержаних від бенефіціарів, а також скерування перевірених звітів до платіжного підрозділу ОУ;
- перевірка платіжних заявок та скерування їх до платіжного підрозділу;
- проведення перевірок проектів на місці відповідно до вимог ст. 26 РР та моніторингових візитів гідно з вимогами ст. 78 РР;
- перевірка змін, запропонованих головними бенефіціарами до їхніх проектів (як суттєвих, так і незначних);
- співпраця з організаціями, інституціями та мережами, необхідна для досягнення цілей Програми;
- інформування ОУ про виявлені порушення.

6. Ведення всієї документації, пов'язаної з проектом та впровадженням Програми, зокрема документів, що стосуються витрат та документів, потрібних для належного проведення наскрізної аудиторської перевірки.

4.5 ПРЕДСТАВНИЦТВА ТА ЇХНІ ФУНКЦІЇ

Згідно з рішенням країн-учасниць було засновано два представництва в країнах-партнерах для надання сприяння СТС-ОП у виконанні його функцій:

1. Представництво у Бресті (Білорусь), що знаходиться в установі «Брестський транскордонний інфоцентр».
2. Представництво у Львові (Україна), що знаходиться в Інформаційному центрі сприяння транскордонному співробітництву «Добросусідство».

Їхні обов'язки, зокрема, включатимуть наступне:

- виконання плану з інформації та комунікацій;
- підтримка в організації засідань СМК та інших основних заходів Програми;
- збір даних для здійснення моніторингу проектів;
- інші завдання, що сприяють ОУ та СТС-ОП у щоденному впровадженні Програми;
- надання підтримки НО та ККП у Білорусі та Україні у виконанні їхніх завдань.

За будь-яких обставин представництвам не може бути довірене виконання державних повноважень чи самостійне прийняття рішень стосовно проектів. Відповідні домовленості між ОУ та Представництвом повинні бути оформлені письмово (у вигляді контракту на надання послуг) на основі Практичного посібника з закупівель та грантів для зовнішньої діяльності Європейського Союзу (PRAG), чинного на момент затвердження СОП Європейською Комісією. Цей контракт на надання послуг буде надано на підставі процедури переговорів з єдиним учасником як у ситуації, коли з технічних причин контракт може бути надано лише конкретному провайдеру послуг.

У кожному представництві працюватиме не більш ніж 3 експерти (проте не більше 2 повних ставок). Мінімальні вимоги до кваліфікації експертів Представництв також буде викладено у Технічному завданні.

4.6 Аудиторський орган (АО)

АО забезпечує проведення аудиту систем управління і контролю Програми у належній вибірці проектів та річних звітів Програми.

Роль АО виконує Генеральний інспектор казначейського контролю. Функції Генерального інспектора казначейського контролю виконує Заступник Міністра фінансів. Генеральний інспектор казначейського контролю виконує свої функції через Управління захисту фінансових інтересів Європейського Союзу та 16 відділів казначейського контролю.

Згідно вимог ст. 32 (4) РР, АО є незалежним від ОУ, так само як від ККП. Функції АО, ОУ та ККП виконуються окремими та незалежними органами.

Всі аудиторські органи за будь-яких обставин є цілковито незалежними у виконанні аудиторських функцій відносно ОУ, ККП та СТС-ОП, а також від інших органів, причетних до реалізації Програми. Це має бути чітко визначено у правилах процедур Групи аудиторів (ГА).

Кожна країна-учасниця має визначити мінімальні вимоги до кваліфікації та досвіду членів ГА, що призначаються від країни та для аудиторів, що виконують обов'язки аудиту. Всі вони повинні бути кваліфікованими аудиторами.

АО, зокрема:

- забезпечуватиме проведення аудитів систем управління і контролю Програми у належній вибірці проектів та річної облікової звітності Програми;
- у випадку, якщо аудит здійснюватиме орган, відмінний від АО, забезпечуватиме необхідну функціональну незалежність такого органу;
- забезпечуватиме відповідність аудиторської роботи міжнародним стандартам аудиту;
- подаватиме стратегію проведення аудитів Комісії не пізніше ніж протягом 9 місяців з моменту підписання першої угоди про фінансування згідно ст.8 (2) РР. Стратегія аудиту повинна визначати методологію аудиту річної облікової звітності та проектів, метод вибірки проектів для проходження аудиту та планування аудитів на поточний аудиторський рік та два наступні звітні роки. Стратегія аудиту повинна переглядатись щорічно починаючи з 2017 р. до кінця 2024 р. У випадку, якщо спільна система управління та контролю використовується кількома Програмами, для всіх Програм повинна бути розроблена єдина стратегія аудиту. Оновлена стратегія аудиту повинна подаватись Комісії разом з річним звітом Програми;
- у відповідності із ст.68 РР складатиме аудиторські висновки з річної облікової звітності за попередній звітний рік та річний аудиторський звіт.

4.7 Група аудиторів (ГА)

Члени Групи аудиторів надають сприяння АО в оцінці національної частини системи та під час проведення вибіркового перевірок витрат проєктів. ГА також допомагає АО у розробці стратегії аудиту Програми шляхом її спільної розробки або затвердження програми, розробленої АО. ГА формується з представників всіх країн-учасниць і повинна бути утворена не пізніше трьох місяців від моменту призначення ОУ. ГА опрацює власні правила процедур. ГА очолює представник АО.

До складу ГА призначаються державні службовці, що представляють наступні інституції та займають наступні посади:

1. Представник Польщі – Генеральний інспектор казначейського контролю (Міністерство фінансів, Управління захисту фінансових інтересів Європейського Союзу).
2. Представник Білорусі - Міністерство фінансів.
3. Представник України – Рахункова палата.

Наступні питання, пов'язані з аудиторською функцією будуть предметом обговорення на зачіданнях ГА:

- стратегія аудиту (включаючи метод вибірки, методологію аудиту річної облікової звітності та проєктів, і т.д.);
- висновки аудиту річної облікової звітності;
- річний аудиторський звіт;
- інші відповідні питання, підняті членами ГА.

4.8 Контрольно-контактні пункти (ККП)

Контрольно-контактні пункти будуть створені у кожній країні-учасниці з метою підтримки ОУ у перевірці витрат, які декларують бенефіціари.

Кожна країна-учасник має призначити ККП (у відповідності з ст.4(4 є) та ст.32 РР). Наступні інституції діятимуть як ККП:

1. У Польщі – Центр європейських проєктів (ККП буде розташовано в окремому підрозділі Центру європейських проєктів, що буде функціонально незалежним від іншого підрозділу, який буде задіяний як СТС-ОП).
2. В Білорусі – Центрі міжнародної технічної допомоги ЄС у Білорусі.
3. В Україні – Міністерство фінансів України.

ККП буде доручено наступні обов'язки:

Польща:

Обов'язки ККП включатимуть:

- Нагляд за перевіркою витрат на проєктному рівні шляхом:
  - визначення критеріїв випадків, коли бенефіціари повинні звернутись до аудиторів;
  - погодження незалежних аудиторів, найнятих бенефіціарами;
  - на вимогу ОУ проведення контролю якості роботи аудиторів (у співпраці з іншими відповідними інституціями) у випадку виникнення будь-яких підозр про ненадійність аудиторської роботи;
  - допомога СТС-ОП/ОУ у проведенні навчань для аудиторів, найнятих бенефіціарами;
- Надання роз'яснень НО/СТС-ОП/ОУ щодо національного законодавства (закупівель, ПДВ, трудове законодавство і т.д.) у співпраці з відповідними державними органами;

- Відповіді на прохання надати роз'яснення, отримані від СТС-ОП/ОУ для належного розгляду платіжних заявок;
- Надання сприяння СТС-ОП/ОУ/НО у проведенні процедур стягнення;
- Надання сприяння СТС-ОП/ОУ у підготовці проекту *Посібника з перевірки витрат*;
- Допомога СТС-ОП/ОУ у проведенні перевірок проектів на місці згідно положень ст.32 (2) РР на національній території.

Україна:

- Нагляд за перевіркою витрат на проектному рівні шляхом:
  - попереднього відбору незалежних аудиторів, включаючи подання оголошення про попередній конкурс заявок аудиторів, якісна перевірка виконання аудиторами вимог (у співпраці з Аудиторською палатою) та створення відкритого повного переліку незалежних аудиторів, які можуть бути обрані бенефіціарами для перевірки проектних витрат, а також внесення змін до переліку (додавання чи виключення аудиторів);
  - погодження незалежних аудиторів, найнятих бенефіціарами;
  - на вимогу ОУ, проведення контролю якості роботи аудиторів (у співпраці з іншими відповідними інституціями) у випадку виникнення будь-яких підозр щодо ненадійності аудиторської роботи;
  - допомога ОП/ОУ у проведенні навчань для аудиторів, найнятих бенефіціарами;
- Надання роз'яснень НО/СТС-ОП/ОУ про національне законодавство (закупівель, ПДВ, трудове законодавство і т.д.) у співпраці з відповідними державними органами;
- Відповіді на прохання надати роз'яснення отримані від ОП/ОУ для належного розгляду платіжних заявок;
- Надання сприяння СТС-ОП/ОУ/НО у проведенні процедур стягнення;
- Надання сприяння СТС-ОП/ОУ у розробці *Посібника з перевірки витрат*;
- Допомога СТС-ОП/ОУ у проведенні перевірок проектів на місці згідно положень ст.32 (2) РР на національній території.

Білорусь:

Обов'язки ККП:

- Координація розробки критеріїв для складання переліку аудиторських компаній, послугами яких слід користуватись білоруським партнерам для перевірки витрат по проектах у відповідності з вимогами та правилами реалізації Програм ТКС (спільно з Міністерством фінансів та іншими відповідними органами);
- Координація підготовки проекту та затвердження переліку аудиторських компаній, з якими є позитивний попередній досвід співпраці на основі попередньо визначених критеріїв спільно з Міністерством фінансів та іншими відповідними органами). Подання списку ОУ Програми та НО, а також забезпечення його поновлення впродовж реалізації Програми;
- На запит ОУ Програми чи НА, ініціювання перевірки відповідності реалізованої діяльності по проекту Програми, включаючи, за необхідності, перевірку реалізації проекту на місці, а також забезпечення подання відповідних роз'яснень ОУ Програми чи національному органу;
- На запит ОУ, підготовка роз'яснень про застосування національного законодавства до реалізації проектів міжнародної технічної допомоги, а також правила здійснення транскордонної співпраці;
- Вчасне інформування ОУ управління Програми чи національного органу про актуальні чи можливі труднощі та проблеми в реалізації проекту білоруськими партнерами;
- Допомога в організації навчальних заходів для представників аудиторських компаній з переліку аудиторських компаній;
- Участь у засіданнях СМК Програми;
- Надання сприяння СТС-ОП/ОУ у підготовці проекту *Посібника з перевірки витрат*;

- Надання сприяння НО у проведенні процедур стягнення;

Витрати, понесені ККП, будуть покриті бюджетом ТД Програми.

4.9. НЕЗАЛЕЖНІ АУДИТОРИ

Витрати, заявлені бенефіціарами згідно платіжної заявки, повинні бути перевірені аудитором, незалежним від бенефіціара і від ОУ/СТС-ОП. Аудитор перевірить, чи витрати, заявлені бенефіціаром та надходження в проект відповідають дійсності, правильно відображені і є прийнятними відповідно до контракту.

Незалежні аудитори, яким було доручено перевірку витрат проекту, або обиратимуться бенефіціарами і потім затверджуватимуться ККП (для польських бенефіціарів) або вибиратимуться бенефіціарами із списку організацій, затверджених відповідним ККП (для білоруських та українських бенефіціарів). Незалежні аудитори повинні діяти у відповідності до вимог щодо перевірки витрат, передбачених грантовим контрактом та контрольних процедур Програми.

5. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМИ

5.1. КОРОТКИЙ ОПИС СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ТА КОНТРОЛЮ ПРОГРАМИ (СУКП)

У цьому розділі визначено структури та процедури реалізації Програми, а також основні завдання та обов'язки органів Програми. Більш детально ця інформація викладена в повній версії Системи управління та контролю Програми.

5.1.1. Органи програми та їх головні функції

Органи програми було встановлено на трьох різних рівнях, визначених в РР:

- рівень управління;
- рівень аудиту;
- рівень контролю.

Структури рівня управління включають:

Спільний моніторинговий комітет (СМК)

Спільний моніторинговий комітет – це головний орган, на який покладається основна відповідальність за якісне та ефективне впровадження Програми. Згідно ст.21 РР країни-учасниці повинні створити СМК впродовж трьох місяців з дати затвердження Програми Комісією. Склад та головні завдання СМК визначені у ст.22, 23 та 24 РР та передбачені у пункті 4.1 СОП.

Орган Управління (ОУ)

Країни-учасниці призначили Міністерство фондів та регіональної політики Республіки Польща ОУ Програми. Функції ОУ викладені у ст. 26 РР та описані у пункті 4.2 СОП.

Національні органи (НО)

Всі країни-учасниці призначили органи, який виконуватимуть роль НО Програми. Наступні інституції виконуватимуть роль НО:

- У Польщі: функціонально незалежний підрозділ Відділу сертифікації та призначень Міністерства фондів та регіональної політики Республіки Польща ;
- В Білорусі: Міністерство закордонних справ;

- В Україні: Секретаріат Кабінету Міністрів України.
- Відповідні НО та їхні функції визначені у ст.31 РР та описані у пункті 4.3 СОП.

Спільний Технічний Секретаріат - Орган-посередник (СТС-ОП) та Представництва

Органом управління призначений Спільний Технічний Секретаріат-Орган-посередник, що розміщений у державному Центрі європейських проектів Польщі для провадження Програми на постійній основі. На підставі рішення країн-учасниць були створені два представництва у країнах-партнерах для надання сприяння СТС-ОП у виконанні його функцій:

1. Представництво у Жешуві (Польща), що знаходиться в офісі маршалка Підкарпатського воєводства
2. Представництво у Бресті, що знаходиться в організації «Брестський транскордонний інфоцентр»
3. Представництво у Львові, що знаходиться в Інформаційному центрі сприяння транскордонному співробітництву «Добросусідство».

СТС-ОП надаватиме сприяння ОУ, СМК та, за необхідності, АО у виконанні їхніх відповідних функцій. Функції СТС-ОП та представництв визначені у ст.20(3) та 27 РР відповідно та описані у пунктах 4.4. та 4.5 СОП.

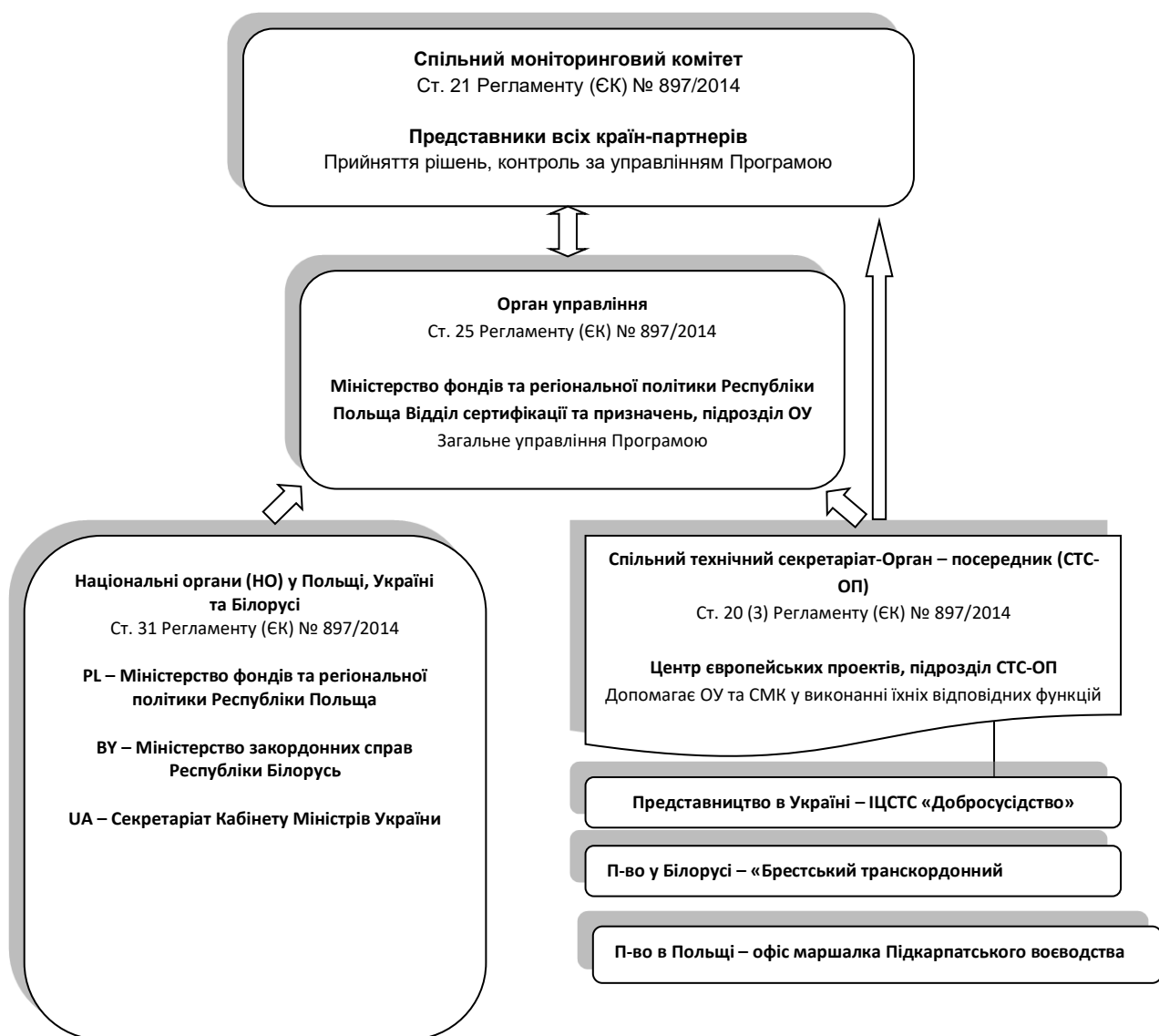

Рис. 5.1. Структури управління Програмою

Структури аудиту включають:

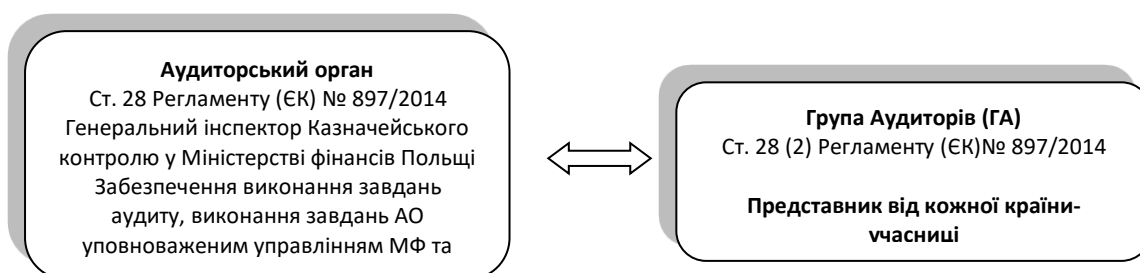
Аудиторський орган (АО) та Група аудиторів (ГА)

Функції АО, викладені у ст.32 РР, виконуватимуться Генеральним інспектором казначейського контролю Міністерства фінансів Республіки Польща.

АО працюватиме за сприяння ГА, що складатиметься з представників всіх країн-учасниць Програми. Визначені державні службовці, що представляють наступні інституції, будуть скеровані до ГА:

1. Польща: Генеральний інспектор казначейського контролю (Міністерство фінансів, Управління захисту фінансових інтересів Європейського Союзу).
2. Білорусь: Міністерство фінансів.
3. Україна: Рахункова палата.

Завдання АО та ГА визначені у ст.28 РР та описані у пунктах 4.6 та 4.7 СОП.

Рис. 5.2. Структури аудиту в Програмі

Структури контролю включають наступне:

Незалежні аудитори

Витрати на рівні проекту повинні перевіряти незалежні аудитори. В Україні та Білорусі такі аудитори обираються бенефіціаром із списку, затвердженого відповідним ККП. У Польщі аудитор обирається бенефіціаром і потім затверджується відповідним ККП.

Функції незалежних аудиторів відповідають опису у ст. 32.1 РР і викладені в пункті 4.9 СОП. Незалежні аудитори також повинні діяти згідно положень грантового контракту (щодо вимог до перевірки витрат) та відповідно до процедур контролю, що застосовуються у Програмі.

Орган управління та Орган-посередник

Відповідно до положень ст. 26.5 (а) РР, ОУ відповідає за фінансове управління та контроль Програми. Функції ОУ відповідають опису в ст. 26.5 (а) та 26.6 РР і викладені в пункті 4.2.2 СОП. На підставі ст. 20.3 РР, частина завдань ОУ може виконуватись СТС-ОП, під відповідальність останнього. Завдання СТС-ОП викладені в пункті 4.4 СОП.

Відповідно до положень ст. 32.2 РР, для виконання перевірок на території Програми, ОП надаватимуть допомогу ККП. З цією метою, всі країни-учасниці призначили орган, який діятиме як ККП на її території. Функції ККП виконуватимуть наступні інституції:

1. У Польщі – Центр європейських проектів
2. В Білорусі - Національне координаційне бюро Програми ЄС TACIS в Білорусі
3. В Україні – Міністерство фінансів України.

Функції ККП визначені у ст.32.2 РР та описані у пункті 4.8 СОП.

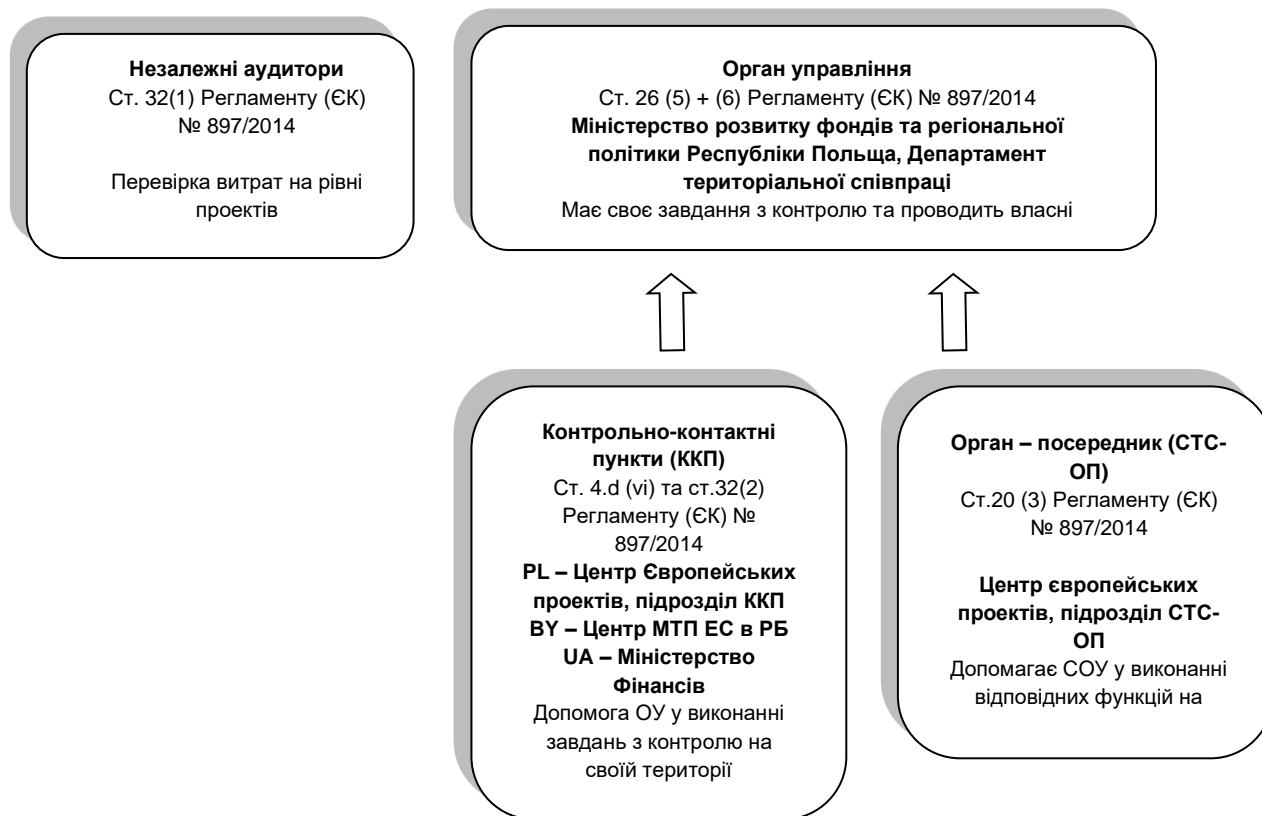

Рис. 5.3. Структура контролю у Програмі

Домовленості щодо забезпечення незалежної роботи органів

АО є незалежним від ОУ, а також від ККП згідно вимог, передбачених ст.32(4) РР. Функції АО, ОУ та ККП мають виконувати окремі та незалежні державні органи. Всі органи аудиту за будь-яких обставин є цілковито незалежними у виконанні їхніх аудиторських функцій по відношенню до ОУ, ККП та СТС-ОП, а також інших органів, причетних до впровадження Програми.

Розмежування функцій органів Програми

Принцип розмежування функцій, визначений у ст.30 РР потрібно враховувати при розподілі завдань між окремими підрозділами органів Програми.

5.1.2. Процедури реалізації Програми

5.1.2.1. Процедури відбору та затвердження проектів

Відкриті конкурси проектних заявок⁶

Конкурси проектних заявок (КПЗ) оголошуються СТС-ОП після погодження з ОУ та на основі рішення СМК про погодження пакету документів для заявників. Згідно рішення СМК конкурс проектних заявок може бути зосереджений на окремих чи всіх чотирьох тематичних цілях, визначених Програмою, але може включати і всі тематичні цілі. На основі рішення Спільного програмного комітету (СПК) фінансування великих інфраструктурних проектів (ВІП – див. пояснення нижче) повинно здійснюватись тільки шляхом позаконкурсного відбору (відповідно до ст.41 РР). Відповідно, вартість інфраструктурної складової у проектах, що розглядаються

⁶ Згідно рішення СМК також можуть бути оголошені обмежені Конкурси проектних заявок (наприклад відкриті для заявників, що ввійшли до короткого переліку на основі поданих коротких описів проекту).

через відкритий КПЗ, не повинна перевищувати 2.5 млн. євро. Оголошення про КПЗ повинно бути опубліковане на веб-сторінці Програми а також у пресі на території Програми. Планується, що Програмою буде оголошено щонайменше три відкриті КПЗ. Заявки можна буде подавати електронним шляхом.

Розгляд та відбір проектів

Згідно ст.24 РР, оцінка та відбір проектів належить до загальної компетенції СМК, який має право створити Комітет з відбору проектів (КВП), що діятиме під його керівництвом. Якщо СМК вирішить створити КВП, останній нести відповідальність за розгляд поданих заявок. КВП діятиме згідно положень, визначених в його ПП, спільно розроблених країнами-учасницями та погоджених СМК. ПП повинні також регулювати відбір членів КВП (обов'язкові критерії, призначення, вибір). Склад КВП має бути затверджено СМК. КВП матиме наступний склад: голова (без права голосу), секретар (без права голосу), члени з правом голосу та спостерігачі без права голосу. Всі члени КВП, а також зовнішні експерти, залучені до оцінки проектів, повинні бути безсторонніми та не мати конфлікту інтересів, а також повинні підписати Декларацію про безсторонність та збереження конфіденційності.

Процедури відбору проектів повинні забезпечувати дотримання принципів прозорості, рівного трактування, відсутності дискримінації, об'єктивності та справедливої конкуренції. З метою дотримання цих принципів:

- а) проекти будуть вибиратися та присуджуватися на підставі попередньо повідомлених критеріїв відбору та присудження, викладених в оціночній таблиці. Критерії відбору служать для оцінки можливостей заявника виконати запропонований ним проект. Критерії присудження використовуватимуться для оцінки якості проектної заявки на підставі встановлених цілей та пріоритетів (чесна конкуренція, прозорість, об'єктивність).
- б) до грантів застосовуються правила публічності інформації *ex ante* та *ex post* (прозорість);
- в) заявники повинні у письмовій формі повідомляти про результати оцінки. Якщо грант не буде виділено, ОУ повинен надати пояснення щодо відхилення заявки з посиланням на критерії відбору та присудження, які не було виконано в заявці (прозорість)
- г) однакові правила та умови повинні застосовуватись до всіх заявників (рівне трактування, недискримінація).

Весь процес розгляду проектних заявок повинен координуватись СТС-ОП (під наглядом ОУ), який діятиме на основі правил процедур КВП. Додатково весь процес розгляду заявок буде викладений у Посібнику з розгляду та оцінки заявок.

Процес розгляду поданих заявок передбачає наступні кроки:

- **Перевірку на відповідність адміністративним критеріям та прийнятність** – проводиться працівниками СТС-ОП, що діють як внутрішні експерти з оцінки під керівництвом ОУ. Перевірка на відповідність адміністративним критеріям та прийнятність заявки повинна здійснюватись у відповідності з критеріями, визначеними в оціночній таблиці, що входить до Посібника для заявників, затвердженого СМК. В рамках даного розгляду заявку буде перевірено на відповідність адміністративним критеріям, а також прийнятність заявника, його партнерів, проекту та витрат згідно умов Програми та КПЗ.
- **Якісна оцінка** – кожен проект має бути оцінений одним внутрішнім експертом з оцінки (працівником СТС-ОП) та одним зовнішнім експертом з оцінки. Оцінка якості проводиться у відповідності з критеріями, визначеними в оціночній таблиці, що входить до Посібника для заявників, затвердженого СМК. Обов'язки експертів з оцінки та правила зарахування балів проекту повинні бути описані в правилах процедур КВП та Посібнику з розгляду та оцінки заявок.

Процес розгляду починається з моменту отримання СТС-ОП проектних заявок та завершується затвердженням СМК рейтингового списку поданих проектних заявок.

З метою одержання високих результатів від транскордонних заходів завдяки можливій синергії та узгодженості з проектами і програмами, що фінансуються в рамках інших інструментів ЄС а також уникнення дублювання, в ЄК буде надіслано список проектів, рекомендованих КВП для відбору, з метою проведення консультацій з різними ГД та Делегаціями ЄС. Внутрішні консультації ЄК буде проведено у період від дати надсилання СТС-ОП документів на засідання СМК та датою самого засідання СМК (не менше ніж 10 робочих днів).

Порядок оскарження повинен бути детально викладений в Посібнику з розгляду та оцінки заявок та Посібнику для заявників. Заявники матимуть можливість подати скаргу до ОУ щодо результату перевірки на відповідність адміністративним критеріям та прийнятність заявки, а також якісної оцінки.

Великі інфраструктурні проекти (ВІП)⁷

На основі рішення СПК було погоджено перелік великих інфраструктурних проектів, які будуть обрані та отримають фінансування Програми на позаконкурсній основі. СПК також опрацював резервний перелік ВІП, яким може бути надано фінансування у випадку, якщо ВІП, що знаходяться в основному списку, не будуть затверджені ЄК, якщо заявник відмовиться від впровадження ВІП або виявиться нездатним подати підтверджуючі документи, необхідні для підписання грантового контракту.

Перелік всіх ВІП, що пропонуються до відбору поза КПЗ подається у Додатку 1 до СОП. Жодні інші ВІП, відібрані на позаконкурсній основі, не будуть розглядатись ЄК після затвердження СОП.

Проекти, що пропонуються до відбору поза КПЗ мають бути погоджені Комісією на основі двоетапної процедури, що полягатиме у поданні спочатку короткого викладу проекту, а потім повної проектної заявки. Після кожного кроку Комісія повинна повідомити ОУ своє рішення впродовж двох місяців від моменту подання документу. Кінцевий термін за потреби може бути продовжений. У випадку відхилення Комісією пропонованого проекту, ОУ буде повідомлено про підстави такого рішення (ст. 41.4 РР).

Малі проекти

Згідно рішення СПК, 5.2 млн. євро з бюджету Програми в рамках Тематичної цілі № 3 *Промоція місцевої культури та охорона історичної спадщини* буде виділено на підтримку так званих «малобюджетних проектів» (МБП).

ОУ несе відповідальність за загальне управління МБП. На основі рішення СМК, СТС-ОП нестиме пряму відповідальність за оголошення конкурсу проектних заявок по двох пріоритетах ТЦ 3 для МБП. Як і для звичайних проектів, СТС-ОП нестиме відповідальність за щоденне операційне управління та реалізацію МБП.

Малобюджетні проекти – це проекти, на які грантове фінансування надається в наступних мінімальних та максимальних значеннях:

- мінімальна сума: 20 000 євро;
- максимальна сума: 60 000 євро.

---

⁷ Згідно ст. 2(р) РР великі інфраструктурні проекти – це проекти, що включають комплекс робіт, заходів або послуг, призначених для виконання неподільної функції конкретного характеру, що має чітко визначені цілі у всезагальних інтересах, з метою реалізації інвестицій, які матимуть транскордонний вплив і користь, і в бюджеті яких щонайменше 2,5 млн. євро виділяється на придбання інфраструктури.

Загальна тривалість МБП не повинна перевищувати 12 місяців. Інвестиційні витрати (роботи, матеріали) не повинні перевищувати 20% вартості гранту для малобюджетних проектів. Система стягнень, що застосовується у звичайних проектах, поширюється і на малобюджетні проекти.

Положення Програми, що стосуються підготовки КПЗ, перевірки та відбору проектів, укладання контрактів, а також положення, що регулюють прийнятність, обов'язки та відповідальність інституцій, які є заявниками та бенефіціарами, застосовуватимуться до реалізації малобюджетних проектів, проте ці процеси будуть дещо спрощені та скорочені.

5.1.2.2. Бенефіціари та порядок укладання грантового контракту

Бенефіціар та проект

Згідно ст.45 РР, всі проекти повинні реалізовуватись бенефіціарами з Польщі та щонайменше з однієї країни-партнера, що беруть участь у Програмі. Остаточне рішення щодо всіх критеріїв прийнятності прийматиме СМК, відповідно до ст. 45 РР. У кожному проекті має бути визначений один головний бенефіціар, який представлятиме партнерство. Всі бенефіціари повинні активно співпрацювати над розробкою та впровадженням проектів.

На основі документів заявки до визначеного КПЗ, бенефіціари повинні спільно розробити та подати проектну пропозицію до ОУ через СТС-ОП. Проекти можуть отримати фінансування Програми, якщо вони відповідають наступним вимогам:

- мають визначений позитивний вплив на транскордонне співробітництво, як описано в Програмних документах, та створюють виражену додану вартість до стратегій та програм ЄС;
- впроваджуються на території Програми (часткова реалізація за межами території Програми допускається згідно ст.39 (2) РР);
- належать до однієї з наступних категорій:
  - (i) **інтегровані проекти**, у яких кожен бенефіціар впроваджує частину діяльності на своїй території;
  - (ii) **симетричні проекти**, де схожі заходи впроваджуються паралельно країнами-учасницями;
  - (iii) **національні проекти**, які впроваджуються переважно або виключно однією країною-учасницею, проте на користь усіх чи частини країн-учасниць, та які мають визначені транскордонні впливи та переваги.

Згідно ст.47 (3) РР гранти не повинні отримуватись з метою або мати наслідком реалізації отримання прибутку в рамках проекту.

Порядок укладання грантового контракту

Після винесення рішення СМК про затвердження проектних пропозицій, які рекомендуються до фінансування, СТС-ОП повинен підготувати контрактну документацію, а ОУ укладає грантовий контракт з головним бенефіціаром кожного проекту на основі стандартного типового контракту, затвердженого СМК для відповідного КПЗ.

Порядок внесення змін до грантового контракту

Жодні зміни до контракту не можуть змінити умови надання гранту, які були чинними на момент укладання контракту. Зміни не можуть порушувати принцип рівного трактування проектів. Суттєві поправки до контракту повинні бути оформлені як додаток до нього. Такий додаток повинен бути підписаний сторонами контракту.

5.1.2.3. Фінансове управління та порядок перевірки витрат

Фінансові потоки

Переказ коштів ЄК Програмі буде здійснюватись у відповідності з ст. 59 та 60 РР. ОУ здійснюватиме виплати головним бенефіціарам на основі підписаного контракту. Відповідно до статті 12 РР, головний бенефіціар проекту повинен забезпечити співфінансування щонайменше 10% від суми прийнятих проектних витрат. Сума співфінансування повинна бути поділена між партнерами.

З метою зменшення бюджетних витрат, що покладаються на країни-учасниці або на бенефіціарів, що отримують підтримку ЄС у контексті боротьби з пандемією COVID-19, правило співфінансування внеску ЄС не застосовується щодо понесених та сплачених витрат, включених до річної фінансової звітності Програми за фінансовий рік з 1 липня 2020 року по 30 червня 2021 року.

Головні бенефіціари готуватимуть звіти про реалізацію проекту, що складаються з фінансової та операційної частини, та платіжну заявку для всього проекту. Фінансові звіти повинні включати Свідоцтва про перевірку витрат всіх партнерів. Головний бенефіціар має право подавати запити на подальші частини передоплати та фінальний платіж у відповідності з умовами, визначеними в контракті. Поточні звіти та платіжні заявки будуть надсилатися в СТС-ОП. Процес перевірки буде викладено детально у Посібнику щодо перевірки витрат, який буде розроблений ОУ/СТС-ОП у тісній співпраці з ККП.

ОУ здійснюватиме виплати головному бенефіціару в євро у відповідності з положеннями грантового контракту. Витрати, здійснені у будь-якій іншій валюті окрім євро, повинні бути конвертовані в євро на основі місячного облікового курсу обміну Європейської Комісії за місяць, у якому були понесені витрати, відповідно до ст. 67 РР.

Моніторинг, оцінювання, контроль та наскрізна аудиторська перевірка

СМК та ОУ - це органи, які несуть відповідальність за моніторинг та оцінювання Програми. Це завдання вони реалізують з огляду на показники та цілі, визначені у Програмі (пункт 3.1.6) за допомогою використання електронних систем даних, що містять дані про реалізацію, необхідні для здійснення моніторингу та оцінювання. Обов'язки бенефіціарів щодо поточної операційної та фінансової звітності за проектом повинні бути визначені у контракті.

Орієнтовний план моніторингу та оцінювання подано у СОП (пункт 5.6) на весь термін впровадження Програми, він буде виконуватись ОУ у відповідності до рекомендацій Комісії та методології оцінювання. Окрім поточного моніторингу, Орган управління повинен здійснювати моніторинг Програми, орієнтований на результати. Комісія має право у будь-який момент провести оцінювання чи моніторинг Програми повністю або частково. Результати такої діяльності будуть повідомлені Спільному моніторинговому комітету та Органу управління Програми і можуть стати підставою для коригувань у Програмі.

Контроль та аудит

Під час реалізації Програми повинні бути проведені наступні види контролю та аудиту:

Таблиця 5. Види контролю та аудиту Програми

ВИД КОНТРОЛЮ / АУДИТУ:	ОРГАНИ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ КОНТРОЛЬ / АУДИТ:
Перевірка витрат проекту	Незалежні аудитори, що діють у відповідності з вимогами до перевірки витрат по грантовому контакту та порядком контролю Програми.
Адміністративна перевірка платіжних заявок бенефіціарів разом із Свідоцтвами про перевірку витрат та звітами по реалізації проекту. Така перевірка може включати перевірку проекту на місці. Частота та масштаб перевірок на місці повинні бути співмірними сумі гранту проекту і ступеню ризику, виявленого під час цих перевірок та аудиту, здійсненого Аудиторським органом, для систем управління і контролю в цілому. Перевірки проектів на місці можуть здійснюватися вибірково.	ОУ/СТС-ОП З метою здійснення перевірки по всій території Програми, ОУ/СТС-ОП може отримувати допомогу ККП.
Аудит проектів (ст.28 та 32 РР) передбачає аудит вибірки проектів, що фінансуються Програмою.	АО та представники ГА
Аудит систем управління та контролю та річної звітності Програми (ст.28 та 32 РР) з метою затвердження звіту про доходи та витрати ОУ та його річного фінансового звіту, зокрема перевірку фактичного здійснення, правильності та прийнятності вказаних витрат на технічну допомогу.	АО, представники ГА (у випадку витрат технічної допомоги з білоруської та української сторони)
Контроль з боку ЄС (ст.33 РР) – перевірка використання коштів ЄС ОУ, бенефіціарами, підрядниками, субпідрядниками та третіми сторонами, що отримують фінансову допомогу шляхом здійснення документальної перевірки та/чи проведення перевірок на місцях.	Європейська комісія, Управління з питань запобігання зловживанням та шахрайству, Європейська палата аудиторів та будь-який зовнішній аудитор, уповноважений цими органами та відомствами

Витрати на всі вищезгадані види контролю та аудиту (за винятком контролю з боку ЄС) можуть фінансуватись із бюджету Програми:

- з бюджету технічної допомоги: перевірка звітів та платіжних заявок (аудит проектів, аудит систем управління та контролю та річних звітів Програми), або
- з бюджету проектів: перевірка витрат проекту згідно грантового контракту.

Перевірка витрат проекту

Перевірка витрат здійснюється у відповідності з вимогами грантового контракту та є обов'язковою для всіх проектів незалежно від суми гранту. У будь-якому випадку перевірка здійснюється незалежними аудиторами, що діють у відповідності до вимог щодо перевірки витрат за грантовим контактом та процедурами контролю Програми. Аудитори перевіряють, чи витрати, заявлені бенефіціарами, відповідають дійсності, правильно відображені та прийнятні у відповідності з контрактом.

Процес перевірки буде викладено детально у Посібнику про перевірку витрат, який буде розроблений ОУ/СТС-ОП у тісній співпраці з ККП. У Посібнику будуть викладені всі етапи процесу перевірки та подані обов'язкові бланки звітів/контрольні списки, які незалежні

аудитори повинні використовувати для перевірки витрат. Результати перевірки повинні бути відображені у часткових Свідоцтвах про перевірку витрат, які складаються та підписуються незалежними аудиторами для кожного бенефіціара проекту. Такі Свідоцтва про перевірку витрат є обов'язковими для подачі головним бенефіціарам платіжних заявок на проміжний платіж чи виплату кінцевого балансу.

Адміністративна перевірка платіжної заявки бенефіціара

ОУ та СТС-ОП нестимуть відповідальність за адміністративну перевірку платіжної заявки Головного бенефіціара, яка повинна подаватись разом із виданим незалежним аудитором Свідоцтвом про перевірку витрат (що включає заявлені у звіті витрати) та звітом про реалізацію проекту. Обсяг адміністративної перевірки визначається в Посібнику щодо перевірки витрат.

На основі описових та фінансових звітів проекту та вищезгаданих Свідоцтв про перевірку витрат, проектні менеджери СТС-ОП повинні перевірити правильність здійснених перевірок та продовжити роботу із платіжною заявкою.

Аудит проектів

У відповідності із ст. 28 та 32 РР, АО за підтримки ГА забезпечуватиме аудит вибірки проектів, що фінансуються Програмою. Впродовж 9 місяців з моменту підписання першої угоди про фінансування АО повинен подати стратегію проведення аудитів на розгляд Комісії. Стратегія аудиту повинна передбачати методологію аудиту річної бухгалтерської звітності та проектів, метод вибірки проектів для аудиту та планування аудитів на поточний бухгалтерський рік та наступні два бухгалтерські роки. Стратегія аудиту повинна переглядатись щорічно. Переглянута стратегія аудиту повинна подаватись Комісії разом із річним звітом Програми. Аудит проектів проводять АО/ГА.

Аудит систем управління та контролю та річної облікової звітності Програми

АО щороку проводить перевірку по факту витрат та доходів, поданих ОУ у своєму річному фінансовому звіті у відповідності до стандартів та етики Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ). Аудиторський звіт підтверджує Свідоцтва про перевірку витрат, подані ОУ у річному фінансовому звіті, зокрема факт здійснення заявлених витрат, їх правильність та прийнятність.

Контроль з боку ЄС

Відповідно до ст. 33 РР, Єврокомісія, Управління з питань запобігання зловживанням та шахрайству, Європейська палата аудиторів та будь-який зовнішній аудитор, уповноважений цими органами та відомствами має право перевіряти використання коштів ЄС ОУ, бенефіціарами, підрядниками, субпідрядниками та третіми сторонами, що отримують фінансову допомогу, шляхом здійснення документальної перевірки та/чи проведення перевірок на місцях. У кожному контракті буде чітко передбачено, що ці органи та інституції можуть реалізувати своє право контролю щодо приміщень, документів та інформації у будь-якій формі.

Вимоги щодо прийнятності витрат

Гранти не повинні перевищувати загальної максимальної суми, вираженої у процентному та абсолютному значеннях, яка визначається на основі прогнозованих прийнятних витрат. Гранти не повинні перевищувати суму прийнятних витрат. Прийнятні витрати – це витрати, які були фактично понесені бенефіціарами та відповідають усім критеріям, визначеним у ст. 48 РР. Програмою можуть бути введені додаткові правила прийнятності для Програми в цілому, які повинні бути затверджені СМК.

Непрямі витрати

Розрахунок непрямих витрат здійснюється за фіксованою ставкою та може становити до 7% прийнятних прямих витрат, без урахування витрат, пов'язаних з інфраструктурною складовою, за умови, що ставка обраховується на основі методу розрахунку, який є справедливим, неупередженим та підтверджуваним.

До непрямих витрат проекту належать прийнятні витрати, які не можуть бути визначені як конкретні витрати, безпосередньо пов'язані з реалізацією проекту та не можуть бути обліковані як прямі витрати згідно правил прийнятності, визначених вище. До них не можуть бути зараховані неприйнятні витрати, визначені нижче чи витрати, які вже були задекларовані в іншій статті чи розділі бюджету проекту.

Неприйнятні витрати

У ст.49 РР перераховано види неприйнятних витрат. СМК може додатково віднести певні види витрат до категорії неприйнятних.

Інформаційна система (для обліку, зберігання, моніторингу та звітності)

Згідно статей 4 і 26 РР, у Програмі повинна бути система реєстрації та зберігання даних кожного проекту, необхідна для моніторингу, оцінювання, фінансового управління, контролю та аудиту, в тому числі дані про всіх учасників проекту, якщо це доцільно. Детальну інформацію щодо інформаційної системи подано у п. 5.13 СОП.

5.1.2.4. [Правила державних закупівель та інші важливі правила](#)

Правила для закупівель, які здійснюють бенефіціари

Порядок проведення конкурсного відбору на рівні проектів залежатиме від національності та правового статусу бенефіціара, що проводить відбір. Бенефіціари, що зареєстровані у Польщі, повинні дотримуватись польського законодавства про державні закупівлі, який відповідає законодавству ЄС у сфері закупівель. Всі інші бенефіціари повинні дотримуватись правил закупівель, викладених у ст. 52 - 56 РР.

Прийнятність контрактів

У всіх випадках будуть застосовуватись правила національності та походження, визначені у статтях 8 та 9 Регламенту (ЄС) №236/2014 Європейського парламенту та Ради від 11 березня 2014 р., що визначає загальні правила та процедури для реалізації інструментів ЄС для фінансування зовнішньої діяльності.

Підстави для відсторонення від участі у закупівельних процедурах

Кандидати чи учасники тендеру будуть відсторонені від участі у процедурі закупівель, якщо вони підпадають під одну з ситуацій, описаних в ст.106 (1) та ст.107 Регламенту (ЄС, Євроатом) № 966/2012.

Перевірка виконання процедур

Під час кожного КПЗ СТС-ОП інформуватиме заявників про відповідні правила, що будуть застосовуватися під час впровадження проекту. Грантові контракти між ОУ та головними бенефіціарами повинні накладати на останніх контрактне зобов'язання дотримуватись вищезгаданих вимог. Перевірка витрат незалежними аудитором включатиме перевірку дотримання вимог Програми щодо порядку закупівель з боку бенефіціарів. У випадку виявлення порушень чи відхилень, незалежний аудитор повинен про це відповідно повідомити у звіті. Більше того, ОУ/СТС-ОП/АО/ГА/ККП мають право перевіряти дотримання порядку закупівель, передбаченого Програмою у ході власних перевірок (в тому числі перевірок на місці).

Контракти технічної допомоги

Технічна допомога у рамках Програми надаватиметься на потребу Програмних структур, а також бенефіціарів. Правила закупівель, описані у ст.37 РР мають бути дотримані. Інформацію про технічну допомогу детально викладено у пункті 5.5.

Сервісні контракти та створення Представництв СТС-ОП

Сервісні контракти на створення Представництв СТС-ОП в Україні та Білорусі можуть надаватись згідно процедури переговорів на основі єдиної пропозиції як у випадках, коли з технічних причин контракт може бути надано тільки визначеному провайдеру послуг (ст. 266.1 (f) Делегованого регламенту (ЄС) №1268/2012, описано у п. 4.5 СОП). У відповідності із ст. 37 РР, Ст. 273 Делегованого регламенту (ЄС) № 1268/2012 та на підставі рішення СПК, було вирішено, що пакети документів сервісних контактів по Програмі, для створення Представництв ОП в Україні та Білорусі будуть сформовані на основі *Практичного посібника з закупівель та грантів для зовнішніх дій Європейського Союзу (PRAG)*, який є зразком найкращого міжнародного досвіду (версії, чинної на момент затвердження СОП) з необхідними поправками на розсуд ОУ. Порядок оцінювання, спосіб відбору учасників торгів, встановлена ціна та підстави надання контакту повинні бути описані у звіті про процедуру переговорів (згідно моделі PRAG). Звіт про процедуру переговорів разом з додатками до нього має бути підписаний СТС-ОП та переданий ОУ на підпис.

Вимоги прийнятності, визначені у ст.48 РР будуть застосовуватися з урахуванням відповідних змін до витрат на технічну допомогу. Також повинні застосовуватись правила закупівель, викладені у ст. 37 РР.

ОУ виплачуватиме кошти Представництвам в євро. У відповідності з ст. 67 РР, ОУ обиратиме спосіб конвертації в євро коштів технічної допомоги, які були здійснені в інших валютах крім євро. Такий метод буде застосовуватись протягом всього періоду дії Програми. Витрати, здійснені у будь-якій іншій валюті крім євро, повинні бути конвертовані в євро Виконавцем сервісного договору на основі місячного облікового курсу обміну Європейської Комісії за місяць, у якому були понесені витрати.

Загальний порядок внесення змін до контактів застосовується до сервісних контактів. Конкретний порядок буде також викладено в підписаному контракті.

Державна допомога, рівні можливості та правила охорони довкілля

Відповідні вказівки ЄС про державну допомогу⁸, рівні можливості та законодавство про охорону довкілля повинні застосовуватись для розробки Програми та будуть відображені у наданні відповідних рекомендацій заявникам Програми, а також в Посібнику про перевірку витрат, що визначає порядок перевірки витрат Програми. Більше того, зобов'язання дотримуватись відповідних вимог чинного національного законодавства та законодавства ЄС будуть визначені у грантових контрактах та партнерських угодах. У формі заявки, а також у формах звітності для проектів повинні бути відведені окремі поля, що міститимуть відповідну інформацію. Під час кожного конкурсу ОП інформуватиме заявників про відповідні правила, які мають бути враховані та виконані під час реалізації проекту.

---

⁸ У відповідності з ст.12 РР допомога, що надається в рамках Програми, повинна відповідати чинному законодавству ЄС щодо державної допомоги у тлумаченні статті 107 Договору про функціонування Європейського Союзу та (якщо застосовується) з положеннями щодо державної допомоги будь-яких двосторонніх угод між країнами-учасницями та ЄС, зокрема, Розділом 10 Глави IV Угоди про Асоціацію Україна - ЄС.

Порядок моніторингу та звітності щодо виконання завдань, делегованих ОУ та СТС-ОП

ОУ повинен здійснювати моніторинг виконання завдань, делегованих СТС-ОП. Для цих цілей, крім щоденної тісної співпраці з СТС-ОП, ОУ може вживати наступних заходів з моніторингу:

- щорічні зустрічі з СТС-ОП для обговорення питань управління і контролю, дотримання вимог ЄК та вирішення виявлених проблемних питань;
- затвердження квартальних звітів (описових та фінансових) про роботу СТС-ОП;
- проведення контролю якості на місцях у випадках, коли існують докази того, що перевірки проектів здійснюються СТС-ОП неналежно;
- перегляд звітів про візити АО та відстеження всіх негативних висновків з метою вчасного застосування виправних заходів;
- запит інформації про запровадження рекомендацій, наданих в результаті аудиту, проведеного СТС-ОП (якщо було повідомлено про такі рекомендації).

5.1.2.5.   Порушення та стягнення

Перелік порушень визначений у ст.2 (м) РР. ОУ першочергово нестиме відповідальність за попередження та розслідування порушень та внесення необхідних фінансових поправок та здійснення стягнень. Країни-учасниці повинні попереджувати, виявляти та виправляти порушення, включаючи шахрайство, та стягувати неналежно виплачені кошти включно з нарахованими відсотками на своїй території, згідно із ст.74 РР.

Опис системи забезпечення вчасного стягнення неналежно виплачених коштів

ОУ нестиме відповідальність за здійснення стягнення неналежно виплачених коштів у відповідності до ст.74 та 75 РР, а також пунктом 5.11 СОП.

ОУ спільно з відповідним НО повинен проявити належне старання в забезпеченні виплати за запитами на повернення коштів за підтримки країн-учасниць. ОУ/НО повинен, зокрема, пересвідчитись у тому, що запит є чітко сформульований, містить визначену суму та кінцевий термін оплати.

Орган управління повинен інформувати Комісію про всі кроки, які вживаються для повернення заборгованості. Країни-учасниці повинні без зволікань повідомляти про згадані порушення ОУ та Комісію та інформувати їх про проходження відповідних адміністративних та судових проваджень. Відомості, які ОУ повинен подавати Комісії, детально викладені в Посібнику з процедур ОУ.

Необхідні превентивні та виправні заходи

ОУ першочергово нестиме відповідальність за необхідні фінансові коригування та стягнення коштів. У випадку систематичних порушень ОУ повинен поширити своє розслідування на всі операції, які є під потенційною загрозою. Детальна інформація щодо превентивних та виправних заходів викладена у п. 5.11.

Протидія шахрайству

Одним із основних завдань ОУ є застосування ефективних та пропорційних заходів з урахуванням визначених ризиків. З метою захисту фінансових інтересів ЄС, ОУ повинен вжити всіх належних заходів для запобігання, виявлення та виправлення порушень та шахрайства, а також забезпечити відповідні дії із стримування злочинності. Детальна інформація щодо превентивних та виправних заходів викладена у п. 5.11.

5.2. ЧАСОВІ РАМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Таблиця 6. Ключові етапи реалізації Програми

Етапи реалізації Програми	
Етапи	Орієнтовні часові рамки
Затвердження СОП ЄК	не пізніше, ніж 31.12.2015
Конкурс проектних заявок	2016-2019
Підписання контрактів ВІП	до 30.06.2019
Підписання контрактів інших проектів	не пізніше, ніж 31.12.2022
Завершення діяльності по Проектах	31.12.2023
Завершення Програми	2025

5.3. ПОРЯДОК ВІДБОРУ ПРОЕКТІВ

5.3.1. Відкритий конкурс проектних заявок (КПЗ)⁹

Підготовка та оголошення КПЗ

СМК нестиме відповідальність за рішення про оголошення кожного КПЗ. Після прийняття відповідного рішення, СМК повинен створити Тематичну робочу групу (ТРГ), відповідальну за розробку пакету документів для подання заявки. До складу ТРГ входять представники СТС-ОП та ОУ, а також члени ТРГ, призначені відповідними НО. Голова СТС-ОП разом з призначеними працівниками СТС-ОП бере участь у роботі ТРГ. Спочатку голова СТС-ОП координує підготовку попередніх документів (згідно ст.43 РР), які надалі подаються на розгляд членам ТРГ. Пакет документів для подання заявки розробляється та затверджується ТРГ та має бути затверджений СМК до використання під час КПЗ.

У кожному наступному КПЗ будуть застосовуватись нові документи, пристосовані до конкретного змісту конкурсу у новій версії пакету документів для подання заявки (наприклад, обмежений обсяг грантів, що надаються, оновлені правові вимоги і т.д.)

КПЗ оголошується СТС-ОП після погодження з ОУ та на основі рішення СМК про затвердження пакету для подання заявки. Згідно рішення СМК, КПЗ може бути оголошений для всіх або окремих ТЦ.

Подання проектних заявок

Заявники повинні подати свої заявки до СТС-ОП в обох формах:

- як електронний файл – вся заявка формується з використанням бази даних Програми, зберігається на переносному носії та подається СТС-ОП, та
- у паперовій версії.

Під час кожного КПЗ СТС-ОП за підтримки своїх Представництв повинен організувати відповідні інформаційні заходи на території Програми з метою поширення інформації про відкритий КПЗ та надавати потенційним заявникам відповідну підтримку у підготовці проектних заявок. Вся відповідна інформація, включаючи відповіді на питання заявників, має бути оприлюднена на сторінці Програми в Інтернеті. Детальна інформація про вимоги до проектних заявок до КПЗ має бути передбачена в Посібнику для заявників, які оновлюються до кожного конкурсу.

⁹ Згідно рішення СМК також можуть бути оголошені обмежені Конкурси проектних заявок (наприклад відкриті для заявників, що ввійшли до короткого переліку на основі поданих коротких викладів проекту)

Зазвичай найменший період часу з дати оголошення КПЗ та кінцевим терміном подачі заявок має становити 90 днів (згідно рішення СМК).

Система розгляду та відбору

Розгляд та відбір проектів належить до загальної компетенції СМК. Комітет з відбору проектів (КВП), створений СМК, нестиме відповідальність за оцінку поданих заявок. Весь процес розгляду проектів повинен координуватись СТС-ОП (під наглядом ОУ), який діятиме на основі ПП КВП. Додатково весь процес розгляду заявок буде викладений у Посібнику з розгляду та оцінки заявок.

Процедури відбору проектів повинні забезпечувати дотримання принципів прозорості, рівного трактування, відсутності дискримінації, об'єктивності та справедливої конкуренції. З метою дотримання цих принципів:

- (а) проекти будуть вибиратися та присуджуватися на підставі попередньо повідомлених критеріїв відбору та присудження, викладених в оціночній таблиці. Критерії відбору служать для оцінки можливостей заявника виконати запропонований ним проект. Критерії присудження використовуватимуться для оцінки якості проектної заявки на підставі встановлених цілей та пріоритетів;
- (б) до грантів застосовуються правила публічності інформації ex ante та ex post;
- (в) заявники повинні бути повідомлені у письмовій формі про результати оцінювання. Якщо грант не надано, ОУ повинен надати пояснення щодо відхилення заявки з посиланням на критерії відбору та присудження, які не було виконано в заявці;
- (г) слід уникати будь-якого конфлікту інтересів;
- (д) однакові правила та умови застосовуються до всіх заявників.

Процес оцінки поданих заявок складається з двох кроків:

- перевірки на відповідність адміністративним критеріям та прийнятність;
- якісної оцінки.

Процес оцінки починається з отримання заявок СТС-ОП та завершується з затвердженням СМК рейтингового списку поданих проектних заявок.

Перевірка на відповідність адміністративним критеріям та прийнятність (адміністративна перевірка)

Всі проектні заявки, надіслані в СТС-ОП повинні бути відкриті та пронумеровані ОП. Лише заявки, які подані вчасно до кінцевого терміну подачі, підлягатимуть адміністративній перевірці.

Працівники СТС-ОП (які діють як внутрішні експерти з оцінки) проводять адміністративну перевірку. Перевірка на відповідність адміністративним критеріям та прийнятність заявки повинна здійснюватись у відповідності до критеріїв, визначених в оціночній таблиці, що входить до Посібника для заявників, затверджених СМК. В рамках адміністративної перевірки заявку буде перевірено на відповідність адміністративним критеріям, а також прийнятність заявника, його партнерів, проекту та витрат згідно умов Програми та КПЗ.

Якщо заявка не відповідає критеріям, визначеним в Посібнику з розгляду та оцінки заявок, її буде відхилено або заявника попросять надати роз'яснення. СТС-ОП вимагатиме роз'яснень у випадку, коли надана інформація незрозуміла і це унеможливує проведення СТС-ОП об'єктивної оцінки.

Якщо будь-який партнер виявиться неприйнятним, заявку буде виключено на цій єдиній підставі і подальший перегляд заявки не здійснюватиметься.

Кожного заявника буде поінформовано про результати адміністративної перевірки. У випадку виключення заявки, заявник повинен отримати мотивоване рішення. Заявники матимуть можливість подати скаргу до ОУ про результат перевірки на відповідність адміністративним критеріям та прийнятність заявки (порядок оскарження повинен бути викладений детально в Посібнику з розгляду та оцінки заявок та в Посібнику для заявників). Рішення ОУ щодо такої скарги стосовно заявки буде остаточним.

Якісна перевірка

Всі проекти, що успішно пройшли адміністративну перевірку, повинні пройти якісну перевірку. Цю якісну перевірку здійснює один внутрішній експерт з оцінки (працівник СТС-ОП) разом з одним зовнішнім експертом з оцінки. Оцінка якості проводиться у відповідності з критеріями, визначеними в оціночній таблиці, що входить до Посібника для заявників, затвердженого СМК. Обов'язки експертів з оцінки повинні бути описані в правилах процедур КВП та Посібнику з розгляду та оцінки заявок.

Після завершення якісної перевірки КВП готує та підписує Звіт про оцінку повної форми заявки та подає його на затвердження СМК. До звіту додається рейтинговий список, який формується на основі балів, виставлених експертами з оцінки/ КВП.

Щонайменше за 10 робочих днів до засідання СМК ОУ надішле список відібраних проектів в ЄК з метою проведення консультацій з різними ГД та Делегаціями ЄС для уникнення подвійного фінансування проектів та виявлення можливої синергії. Після цих консультацій СМК може вирішити відхилити пропозиції, які були рекомендовані КВП.

Після рішення СМК про надання гранту СТС-ОП повинен повідомити заявників про рішення СМК у письмовій формі. Якщо рішення негативне, причини відмови мають бути вказані у листі. Порядок оскарження викладений детально в Посібнику з розгляду та оцінки заявок. Заявники матимуть можливість подати скаргу до ОУ про результат якісної оцінки. Рішення ОУ щодо скарги стосовно заявки буде остаточним.

Конфлікт інтересів

Всі особи, залучені до процесу відбору проектів – внутрішні та зовнішні експерти з оцінки, члени КВП та врешті члени СМК – повинні зберігати незалежність по відношенню до всіх заявників, які беруть участь в КПЗ. Перед залученням до процесу, всі вищезгадані особи повинні підписати *Декларацію про безсторонність та збереження конфіденційності*, у якій вони підтверджують своє становище. Якщо виявиться, що у особи існує конфлікт інтересів, вона/він не може бути залученим до процесу.

5.3.2. Малі (малобюджетні) проекти (МБП)

Основні припущення

Згідно рішення СПК в рамках ТЦ 3 *Промоція місцевої культури та охорона історичної спадщини* Програмою буде надана підтримка транскордонній інтеграції на основі міжособистісних ініціатив, що будуть фінансуватися в рамках т.зв. «малобюджетних проектів».

МБП це проект ТКС:

- який впроваджується в рамках ТЦЗ;
- для якого процеси відбору, укладання контракту та впровадження є спрощені та скорочені порівняно із звичайними проектами;
- для яких фінансовий внесок ЄК не може перевищувати 60 000 євро;
- у якому інвестиційна складова (робота, матеріали) не повинні перевищувати 20% від гранту ЄС;

- який не повинен тривати довше 12 місяців.

Планується надати підтримку МБП, які передусім спрямовані на неінвестиційну діяльність, що розширюють співробітництво, розбудовують нові контакти між людьми по різні боки кордону, сприяють обміну досвідом та соціальним ініціативам, пов'язаним з місцевою культурою історичною та природною спадщиною. Надаватиметься фінансування на проведення туристичних та культурних заходів, збереження та розвиток спільних традицій прикордонних територій, транскордонне співробітництво між школами та вищими освітніми закладами, туристичні та культурні заходи громадських організацій і т.д. Будуть створюватись сприятливі умови для зміцнення спільних зв'язків між прикордонними громадами. Проекти, скеровані на культурне різноманіття та меншини, а також розвиток місцевих громад також будуть підтримуватись в рамках МБП.

ОУ нестиме відповідальність за загальне управління МБП. Пряма відповідальність за оголошення КПЗ в рамках ТЦ 3 (обидва Пріоритети) лежить на СТС-ОП.

Загальний орієнтовний бюджет Програми на МБП складає 5.2 млн. євро. Грантове фінансування на малобюджетні проекти надається в наступних мінімальних та максимальних значеннях:

- мінімальна сума: 20 000 євро,
- максимальна сума: 60 000 євро.

Жоден грант, виділений на МБП, не повинен перевищувати 90% загальних прийнятних витрат такого проекту. Решта коштів має оплачуватись за рахунок власних ресурсів бенефіціарів або з інших джерел, крім бюджету Європейського Союзу.

Крім вищезгаданих умов, МБП повинні задовольняти наступні вимоги:

- робити внесок до Програми та її цілей;
- мати сильний та виражений транскордонний ефект;
- мати відповідний бюджет;
- бути готовими до впровадження;
- задовольняти вимоги до партнерства.

Відбір, укладання контрактів та впровадження МБП

Положення Програми, що стосуються підготовки КПЗ, подання заявок, перевірки та відбору проектів, укладання контрактів, а також положення Програми, що регулюють прийнятність, обов'язки та відповідальність заявників та бенефіціарів, згідно пункту 5.3.1, застосовуватимуться до впровадження МБП, проте ці процеси будуть дещо спрощені та скорочені.

Проведення як адміністративної перевірки, так і якісної оцінки довіряється СТС-ОП, який готуватиме рейтинговий список оцінених проектів.

Після завершення оцінки повинен бути сформований КВП для затвердження результатів перевірки на відповідність адміністративної оцінки/оцінки прийнятності та якісної оцінки.

Результати відбору МБП, затвержені КВП, повинні бути погоджені СМК. Після завершення процесу відбору заявники МБП будуть повідомлені про рішення СМК у письмовому вигляді. Відібрані заявники повинні підтвердити свою готовність впроваджувати МБП.

Після того, як обрані заявники підтвердили свою готовність, СТС-ОП розпочинає підготовку грантового контракту з кожним з них. Реалізація МБП може розпочатись тільки після підписання грантового контракту.

Всі грантові контракти для МБП повинні бути підписані до 31 грудня 2022 р. Вся діяльність МБП повинна завершитись не пізніше ніж 31 грудня 2023р.

Всі положення, що стосуються прийнятності витрат згідно положень пункту 5.10 застосовуються до витрат, понесених у рамках МБП. Одна додаткова умова стосується інвестиційної складової (роботи, постачання), які не повинні перевищувати 20% від гранту для МБП.

5.3.3. Великі інфраструктурні проекти (ВІП)

Згідно рішення СПК, враховуючи положення ст. 38 РР, щонайбільше 30% від фінансування ЄС Програми може бути виділено ВІП за позаконкурсним відбором. Визначення подано у пункті 3.1.5 СОП.

Перелік всіх ВІП, що подаються до відбору поза КПЗ подано у СОП, у додатку №1. Жодні інші ВІП, відібрані шляхом позаконкурсного відбору не можуть фінансуватись Програмою після затвердження СОП.

Проекти, що пропонуються до відбору поза КПЗ мають бути затверджені Комісією на основі двоетапної процедури, що полягатиме у поданні спочатку короткого опису проекту, а потім повної проектної заявки. Після кожного кроку Комісія повинна повідомити ОУ своє рішення впродовж двох місяців з моменту подання документу. Кінцевий термін при потребі може бути продовжений. У випадку відхилення Комісією пропонованого проекту, ОУ буде повідомлено про підстави такого рішення (ст. 41.4 РР).

5.4. ХАРАКТЕР ПІДТРИМКИ ЗА ПРІОРИТЕТАМИ

Досягнення цілей Програми буде здійснюватись шляхом фінансування транскордонних проектів, що будуть реалізовуватись за всіма ТЦ Програми. У кожному проекті має бути чітко визначений зв'язок з загальною метою та тематичними цілями Програми.

Загалом фінансування надається через гранти на проекти, відібрані шляхом КПЗ у відповідності з правилами, визначеними в Програмі. Єдиним винятком є ВІП, які відбираються СПК країнами-учасницями згідно пункту 5.3.3 вище та Технічна допомога. Перелік ВІП, відібраних СПК, подано у додатку № 1 до СОП.

5.4.1. Бенефіціари

Згідно ст. 45 РР, всі проекти повинні реалізовуватись бенефіціарами з Польщі та щонайменше однієї країни-партнера, що беруть участь у Програмі (Білорусі та/або України) згідно ст. 45 РР, прийнятний бенефіціар має задовольняти наступні вимоги:

- (а) бути зареєстрованою та діючою організацією на програмній території чи міжнародною організацією, основна сфера діяльності якої відноситься до території програми. Європейська група територіальної співпраці може бути бенефіціаром незалежно від місця реєстрації, за умови, що географічне покриття її діяльності знаходиться на території програми;
- (б) відповідати критеріям прийнятності, що визначаються порядком відбору проектів в кожному окремому випадку;
- (в) не підпадати під жодні ситуації виключення, визначені ст. 106(1) та ст. 107 Регламенту (ЄС, Євроатом) №966/2012.

Бенефіціари, які не відповідають критеріям, визначеним у підпункті (а), можуть брати участь за умови дотримання усіх наступних вимог:

- (а) такі бенефіціари можуть брати участь у відповідності з ст. 8 та 9 Регламенту (ЄС) №236/2014;
- (б) їхня участь обумовлена суттю та цілями проекту і є необхідною для його ефективного впровадження;
- (в) загальний об'єм фінансування, виділеного Програмою таким бенефіціарам не перевищує 20% від суми фінансування ЄС Програми

Згідно ст. 47 (3) РР Гранти не повинні отримуватись з метою або мати наслідком діяльності отримання прибутку в рамках проекту.

СМК має право вирішити застосувати додаткові критерії прийнятності, яким мають відповідати бенефіціари Програми.

Головний бенефіціар

У кожному проекті має бути визначений один головний бенефіціар, який представлятиме партнерство. Всі бенефіціари повинні активно співпрацювати над розробкою та впровадженням проектів. Окрім цього, вони повинні спільно займатись питаннями кадрів та фінансування проектів. Кожний бенефіціар несе юридичну та фінансову відповідальність за діяльність, яку він здійснює, та за отриману частку фінансування ЄС. Конкретні обов'язки та фінансова відповідальність бенефіціарів повинні бути визначені в партнерській угоді.

Згідно ст.46 РР Головний бенефіціар зобов'язується:

- (а) отримати фінансування від Органу управління для виконання заходів проекту;
- (б) забезпечити якнайшвидше отримання бенефіціарами повного об'єму гранту у повній відповідності з домовленостями, визначеними у пункті (в). Забороняється відраховувати чи утримувати кошти, а також стягувати будь-які оплати, які б аналогічно призвели до зменшення суми фінансування бенефіціарів;
- (в) викласти умови партнерства з бенефіціарами в угоді, яка серед інших містить положення, які, зокрема, гарантують належне фінансове управління проектними коштами, включаючи порядок повернення неналежно витрачених коштів;
- (г) нести відповідальність за забезпечення виконання проекту в цілому;
- (д) слідкувати за тим, щоб витрати, заявлені бенефіціарами, були понесені в цілях реалізації проекту та відповідали заходам, визначеним у контракті і погоджені всіма бенефіціарами;
- (е) слідкувати за тим, щоб витрати, заявлені бенефіціарами, були перевірені у відповідності зі ст. 32(1) РР.

Головний бенефіціар діятиме як єдина пряма ланка зв'язку між проектом та органами управління Програми. ГБ відповідає за налагодження ефективних робочих відносин між всіма сторонами для належного та якнайкращого впровадження проекту. Всі прийнятні організації матимуть можливість ініціювати проекти та діяти як головний бенефіціар.

Умови надання фінансування

На основі документів заявки до визначеного КПЗ, бенефіціари повинні спільно розробити та подати проектну пропозицію до ОУ через СТС-ОП. Проекти можуть отримати фінансування Програми якщо вони відповідають наступним вимогам:

- їхня реалізація матиме помітний позитивний транскордонний вплив та принесе користь, як це описано в Програмному документі;
- вони демонструють додану вартість до стратегій та програм ЄС;
- впроваджуються на території Програми;
- належать до однієї з наступних категорій: інтегровані проекти, симетричні проекти чи національні проекти

Проекти можуть частково реалізовуватись поза територією Програми, за умови дотримання наступних вимог:

- (а) проекти є необхідними для досягнення Програмних цілей та приносять користь території Програми;
- (б) загальна сума, виділена Програмою на діяльність за межами Програмної території, не перевищує 20% від фінансування ЄС на рівні Програми;
- (в) повноваження Органу управління та аудиторського органу стосовно управління, контролю та аудиту проекту реалізуються або органом Програми або через домовленості, досягнуті з органами країн, де здійснюється діяльність.

Обов'язок забезпечити життєздатність проекту

Будь-який проект що містить інфраструктурний компонент, зобов'язаний повернути фінансування, надане ЄС, якщо в межах **п'яти років** від закриття проекту чи, у відповідних випадках, протягом періоду, визначеного у правилах надання державної допомоги, відбудуться суттєві зміни, які змінять його характер, цілі чи умови впровадження, що призведе до нівелювання первинних цілей. Неналежно виплачені витрати будуть повернуті Органу управління пропорційно до періоду, протягом якого вимоги не виконувались.

5.4.2. Порядок укладання грантових контрактів

Згідно вищезгаданого пункту 5.3.1, загалом проекти будуть підтримуватися у **формі грантів, що надаються проектам, відібраним через КПЗ**. Планується, що Програмою буде оголошено щонайменше три відкриті КПЗ впродовж терміну реалізації Програми у відповідності до часових рамок впровадження Програми (згідно пункту 5.2).

СТС-ОП готує пакет контрактних документів для відібраних заявників на основі стандартного типового контракту, затвердженого СМК на відповідний КПЗ. Клопотання про внесення поправок/роз'яснень/незначних змін (що вимагаються рекомендаціями СМК) та додаткові документи подаються відібраними заявниками після затвердження звіту оцінки СМК по кожному КПЗ.

ОУ підписує контракт, коли контракт та додатки до нього підготовлені та перевірені.

Перелік контрактів, підписаних ОУ з бенефіціарами, повинен бути оприлюднений на сторінці Програми в Інтернеті.

5.4.3. Порядок внесення змін до грантового контракту

Може виникнути потреба внесення змін до контрактів під час їхньої реалізації, якщо обставини, що впливають на реалізацію контракту, змінилися з моменту підписання первинного контракту. Зміни можуть бути незначними чи суттєвими. Суттєві зміни до контракту мають бути оформлені додатком до контракту. Додатки до контракту мають бути підписані сторонами контракту.

Головний бенефіціар повинен повідомити СТС-ОП про зміну адреси, банківського рахунку чи аудитора у письмовій формі, проте це не суперечить праву СТС-ОП/ОУ не погодити вибір Головним Бенефіціаром певного банку чи аудитора.

Жодні зміни до контракту не можуть змінити умови надання гранту, чинні на момент укладання контракту. Жодні зміни не можуть порушувати принцип рівного трактування проектів.

Мета додатку повинна бути тісно пов'язана із змістом проекту, викладеним у первинному контакті.

Гранти не повинні перевищувати загальної максимальної суми, вираженої у процентному та абсолютному значеннях, яка визначається на основі прогнозованих прийнятних витрат. Гранти не повинні перевищувати суми прийнятних витрат.

Сторони контракту повинні подавати клопотання про внесення змін до контракту одна одній заздалегідь для того, щоб обидві сторони мали можливість підписати додаток до завершення періоду дії контракту.

5.4.4. Правила закупівель для бенефіціарів

Порядок тендеру на рівні проектів (закупівлі в рамках гранту) залежить від національності та правового статусу бенефіціара, що оголошує тендер.

Бенефіціари з Польщі повинні керуватись законодавством Польщі про державні закупівлі. Цей закон відповідає законодавству ЄС, що регулює порядок закупівель.

Бенефіціари з Білорусі та України повинні дотримуватись правил, визначених у ст.52-56 РР, а саме:

- а) контракт надається тому учаснику, який пропонує найкраще співвідношення ціна-якість, чи учаснику, який пропонує найнижчу ціну, якщо це доречно, при цьому уникаючи будь-якого конфлікту інтересів;
- б) для контрактів вартістю понад 60 000 євро обов'язкову силу мають також наступні правила:
  - (i) повинен бути створений тендерний комітет для оцінювання заявок та/чи пропозицій на основі критеріїв виключення, відбору та вибору, які оприлюднюються бенефіціаром заздалегідь в тендерній документації. Комітет повинен складатись з непарної кількості членів, які мають технічну та адміністративну компетенцію, необхідну для того, щоб мати обґрунтовану думку про заявки/пропозиції;
  - (ii) повинна бути забезпечена достатня прозорість, справедлива конкуренція та належне завчасне оприлюднення;
  - (iii) повинне бути забезпечене рівне поводження, пропорційність та відсутність дискримінації;
  - (iv) тендерна документація повинна відповідати передовим міжнародним практикам;
  - (v) кінцевий термін подання заявок чи тендерних пропозицій має бути достатнім для того, щоб зацікавлені сторони мали належний час для підготовки своїх тендерних пропозицій;
  - (vi) кандидатам чи заявникам слід відмовити в участі у процесі закупівель, якщо вони підпадають під одне з положень статті 106(1) Регламенту (ЄС, Євроатом) №966/2012. Кандидати чи заявники повинні засвідчити, що вони не підпадають під дію жодного із зазначених положень. Крім цього контракти не можуть бути надані кандидатам чи заявникам, які у процесі закупівель підпадають під дію одного з положень статті 107 Регламенту (ЄС, Євроатом) №966/2012;
  - (vii) порядок закупівель, визначений у статтях 53 та 56 має обов'язкову силу.

Прийнятність контрактів

У всіх випадках мають обов'язкову силу правила національності та походження, визначені ст. 8 і 9 Регламенту (ЄС) №236/2014 Європейського парламенту та Ради від 11 березня 2014 р., що встановлює загальні правила і процедури для реалізації інструментів Європейського Союзу для фінансування зовнішньої діяльності.

5.5. ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА ТА ЗДІЙСНЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ

Метою Технічної допомоги (ТД) є ефективна реалізація Програми шляхом забезпечення компетентної підготовки, управління, моніторингу, оцінки, аудиту та контролю Програми, а також шляхом підтримки ініціатив пошуку партнерів для проектів, промоційної та інформаційної діяльності, пов'язаної з Програмою. На рівні ТД повинні бути відображені реальні потреби Програми.

Для успішної реалізації Програми необхідно створити належну систему управління та реалізації. ТД надається для підтримки інституцій, що відповідають за ці процеси. Також вирішальне значення має забезпечення ефективної системи промоції та інформації в Програмі. ТД буде спрямована на відбір проектів, їхнє оцінювання, підготовку Програмних документів та оплату праці експертів.

ТД буде покривати витрати, пов'язані із заходами, що підсилюють спроможність бенефіціарів реалізувати надану Програмою фінансову підтримку. Прийнятними також будуть заходи, спрямовані на розвиток людських ресурсів. Планується підтримка й інших заходів, націлених на підвищення ефективності інституцій, задіяних в управлінні Програмою та її реалізації, зокрема, пов'язаних з діяльністю ОУ, СМК, СТС-ОП а також Представництв, ККП та НО.

ТД також покриватиме витрати, пов'язані з ініціативами промоції та інформації. Такі ініціативи включатимуть інформування потенційних бенефіціарів про можливості одержання фінансування в рамках Програми, навчання для бенефіціарів Програми та поширення кращого досвіду. Витрати, пов'язані з інформаційною діяльністю щодо управління Програмою та її моніторингу і контролю, також будуть фінансуватися в рамках ТД. Заходи, спрямовані на забезпечення відповідного обміну інформацією між інституціями та особами, що беруть участь в управлінні проектами та їх реалізації, також фінансуватимуться в рамках бюджету ТД. Будуть проводитись тренінги, семінари та конференції, в тому числі заходи, націлені на підвищення обізнаності про Програму та її цілі. Інформація про Програму повинна поширюватись по телебаченню, радіо, у пресі, через Інтернет-сторінки, брошури, рекламні листівки тощо. Заходи з комунікації будуть скеровані на потенційних заявників, бенефіціарів та широку громадськість з метою підвищення їхньої обізнаності про Програму.

На ТД може бути виділено не більш ніж 10% від загальної суми фінансування ЄС для всієї Програми. ТД фінансується виключно з коштів ЄС.

Витрати, пов'язані з промоцією та заходи для посилення інституційної спроможності, понесені поза межами території Програми, не можуть перевищувати 20% від суми фінансування ЄС на рівні Програми.

Індикативні заходи:

- підготовка, відбір, оцінка та моніторинг проектів,
- засідання СМК (включно з витратами на відрядження членів СМК),
- функціонування ОУ, СТС-ОП та Представництв, ККП та НО. Витрати, пов'язані з оплатою державних службовців країн-учасниць, яких було призначено представляти інтереси в Програмі, можуть вважатися прийнятними як витрати на ТД. Слід уникати систем паралельної оплати праці та перевищення звичайних ставок,
- заходи з промоції та інформації, пов'язані з Програмою (напр., семінари, веб-сторінка Програми, публікації),
- підтримка, консультування, координація бенефіціарів та інституцій, задіяних в реалізацію Програми,
- аналіз, опитування, дослідження та послуги експертів, оцінка та звіти, що вимагаються для реалізації та управління Програмою,

- переклади.

Очікувані бенефіціари: інституції/органи, що беруть участь в управлінні Програмою та її реалізації, зокрема ОУ, СМК, СТС-ОП та Представництва, ККП та НО.

Якщо при використанні бюджету ТД виникне необхідність у здійсненні закупівель, вони повинні здійснюватись згідно наступних правил:

- якщо організація зареєстрована у одній з країн ЄС, вона повинна або застосовувати національне законодавство, правила та адміністративні положення, прийняті у зв'язку з законодавством ЄС для державних закупівель, або правила закупівель, викладені в Главі IV Частини II Регламенту (ЄК, Euratom) № 966/2012 та Главі II Частини II Делегованого Регламенту (ЄС) № 1268/2012;
- при укладенні контракту з Представництвами Програма повинна виконувати вимоги PRAG, чинного на момент затвердження СОП ЄК;
- у всіх інших випадках, відповідні правила закупівель повинні бути описані у фінансових угодах, зазначених у статтях 8 та 9 РР.

Підготовчі заходи в рамках Програми (напр. організація засідань СПК, забезпечення зовнішньої експертизи) проводились з 2013 року і фінансувались у рамках Програми ЄІСП ТКС Польща – Білорусь – Україна 2007 – 2013; бюджет ТД цієї Програми буде і надалі використовуватись для фінансування підготовчих заходів нової Програми до 31 січня 2017 року але не пізніше, ніж буде одержано першу частку передоплати за новою Програмою. Разом з тим, за необхідності буде можливість фінансування підготовчих заходів, перелічених у ст. 16 РР також із бюджету Програми ЄІС ТКС Польща – Білорусь – Україна 2014 – 2020. У цьому випадку витрати на фінансування підготовчих заходів, перелічених у ст. 16 РР будуть прийнятними після подання Програми в Комісію, але не раніше ніж 1 січня 2014 року, за умови що Програму було затверджено Комісією, відповідно до ст. 36 РР.

Загальний індикативний бюджет на ТД подано у таблиці нижче. Таблиця має виключно індикативний характер. Будь-які зміни у ній під час реалізації не ведуть до внесення змін у Програму.

Таблиця 7. Індикативні витрати на ТД у Програмі

КАТЕГОРІЯ БЮДЖЕТУ	ВСЬОГО (2016-2024)	
Витрати на персонал	9 446 000,00 євро	53,73 %
Відбір проектів	253 930,40 євро	1,44 %
Заходи з інформації та комунікації	2 543 000,00 євро	14,47 %
Моніторинг та оцінювання	300 000,00 євро	1,71 %
Накладні витрати	4 887 000,00 євро	27,80 %
ТД на підтримку бенефіціарів	150 000,00 євро	0,85 %
РАЗОМ	17 579 930,40 євро	100,00%

Сервісні контракти на створення Представництв

Сервісні контракти на створення Представництв в Україні та Білорусі буде укладено на підставі процедури переговорів з єдиною пропозицією як у ситуації, коли з технічних причин контракт може бути надано лише одному провайдеру послуг (ст. 266 Делегованого Регламенту (ЄК) № 1268/2012).

Відповідно до ст. 37 РР, ст. 273 Делегованого Регламенту (ЄК) № 1268/2012 та відповідно до рішення СПК, тендерну документацію для контрактів з надання послуг із створення Представництв в Україні та Білорусі буде розроблено на підставі публікації «Закупівлі та гранти для зовнішньої діяльності Європейського Союзу – Практичний Посібник» (PRAG), оскільки даний документ є зразком найкращих міжнародних практик (версія, чинна на момент затвердження СОП), за потреби, з внесенням необхідних змін за рішенням ОУ.

Перелік основних видів діяльності за контрактом (повинен бути включений до тендерної документації у якості технічного завдання) повинен відображати результати консультацій з національними та/або регіональними органами влади країни, де планується створення такого Представництва. Контракт на надання послуг підписується ОУ.

Прийнятність витрат Представництв

Вимоги щодо прийнятності витрат, викладені у ст. 48 Регламенту з реалізації, застосовуються з відповідними змінами до витрат на ТД. Закупівлі, що здійснюються Представництвами, повинні обмежуватись звичайними операційними витратами і витратами на заходи з комунікації та візуалізації. ОУ здійснює платежі Представництву у валюті євро. Згідно із ст. 67 Регламенту з реалізації, ОУ обирає для коштів ТД метод конвертування у євро витрат, понесених у валюті, відмінній від євро. Цей метод повинен застосовуватися протягом всього терміну впровадження Програми. Представництво повинно конвертувати у євро витрати, понесені в іншій валюті, на основі місячного курсу Європейської Комісії за місяць, протягом якого були понесені ці витрати.

Внесення змін до сервісних контрактів з Представництвами

Конкретні процедури щодо внесення змін до контрактів з надання послуг, що укладаються ОУ на створення Представництв, повинні бути викладені у відповідних контрактах.

5.6. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Однією з функцій ОУ у сфері управління Програмою є виконання планів з моніторингу та оцінювання. Моніторинг та оцінювання Програми повинні бути спрямовані на підвищення якості її підготовки та реалізації, а також на оцінку та вдосконалення її у плані послідовності, ефективності, оперативності та впливу. Результати моніторингу та оцінювань повинні враховуватись при програмуванні та реалізації.

Моніторинг

Моніторинг – це постійний процес збору і використання стандартизованої інформації з метою оцінки проектів на предмет їхнього прогресу в досягненні поставлених цілей, використання ресурсів та одержання результатів і трансграничного впливу. Регулярний моніторинг повинен забезпечувати детальну інформацію (здебільшого про продукти та результати, одержані проектами та Програмою, використання фінансових ресурсів та якість механізмів реалізації), а також давати змогу виявити потенційні ризики. Як правило, такий моніторинг передбачає оцінювання на підставі погоджених індикаторів та цілей (відповідно до ст. 3.1.6 СОП).

Разом з оціночною інформацією, ефективний моніторинг та звітність повинні надавати особам, які приймають рішення, і зацікавленим сторонам, інформацію про те, чи реалізація Програми розгортається за планом, яка необхідна для здійснення поточного управління. Моніторинг є основою для оцінки і повинен забезпечити цінні дані для обговорення питань про необхідність, часові рамки і сфери оцінювання на рівні Програми.

СТС-ОП повинен створити і підтримувати комп'ютеризовану систему для запису і зберігання даних для кожного проекту, що фінансується в рамках Програми. Система повинна архівувати всю інформацію, необхідну для моніторингу, оцінювання, фінансового управління, контролю та аудиту, в тому числі дані про окремих учасників у проектах, де це доречно. Зокрема, вона повинна записувати і зберігати технічні та фінансові звіти кожного проекту. Система повинна

забезпечувати всі дані, необхідні для складання платіжних запитів і річних звітів, в тому числі суми до повернення, повернені суми, а також суми, вираховані в результаті скасування, повністю або частково, фінансування проекту або Програми. Система моніторингу Програми повинна забезпечити збір і зберігання необхідної інформації про проекти і Програму, а також зв'язок з бенефіціарами в електронному вигляді. Всі дані повинні вноситись у систему на постійній основі.

Річні звіти про реалізацію, які повинні подаватися в ЄК, є одним з ключових елементів моніторингу діючої Програми. Такі звіти повинні включати технічну та фінансову частини і охоплювати попередній звітний рік. Починаючи зі звіту за 2016 рік, вони повинні містити, наприклад, основи реалізації Програми та її ТЦ, всі питання, що впливають на результативність Програми, в тому числі досягнення індикаторів результатів та прогрес у досягненні цілей. Також щороку повинна вказуватись інформація про проекти, їхня оцінку, остаточне рішення про співфінансування та інша інформація. Звіт за 2024 рік і заключний звіт повинні включати в себе згадані вище елементи, а також інформацію про вклад у досягнення початкових цілей Програми. Окрім даних, необхідних для річного звіту, в ОУ може виникнути потреба у зборі додаткової інформації.

Оцінювання

Оцінювання – це системний метод збору, аналізу та використання інформації, необхідної, щоб відповісти на питання, які стосуються проектів, політики та програм, зокрема, їхньої ефективності та оперативності виконання. Основні питання стосуються потреб Програми та їх забезпечення, а також потенційних і реальних проблем та шляхів їх вирішення.

Передбачаються проміжне та екс-пост (заключне) оцінювання Програми. Також є можливість проведення в інший момент реалізації Програми конкретних оцінювань, результати яких можна буде використати в якості основи для підготовки майбутніх програм або перегляду цільових значень показників.

Проміжне оцінювання, орієнтоване на результати, повинно оцінити Програму із стратегічної чи операційної точки зору, або з обох сторін. Це може бути традиційне проміжне оцінювання посеред періоду реалізації Програми. Цей проміжний перегляд Програми (який замовляється самою Програмою) відбудеться не пізніше ніж у 2020/2021 році. Результати цього перегляду можуть привести до змін у СОП на наступний період. Цей проміжний перегляд повинен врахувати всі зміни у пріоритетах співпраці, процеси соціально-економічного розвитку, результати, одержані після реалізації певних заходів та висновки моніторингу та оцінювання, а також необхідність коригування сум наявного фінансування і, відповідно, переміщення ресурсів між ТЦ. Такий перегляд Програми може проводитись і на більш ранньому етапі, якщо виникне потреба у вирішенні певних питань, які впливають на реалізацію Програми.

Екс-пост (заключне) оцінювання буде проведено наприкінці реалізації Програми (2024/2025 рр.). Метою екс-пост оцінювання буде одержання цілісної картини Програми. Буде перевірено ефективність та оперативність використання фондів Програми та їхній вплив на економічну, соціальну та територіальну взаємодію та вклад у політику Європейського Союзу.

План моніторингу та оцінювання

План моніторингу та оцінювання – це інструмент для планування збору даних, необхідних для оцінки ходу Програми. Він включає індикативний список процедур оцінювання, які повинні бути проведені (в тому числі їх предмет і обґрунтування) а також методів, які будуть використовуватись для кожної процедури і вимоги щодо відповідних даних. У плані подається графік збору даних, а також стратегія для забезпечення використання та передачі результатів оцінювань. Окрім цього, план містить інформацію про індикативний бюджет та людські ресурси (і можливі плани їхнього професійного навчання), необхідні для реалізації. ОУ також відповідає за підготовку річних планів моніторингу та оцінювання. Такий річний план повинен подаватися в Європейську Комісію не пізніше ніж 15 лютого.

СМК перевірить річний план оцінювання і затвердить його перед поданням до ЄК.

Моніторинг на рівні Програми буде зосереджено здебільшого на перевірці індикаторів Програми, моніторингу різноманітних ризиків, а також на регулярній перевірці припущень; результати такого моніторингу можуть бути корисними при поточній реалізації Програми (спрощення, тренінги тощо). На постійній основі ОУ/ПО здійснюватиме збір даних, пов'язаних з індикаторами продуктів та результатів з одержаних заявок і підписаних контрактів, а також із звітів бенефіціарів. Індикативний план моніторингу індикаторів представлено в Таблиці 2 у розділі 3.1.6. СОП.

Моніторинг на рівні проектів включатиме внутрішній моніторинг проектів, що здійснюється самими бенефіціарами з метою спостереження за ходом реалізації проекту, збору необхідних даних та застосування необхідних заходів (наприклад, оновлення планів заходів). Такий моніторинг буде постійним (як елемент управління проектом).

Поточний моніторинг органами Програми (СТС-ОП/ОУ за допомогою П-в/НО) також включатиме регулярні контакти з бенефіціарами та відвідування важливих заходів у проектах. Результати візитів зовнішніх експертів також можуть бути корисними.

Внутрішній моніторинг, орієнтований на результати, буде здійснюватись органами Програми (СТС-ОП/ОУ за допомогою П-в/НО) (на основі аналізу ризиків) для перевірки діяльності програми з точки зору результатів і застосування відповідних заходів для покращення на підставі коротких описових звітів бенефіціарів, а також на підставі перевірок на місцях, що проводяться СТС-ОП із залученням інших органів Програми.

Програмою заплановано два власних оцінювання: проміжне оцінювання в 2020/2021 році та заключне (ex-post) оцінювання у 2024/2025 відповідно до припущень, наведених вище, які повинні бути спрямовані на досягненні запланованих результатів. Всі необхідні дані буде зібрано та об'єднано СТС-ОП за допомогою системи, описаної у п. 5.13 СОП.

Таблиця 8. Індикативний план з оцінювання та моніторингу

ІНДИКАТИВНИЙ ПЛАН МОНИТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ						
Рік	Щоденний моніторинг проектів		Проміжний моніторинг, орієнтований на результати		Оцінювання	
	Захід	Відповідальний орган	Захід	Відповідальний орган	Захід	Відповідальний орган
2016	-	-	-	-	-	-
2017	Моніторинг діючих проектів (за допомогою бази даних, регулярних контактів, відвідування важливих заходів проектів)	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	Моніторинг проводиться у належний час після початку реалізації проекту (моніторингові візити на місцях проводяться на основі висновків поточного моніторингу). Є можливість проведення моніторингових візитів на місцях разом із перевіркою на місцях відповідно до ст.. 26.5 РР.	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	-	-
2018	Моніторинг діючих проектів (за допомогою бази даних, регулярних контактів, відвідування важливих заходів проектів)	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	Моніторинг проводиться у належний час після початку реалізації проекту (моніторингові візити на місцях проводяться на основі висновків поточного	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	-	-

			моніторингу). Є можливість проведення моніторингових візитів на місцях разом із перевіркою на місцях відповідно до ст.. 26.5 РР.			
2019	Моніторинг діючих проектів (за допомогою бази даних, регулярних контактів, відвідування важливих заходів проектів)	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	Моніторинг проводиться у належний час після початку реалізації проекту (моніторингові візити на місцях проводяться на основі висновків поточного моніторингу). Є можливість проведення моніторингових візитів на місцях разом із перевіркою на місцях відповідно до ст.. 26.5 РР.	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА		ОУ/СТС-ОП (виконується зовнішнім виконавцем)
2020	Моніторинг діючих проектів (за допомогою бази даних, регулярних контактів, відвідування важливих заходів проектів)	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	Моніторинг проводиться у належний час після початку реалізації проекту (моніторингові візити на місцях проводяться на основі висновків поточного моніторингу). Є можливість проведення моніторингових візитів на місцях разом із перевіркою на місцях відповідно до ст.. 26.5 РР.	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	Проміжна оцінка Програми	
2021	Моніторинг діючих проектів (за допомогою бази даних, регулярних контактів, відвідування важливих заходів проектів)	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	Моніторинг проводиться у належний час після початку реалізації проекту (моніторингові візити на місцях проводяться на основі висновків поточного моніторингу). Є можливість проведення моніторингових візитів на місцях разом із перевіркою на місцях відповідно до ст.. 26.5 РР.	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	-	-
2022	Моніторинг діючих проектів (за допомогою бази даних, регулярних контактів, відвідування важливих заходів проектів)	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	Моніторинг проводиться у належний час після початку реалізації проекту (моніторингові візити на місцях проводяться на основі висновків поточного моніторингу). Є можливість проведення моніторингових візитів на місцях разом із перевіркою на місцях відповідно до ст.. 26.5 РР.	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	-	-
2023	Моніторинг поточних проектів (у базі даних, регулярні контакти, відвідування важливих заходів проектів).	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА	Моніторинг проводиться у встановлений термін після початку реалізації проекту (візні моніторингові візити проводяться на основі висновків щоденного моніторингу). Можливе проведення візних моніторингових візитів разом із візною верифікацією відповідно до ст. 26,5 РР.	ОУ/СТС-ОП за допомогою П-в/НА		
2024					Ex-post оцінка Програми	ОУ/СТС-ОП виконується зовнішнім виконавцем)
2025	-	-	-	-	и	

Окрім цього, відповідно до ст. 78.5 РР, ЄК може у будь-який момент провести своє власне проміжне оцінювання та зовнішній моніторинг, орієнтований на результати (виконується зовнішніми експертами, зазвичай щорічний) з метою перевірки діяльності проектів та програми, їхнього покращення у майбутньому та засвоєння уроків.

5.7. КОМУНІКАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ І ПЛАН З ІНФОРМАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЇ

ОУ відповідає за діяльність у сфері інформації та промоції в рамках Програми з метою забезпечення якомога ширшого залучення громадськості. З цією метою на кожен рік розроблятиметься план з інформації та комунікації, де будуть визначені цілі, цільові групи та стратегія заходів. Такий план на перший рік реалізації Програми включено в Програму. Для цих заходів готується попередній бюджет з рамках бюджету ТД. Річні звіти включатимуть окремий розділ, присвячений питанням інформації та комунікації. В рамках Програми виконуватимуться вимоги щодо візуалізації для зовнішньої діяльності ЄС. Окрім цього, СТС-ОП розробить рекомендації щодо комунікації для Програми, які включатимуть вимоги до бенефіціарів і готуватимуться ОУ/СТС-ОП та затверджуватимуться СМК.

Широка громадськість, зокрема, потенційні бенефіціари, повинні бути належним чином поінформовані щодо цілей Програми, умов подання заявок на співфінансування та окремих процедур, які повинні виконуватись ОУ, СТС-ПО, Представництвами в Україні та Білорусі, а також Інформаційними пунктами у маршалковських адміністраціях. Маршалковські адміністрації польських воєводств, що беруть участь у Програмі, запропонували свою допомогу у промоції Програми та поширенні інформації без залучення бюджету ТД.

Органи Програми (напр. СОУ, ОУ, СТС-ПО, КВП) користуватимуться англійською мовою як робочою. Проектні заявки подаватимуться англійською мовою.

Основні мета діяльності з інформації та промоції

Основною метою діяльності з інформації та промоції є надання бенефіціарам, потенційним бенефіціарам і широкій громадськості розширеного доступу до інформації про Програму та її джерела фінансування, і водночас, зміцнення співпраці між партнерами/країнами, що беруть участь в Програмі та підвищення ефективності реалізації Програми. Досягнення цієї мети буде забезпечено за допомогою:

- надання на постійній основі інформації про можливості отримання фінансування, цілі і пріоритети Програми та кроки, необхідні для одержання фінансування, а також критерії відбору проектів,
- інформування широкої громадськості про стан виконання Програми на регулярній основі, зокрема, про результати наданої підтримки та найкращі практики в реалізації спільних проектів,
- та забезпечення візуалізації фінансування ЄС.

Цільові групи та рівень поширення інформації

Для підвищення ефективності інформаційного потоку, та, відповідно, підвищення якості та ефективності реалізації програми, інформаційні та промоційні заходи повинні проводитися на двох рівнях: зовнішньому та внутрішньому. Перший рівень орієнтований на бенефіціарів і потенційних бенефіціарів Програми, зокрема на:

- регіональні і місцеві органи влади та інші відповідні державні установи;
- регіональні та місцеві громадські організації;
- євро регіони;
- професійні та бізнес-асоціації;

- неурядові і некомерційні організації, що діють, зокрема, у сферах охорони довкілля, підтримки підприємництва, розвитку туризму, підтримки освіти, культури, тренінгові організації тощо;
- широку громадськість, в тому числі в засоби масової інформації та осіб, зацікавлених у Програмі в наукових цілях.

Внутрішній рівень комунікації включає здебільшого інституції, задіяні у реалізації Програми.

Інституції, задіяні в діяльність з інформації та промоції

ОУ несе відповідальність за координацію інформаційної та промоційної діяльності. ОУ може делегувати деякі свої завдання в цій сфері СТС-ПО. СТС-ОП буде нести відповідальність за реалізацію Плану з інформації та комунікації для Програми, а також за представлення результатів виконання плану у формі річного звіту. Визначена інформаційно-промоційна діяльність повинна здійснюватись у співпраці з СТС-ОП.

ОУ несе відповідальність за реалізацію цих заходів в цілому, а також за поширення інформації про Програму. З цією метою він контролює роботу СТС-ОП та інших установ і організацій, що беруть участь у реалізації Програми.

Кожна країна-учасниця відповідає за інформування бенефіціарів та широкої громадськості про цілі, пріоритети і можливість отримання підтримки в рамках Програми. Для цього країни можуть створювати інформаційні контактні пункти або використовувати інші установи, які поширюватимуть інформацію у тісній співпраці з СТС-ОП/П-ва.

Стратегія і зміст діяльності з інформації та промоції

Інформаційні та промоційні заходи повинні забезпечувати прозорість підтримки Програми і надавати об'єктивну та повну інформацію з наступних питань:

- тематичні цілі;
- пріоритети;
- суб'єкти фінансування;
- принципи прийнятності витрат;
- обсяг фінансування ЄС;
- процедури оцінки заявок;
- конкурси проектних заявок;
- контактні пункти на національному рівні, які можуть надати інформацію про Програму.

Окрім цього, громадськість повинна регулярно одержувати інформацію про хід реалізації Програми та приклади найкращих проектів.

Логотип Програми

Для кращої ідентифікації Програми буде розроблено її логотип. Він буде пов'язаний з логотипом Програми ТКС Польща-Білорусь-Україна 2007-2013. Логотип Програми буде розміщено на всіх промоційних та інформаційних матеріалах, веб-сайті та офісах установ, що поширюють інформацію для бенефіціарів. Логотип також буде використаний для просування конкретних проектів.

Основні комунікаційні канали

Наступні комунікаційні канали будуть використовуватися для розповсюдження інформації про Програму:

- Інтернет - буде створено веб-сторінку Програми. ОП відповідатиме за її оновлення і підтримку.
- На веб-сторінці буде розміщена основна інформація про Програму, у тому числі СОП англійською, польською, російською та українською мовами (мова обиратиметься на

головній сторінці). Тут можна буде одержати інформацію про цілі та зміст Програми, правову базу, порядок подачі заявок та відбору проектів, а також дані контактних осіб та актуальні новини. Крім того, на веб-сторінці будуть доступні для завантаження всі важливі документи, розроблені Програмою і корисні посилання, в тому числі посилання на організації, що координують реалізацію Програми. Веб-сторінка також міститиме інформацію про найважливіші заходи, зустрічі та семінари в рамках Програми. Технічна інформація (документи, окрім СОП) буде публікуватись англійською мовою.

- (в) Традиційні засоби масової інформації (преса, радіо, телебачення) - інформація про Програму буде публікуватись і поширюватись здебільшого через пресу, але також через радіо і телебачення. Ці засоби будуть використовуватися, як правило, для інформування про поточні події і для представлення досягнень Програми. Також буде проведена інформаційна кампанія Програми. За дорученням ОУ, СТС-ОП слідкуватиме за проведенням кампанії і залучатиме інші інституції, задіяні в реалізації Програми. Окрім цього, бенефіціари зможуть самі налагоджувати зв'язки із ЗМІ. За необхідності, вони можуть одержати підтримку ПО.
- (г) Публікації - СОП буде опублікована на веб-сторінці в електронній формі англійською, польською, російською та українською мовами. На вимогу також можуть бути надані його паперові примірники. Інші, більш специфічні або профільні документи, що базуються на змісті Програми, будуть опубліковані польською, російською та українською мовами, а також, за необхідності, англійською мовою, на веб-сторінці Програми. Паперові примірники вибраних публікацій надаватимуться на вимогу. Всі публікації будуть відповідно позначені і міститимуть інформацію про фінансування
- (д) Заходи - заходи, такі як конференції, інформаційні зустрічі, семінари та тренінги є важливим інструментом обміну знаннями та спілкування для відповідальних адміністративних одиниць, бенефіціарів та інших інституцій для забезпечення прозорості та ефективної реалізації Програми. Окрім цього, такі заходи служать платформою для представлення досягнутих результатів і прикладів, тобто найкращих практик ЄС.

У випадку проведення важливих заходів в Україні та Білорусі, канали розповсюдження інформації Програми повинні також координуватися з Делегаціями ЄС у цих країнах.

Індикативний бюджет

ОУ повинен вжити всіх необхідних організаційних, адміністративних, кадрових та фінансових заходів для виконання Плану з інформації та комунікації. Таким чином, кошти, виділені для цілей інформації та комунікації, включені в попередній бюджет ТД Програми.

Індикативний План з інформації та комунікації на 1-й рік

Рішення ЄС очікується до кінця 2015 року, тому першим роком реалізації Програми є 2016 рік. Заходи з комунікації в 2016 році можуть базуватися на досягненнях та результатах проектів, що реалізувались в рамках Програми 2007-2013. Повинна бути досягнена максимальна синергія Індикативного Плану із загальною стратегією ЄС щодо візуалізації. Для всіх комунікаційних заходів повинні максимально використовуватись місцеві мови. Індикативний комунікаційний план (ІКП) повинен передбачити використання незапланованих можливостей для комунікацій в інтересах Програми (наприклад, участь в масових заходах). Для того, щоб забезпечити високу якість і ефективність реалізації Програми, інформаційні та промоційні заходи повинні проводитися на двох рівнях: зовнішньому і внутрішньому (органи Програми).

Основною метою ІКП на 2016 рік має бути забезпечення інформаційного потоку між органами Програми і зацікавленими сторонами з метою інформування потенційних заявників про

можливості фінансування та вимоги Програми, а також про зміст СОП. Разом з цим, ІКП повинен сприяти покращенню навичок підготовки заявок серед потенційних заявників. ІКП також повинен поширювати найкращі практики транскордонного співробітництва на основі досвіду проектів Програми 2007 – 2013 та мотивувати нових потенційних бенефіціарів підвищувати і розвивати позитивний вплив в тематичних сферах, передбачених пріоритетами Програми.

Нова веб-сторінка Програми повинна виконувати роль комунікаційного вузла. Вона повинна полегшувати пошук партнерів потенційними заявниками та сприяти покращенню можливостей управління проектами в потенційних бенефіціарів. Веб-сторінка також буде спрямована на капіталізацію проектів, що реалізувались в Програмі ЄІСП ТКС Польща – Білорусь – Україна 2007 – 2013 у регіонах Програми.

Конференція-відкриття Програми (що включатиме також запуск ВІП) планується на 2016 рік. Буде організовано серію форумів з пошуку партнерів, спрямованих на різні тематичні цілі – щонайменше один форум для країни. Плануються спеціалізовані семінари з метою вдосконалення навичок проектного менеджменту для залучення нових потенційних бенефіціарів та покращення їхніх навичок у плануванні та реалізації проектів. За необхідності також буде організовано інші навчальні заходи та заходи для налагодження контактів.

Під час цих заходів, СОП буде роздаватися учасникам у паперовому вигляді польською, російською та українською мовами, разом з брошурами та інформаційними бюлетенями Програми. Також буде виготовлено інші матеріали з метою промоції Програми та забезпечення максимального відображення фінансування ЄС.

5.8. СТРАТЕГІЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПРОГРАМИ

Стратегічна оцінка впливу на навколишнє середовище (СОВНС) проекту Програми проводилась відповідно до відповідних правил ЄС¹⁰ та Акту від 3 жовтня 2008 р. «Про забезпечення інформацією про довкілля і його захист, участь громадськості в охороні довкілля та оцінці впливу на довкілля». СОВНС була проведена згідно вимог Генерального Директора із Захисту Довкілля Польщі та Головного Санітарного інспектора Польщі, з якими було погоджено обсяг і та ступінь деталізації оцінки. Було розроблено проект Екологічного звіту і разом з проектом Програмного документа, виставлено на розгляд національних інституцій з питань довкілля у трьох країнах-учасницях а також широкої громадськості. Слухання відбулися у всіх трьох країнах на території Програми. Звіт, укладений за результатами СОВНС, додається до СОП (Додаток 2).

У звіті викладено наступне:

1. Яким чином екологічний аспект було враховано у Програмі
2. Яким чином рекомендації та зауваження екологічного звіту були враховані в Програмі і яким чином було враховано результати консультацій з відповідними органами влади та громадськістю
3. Причини вибору прийнятого варіанту Програми з інших можливих альтернатив.

Звіт також включає інформацію про те, як буде проводитись моніторинг екологічних наслідків та інформацію про методи та частоту здійснення аналізу виконання Програми.

---

¹⁰ Директива 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради

5.8.1 НЕТЕХНІЧНИЙ ПІДСУМОК ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Формальні вимоги, цілі та обсяг

Загальна мета Програми полягає у підтримці транскордонних процесів розвитку в прикордонних регіонах Польщі, Білорусі та України. Стратегія Програми відповідає національним і регіональним стратегіям соціально-економічного розвитку, які будуть реалізовані через стратегічні цілі Програми.

Програма сприяє досягненню всіх трьох стратегічних цілей ЄС ТКС для транскордонної діяльності і наступних чотирьох Тематичних цілей:

1. Промоція місцевої культури та охорона історичної спадщини (ТЦ Спадщина).
2. Покращення доступності регіонів, розвиток надійного та стійкого до кліматичних впливів транспорту, комунікаційних мереж і систем (ТЦ Доступність).
3. Спільні виклики у сфері безпеки (ТЦ Безпека).
4. Покращення управління кордонами та охорона кордонів, управління безпекою, мобільністю та міграцією (ТЦ Кордони).

Програма призначена для продовження співпраці у прикордонному регіоні Польщі, Білорусі та України, яка раніше розвивалася в рамках Програми ТКС Польща-Білорусь-Україна на 2007-2013.

Тематичні цілі Програми узгоджуються з *Програмним документом про підтримку ЄС ЄІС ТКС (2014-2020)*. Слід зазначити, що Програма робить акцент на підвищенні інтеграції прикордонних регіонів, прагнучи підтримати збереження культурної, історичної та природної спадщини, поліпшення транспортної доступності регіонів, вирішенні спільних проблем у галузі безпеки та охорони та сприяння управлінню кордонами.

Програма узгоджується з двома знаковими ініціативами Східного Партнерства:

- Програма із запобігання, готовності та реагування на техногенні та природні катастрофи у східному регіоні ЄІСП (Програма PPRD East). PPRD East допоможе у досягненні миру, стабільності, безпеки країн Східного Партнерства, в тому числі України та Білорусі, захистити довкілля, людей, культурну спадщину, ресурси та інфраструктуру регіону шляхом зміцнення безпеки країн-партнерів, запобігання, готовності та реагування на техногенні та природні катастрофи;
- Заходи в рамках ініціативи «Інтегроване управління кордонами» (IBM), спрямованої на полегшення пересування осіб та вантажів через кордони семи країн Східного партнерства (в тому числі України та Білорусі), водночас забезпечуючи безпеку кордонів шляхом підсилення інституційної співпраці, двосторонньої та багатосторонньої співпраці між цими країнами, країнами ЄС та іншими інституційними партнерами.

Програма також узгоджується з іншими програмами INTERREG та програмами ТКС ЄІС, а також транснаціональними програмами, такими як:

- Польща – Росія;
- Латвія – Литва - Білорусь;
- Угорщина – Словаччина – Румунія - Україна;
- Румунія – Україна;
- Литва – Польща;
- Польща – Словаччина;
- «Регіон Балтійського моря»;
- «Центральна Європа»;
- «Дунай».

Програма також узгоджується з Програмою Територіальної Співпраці Східного Партнерства Білорусь-Україна, що забезпечує транскордонну співпрацю шляхом зближення різних інституцій для кращого використання можливостей спільного розвитку прикордонних територій.

Окрім цього, Програма має намір зробити вклад у реалізацію цілей і пріоритетів Стратегії Європейського Союзу для Регіону Балтійського моря (EUSBSR), зокрема,

- ТЦ Спадщина та ТЦ Безпека Програми долучаться до цілі EUSBSR «Підвищення добробуту» (культура, туризм, охорона здоров'я)
- ТЦ Доступність Програми долучиться до цілі EUSBSR «З'єднання регіону» (транспорт).

Також буде забезпечено координацію та синергію Програми з Фондом внутрішньої безпеки (ФВБ). Реалізація Програми сприятиме досягненню цілей обох інструментів Фонду внутрішньої безпеки (Кордони та візовий режим і Поліція ФВБ) завдяки *Пріоритету 3.2. Вирішення спільних проблем безпеки (ТЦ 8)* та обом пріоритетам ТЦ 10 - *Пріоритету 4.1. Сприяння ефективності та безпеці кордонів та Пріоритету 4.2. Покращення діяльності з управління кордонами, митних і візових процедур.*

Прогноз впливу на навколишнє середовище, згідно із законодавством ЄС та положеннями Акту від 3 жовтня 2008 р. «Про забезпечення інформацією про довкілля і його захист, участь громадськості в охороні довкілля та оцінці впливу на довкілля», становить окремий документ, що додається до проекту Програми. У Польщі він називається «Прогноз впливу на навколишнє середовище» (надалі «Прогноз»), а у відповідності до Директиви СОВНС ЄС - «екологічний звіт». Прогноз було розроблено на підставі вказаного вище Акту і у відповідності до рекомендацій органів державного управління, уповноважених погоджувати обсяг та ступінь деталізації цих документів. У даному випадку, перевірку Програми здійснювали Генеральний Директор з питань Захисту Довкілля у Міністерстві охорони довкілля РП та Головний Санітарний інспектор Польщі. Після підготовки Прогнозу, орган, що підготував проект Програми, подає Програму разом з Прогнозом на перевірку органам, з якими узгоджувався обсяг Прогнозу. Зважаючи на географічний масштаб СОП, також повинні бути враховані рекомендації, що стосуються транскордонного впливу (відповідно до Акту СОВНС та Конвенції Espoo).

Відповідно до ст. 43 частини 2 EPL та ст. 2. 6.4 Директиви СОВНС, важливим елементом процесу є залучення громадськості до підготовки програм і планів з оцінки впливу на навколишнє середовище. Орган влади, що готує проект Програми, повинен провести громадські слухання як проекту Програми, так і оцінки впливу на навколишнє середовище та врахувати результати цих слухань в кінцевій версії Програми та у Прогнозі. З огляду на міжнародний характер Програми, процес громадських слухань повинен включати залучення громадськості Польщі, Білорусі та України.

Метою Прогнозу є встановлення прямих та непрямих елементів потенційного впливу на навколишнє середовище Програми ТКС Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 (ПБУ) шляхом консультацій з трьома країнами-учасницями Програми. У цьому документі розглядається структура та зміст проекту Програми і визначаються екологічні цілі. В основній частині подається наліз можливих впливів на довкілля та наслідків, пов'язаних із сталим розвитком, внаслідок виконання пріоритетів та заходів, передбачених проектом Програми. Всі тематичні цілі (ТЦ) та пріоритети Програми було перевірено і визначено ризики, які можуть виникнути під час реалізації. Окрім цього, Прогноз містить діагностику стану довкілля на даній території. Підсумок висновків Прогнозу екологічного впливу може бути викладений в основних аспектах.

Методи аналізу

Основним методом, який використовувався в Прогнозі, був порівняльний аналіз цілеспрямованих положень Програми із стандартами екологічного менеджменту та реалізації сталого розвитку країн ПБУ. Ці стандарти базуються на офіційних документах - договорах, конвенціях, директивах, законах і угодах на світовому, європейському та місцевому рівнях. Порівняльний аналіз був проведений способом оцінювання та рейтингу, з визначеним рівнем допущення можливих відмінностей між моделями та нормами. Це було зроблено шляхом порівняння таблиць і матриць.

Територія Програми

Територія Програми включає південно-східну частину басейну Балтійського моря (окрім невеликої частини української території) і поділена адміністративно. До території входять південні та східні прикордонні регіони Польщі, західна та центральна частини Білорусі а також західна частина України. Загальна площа території Програми становить 316,300 км², в тому числі 75,200 км² у Польщі, 138,500 км² у Білорусі та 102,500 км² в Україні.

Стан довкілля

Територія Програми є одним з найцінніших природних регіонів Європи. Тому доцільно так сформулювати пріоритети розвитку, щоб вони не становили небезпеки природним ресурсам або порушували баланс між діяльністю людини та потребами довкілля. Характерні властивості цієї території створюють особливий, складний і надзвичайно привабливий продукт. Вони включають, зокрема, такі властивості як:

- низька густина населення відповідно до природних умов; наявність недоторканих природних зон, котрі характеризуються відносно незмінною фауною і флорою, видами, що мало відомі навіть у країнах реалізації Програми;
- чисте повітря, найчистіше у Центральній та Східній частині Європи;
- добра якість води, забруднення здебільшого комунальними стічними водами та сільськогосподарськими відходами;
- унікальна різноманітність природної системи; багаті гідро-екосистеми, наявність рідкісних видів, для яких слід організувати спеціальні системи захисту;
- гарні лісові масиви (включаючи незаймані ліси), озера і луки

Ця територія, на жаль, не позбавлена екологічних загроз. Територія ПБУ на даний момент не характеризується підвищеною концентрацією забруднень. Мають місце лише локальні джерела звичайних забруднень (енергетика і транспорт). Управління комунальними відходами, особливо на сільських територіях є примітивним і технічно неефективним. Поверхневі воді сильно евтрофні, в тому числі також джерела і річки. Жодна річка на території Програми не має води з найвищим класом придатності до безпосереднього споживання, хоча, разом з тим, на цій території немає і повністю деградованих водойм. Покращується якість вод в озерах, з яких приблизно 30% можна визнати такими, які не знаходяться під загрозою деградації. Щодо промислових загроз, то ця сфера характеризується середнім показником або низьким впливом промисловості на атмосферу, гідросферу, ґрунти і біосферу. Серйозну загрозу для середовища становлять різні недіючі промислові об'єкти, добувні та парамілітарні, який є досить багато і які часто перебувають у незадовільному стані, спричиняючи руйнацію ландшафту, землі, вод і рослинності.

Програмні території на сході Білорусі та України пережили одну з найбільших екологічних трагедій - аварію атомного реактора в Чорнобилі. До цього часу значні території, особливо в Гомельському районі, вважаються зараженими і практично не використовуються. Вогнища забруднень також присутні в Україні і, значно меншою мірою, в північно-східній Польщі. Рівень загрози надалі залишається локально значущим, що обмежує рослинництво та використання

природних ресурсів. Серйозні негативні наслідки для навколишнього середовища мали інтенсивні меліораційні роботи, які велися на цих територіях, особливо на Поліссі.

На території ПБУ знаходиться велика регіональна різноманітність флори, особливо в районі Біловезької, Августовської і Карпатської пуці, а також в Долині Бугу, Нарви, Бебжі, Верхнього Дністра, Тиси. У фауні найчисленнішими є ссавці, плазуни а також хижі і водно-болотяні птахи. На території Програми слід виділити сім транскордонних територій з винятковими природними і культурними принадами. Вони включають, починаючи з півночі: комплекс пуц, який оточує Августовський канал (Августовська, Гродненська і Дайнавська), Біловезька пуца, Підляське Побужжя, Владавське Полісся, Дебеньське зниження, Розточчя, Перемишльська дуга Сяну і Бещади з пагорбами.

Найважливіші території, що знаходяться під захистом, займають понад половину прикордонної території ПБУ. Слід зазначити, що ця частина Центральної Європи характеризується рідкісними природними ресурсами, як екологічного, так і ландшафтного характеру, які важко знайти в інших частинах Європи і навіть світу. Вони становлять виняткову різноманітність середовища і краєвиду, яку цінують природознавці і туристи.

У Польщі нещодавно створені території NATURA 2000 та і спеціальні охоронні території (СОТ) встановлені згідно з Пташиною Директивою та Директивою про місця перебування, відіграють на території ПБУ особливо важливу роль. Мережа NATURA 2000 включає 23 місцевості на території Програми, в тому числі 6 національних парків у Польщі. Приблизно така сама кількість таких територій знаходиться також з білоруської і української сторони кордону.

Проект програми - це стислий документ, який включає питання, в яких потенційно зацікавлені всі три країни-учасниці. Ідентифіковано кілька потенційних сукупних напрямків розвитку. Вони визначені як пріоритети. Основною метою Програми є підтримка процесів транскордонного співробітництва на прикордонних територіях Польщі, Білорусі та України у відповідності до цілей ЄІС, викладених у Регламенті ЄІС. Реалізація Програми повинна відповідати ідеям сталого розвитку. Соціально-економічний аналіз, на якому базується структура пріоритетів і заходів Програми, містить безпосереднє посилання на екологічні питання і діяльність, необхідну для їх розв'язання. Аналіз підкреслює потребу покращення інфраструктури охорони навколишнього середовища і підвищення екологічної свідомості населення, яке проживає на прикордонній території. Потенціалу розвитку території Програми базується на її природних ресурсах а також низькому рівні забруднення.

Зростання конкурентоспроможності в Європі зараз відбувається при чіткому зростанні технічної інфраструктури, а також появи критеріїв збалансованого розвитку щодо економічної діяльності. Окрім цього, території, які відстають у розвитку, збільшують свою конкурентоспроможність перш за все завдяки розвитку сфери послуг, в тому числі нематеріальних. Обидва ці аспекти можуть мати позитивні або нейтральні екологічні наслідки. Розвиток території Програми буде досягнуто завдяки покращенню доступності регіону (будівництво і модернізація доріг) а також вдосконалення прикордонного руху. Суттєве значення матимуть також завдання із санітації та охорони і відновлення культурних об'єктів. Це означає покращення умов, які сприяють розвитку туризму. Реалізація Програми підтримує транскордонне співробітництво й обмін досвідом, також пов'язані з охороною навколишнього середовища. Програма має чіткий проєкологічний характер. Пріоритети і заходи з одного боку тісно пов'язані з геополітичним розташуванням регіону, а з іншого, з його природною і демографічною специфікою та традиціями, культурою та історією.

Таким чином, реалізація Програми не повинна привести до ескалації екологічних загроз на даній території. Навпаки, завдяки Програмі негативний вплив на середовище зменшиться. Можна стверджувати, що реалізація Програми спричиниться до пом'якшення розповсюджених

на цій території екологічних конфліктів, напр., зіткнення інтересів різних соціальних груп, зокрема, шляхом надання громадськості доступу до інформації щодо інвестицій екологічного характеру у рамках Програми, забезпечення участі громадського сектора, зокрема, громадських організацій, до реалізації екологічних інвестицій тощо. Програма чітко пов'язана із стратегією збалансованого розвитку ЄС і навіть сприяє її реалізації на регіональному рівні.

Суттєвий екологічний вплив

В прогнозі стверджено, що реалізація Програми ПБУ не призведе до значущих змін в довкіллі на території Програми. Запобігання можливим загрозам відбуватиметься на основі загальноновстановлених методів і засобів (напр. „Оцінки впливу на середовище”, що подаються проектами). Програма не містить записів, з яких виникала б необхідність або бажання реалізації великих інвестицій і, пов'язаних з ними, концентрацій популяцій, які можуть значною мірою впливати на середовище. Немає також відповідних фінансових можливостей. Пропонований список великих інфраструктурних проектів є коротким (18 основних та резервних проектів), з яких 10 буде реалізовано на суму не більш ніж 52 млн. євро.

Висновки

СОП було підготовано відповідно до основних принципів збалансованого розвитку і вона не передбачає посилення загроз для довкілля на даній території. Навпаки, визначені пріоритети дозволяють прогнозувати зменшення тиску на довкілля. Записані в Прогнозі зауваження і рекомендації дозволять краще реалізувати Програму з точки зору охорони довкілля.

5.8.2 ЗАХОДИ З МОНІТОРИНГУ

Пропонується щонайменше дві групи критеріїв для процедур оцінювання: (i) новий облік екологічних та економічних вигод та втрат і (ii) тенденції, пов'язані з глобальними загрозами. Існує багато можливих варіантів. Прогноз не може включити їх усі, окрім того, достатньо буде, якщо в положеннях Програми буде міститися запевнення, що такий підхід буде застосовано у процедурах оцінювання. Щодо глобальних загроз, особлива увага повинна бути спрямована на проблему глобального потепління, оскільки економічний розвиток, навіть такий збалансований, як на території Програми ПБУ, може призвести до відносного збільшення викидів парникових газів. Тому один з багатьох індикаторів, що вказує на зв'язок обсягу викидів парникових газів з параметром економічного розвитку, повинен бути прийнятий як індикатор для моніторингу. Вихідним пунктом для розробки та індексації цього підходу має бути оцінка прогнозованих змін емісії парникових газів в секторах економіки. На жаль, таких даних для сфери ПБУ не має. Незалежно від веденої діяльності, емісія парникових газів збільшуватиметься, зокрема, з огляду на проекти у сфері транспорту, пов'язані із ТЦ 7. Це відбувається у зв'язку зі щораз інтенсивнішим розвитком цього сектора і збільшенням частки автотранспорту. З часом, з удосконаленням технологій і покращенням якості пального, це зростання зменшуватиметься. Частота і сфера аналізу, яка стосується оцінки участі транспорту в балансі парникових газів на території ПБУ (особливо CO₂), вимагають узгодження з Міністерством навколишнього середовища, а особливо з Представництвами Конвенції про зміну клімату та Європейським реєстром викидів забруднювачів (моніторинг викидів). Інші показники, у зв'язку з характером пропонованих заходів, не застосовуються.

5.8.3 ГРОМАДСЬКІ СЛУХАННЯ

19 травня 2015 р. інформація про проведення громадських слухань Прогнозу була розміщена на веб-сторінці Програми ТКС ЄСП Польща – Білорусь – Україна 2007 – 2013 чотирма мовами – польською, російською, українською та англійською. Запрошення до участі в слуханнях були надіслані організаціям, що займаються захистом довкілля: органам державної та місцевої

влади а також громадським організаціям. Вибір установи або організації, спирався, зокрема, на їх зацікавленні у проектах міжнародної співпраці, тематичній сфері Програми та Прогнозів, і (у випадку України) консультації з представниками Програми в Україні.

Окрім цього, відбулися три конференції з громадських слухань: у Любліні, Польща (26 травня 2015 р.), в Мінську, Білорусь (21 травня 2015 р.) і у Львові (25 травня 2015 р.). Під час цих конференцій була представлена інформація про проект Програми та Прогноз. В ході конференцій вдалося отримати зауваження та коментарі щодо обговорюваних документів. Ці зауваження були включені до СОП та Прогнозу.

5.9 ІНДИКАТИВНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПЛАН

Індикативний фінансовий план Програми ЄС ТКС ПБУ 2014-2020				
з фінансуванням ЄС та співфінансуванням, якщо буде відомо, на весь програмний період для кожної ТЦ та на технічну допомогу				
	Фінансування ЄС (a) *	Мінімальна сума співфінансування бенефіціарів (b)	Частка співфінансування (γ %) (c) **	Загальна сума фінансування (d) = (a)+(b)
Тематична ціль Спадщина	38 447 469.40	4 147 203.35	10,79%	42 594 672.75
Тематична ціль Доступність	55 855 660.59	6 024 968.26	10,79%	61 880 628.85
Тематична ціль Безпека	44 270 782.82	4 775 345.21	10,79%	49 046 128.03
Тематична ціль Кордони	31 152 340.79	3 360 301.58	10,79%	34 512 642.37
Технічна допомога	13 351 930.40	0.00	0.00%	13 351 930.40
ВСЬОГО	183 078 184.00	18 307 818.40	10.00%	201 386 002.40

* Згідно із Програмним документом та рішенням СПК

** Частка співфінансування повинна розраховуватись на основі фінансування ЄС спільної операційної програми, згідно із статтями 12, 13 і 14 Регламенту з реалізації ЄК (ЄС) No 897/2014 від 18 серпня 2014 року, що встановлює конкретні положення для реалізації програм транскордонного співробітництва, що фінансуються відповідно до Регламенту (ЄС) No 232/2014 Європейського Парламенту та Ради про створення Європейського Інструменту Сусідству. Фактичний відсоток становить 10 7866744%, що може бути змінено внаслідок застосування Регламенту з реалізації ЄК (ЄС) 2020/879 від 23 червня 2020 року про внесення змін до Регламенту з реалізації (ЄС) No 897/2014.

Таблиця 9. Індикативний фінансовий план Програми

ФІНАНСОВА ТАБЛИЦЯ ПРОГРАМИ				
	A	B	C	D
	ІНДИКАТИВНІ ПОПЕРЕДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЄК	СПІВФІНАНСУВАННЯ	ІНДИКАТИВНІ ПОПЕРЕДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПРОГРАМИ - фінансування ЄС -	ІНДИКАТИВНІ ПОПЕРЕДНІ ПЛАТЕЖІ ПРОГРАМИ - фінансування ЄС -
2015				
Проекти		0,00	0,00	0,00
ТД	27 430 320,00	(не застосовується)	0,00	0,00
ВСЬОГО 2015			0,00	0,00
2016				

Проекти		0,00	0.00	0.00
ТД	23 219 466,00	(не застосовується)	0.00	0.00
ВСЬОГО 2016			0.00	0.00
2017				
Проекти		3 425 179,12	42 886 612.08	17 154 644.83
ТД	35 458 210,00	(не застосовується)	0.00	0.00
ВСЬОГО 2017			42 886 612,08	17 154 644,83
2018				
Проекти		7 417 768,68	54 699 918.12	21 879 967.25
ТД	30 513 234,00	(не застосовується)	2 102 800.00	2 102 800.00
ВСЬОГО 2018			56 802 718.12	23 982 767.25
2019				
Проекти		5 016 046,86	49 372 421.70	33 184 641.55
ТД	32 955 974,00	(не застосовується)	2 413 230.40	2 413 230.40
ВСЬОГО 2019			51 785 652,10	35 597 871,95
2020				
Проекти		2 299 490,41	21 423 301.70	26 935 503,55
ТА	33 500 980,00	(не застосовується)	2 302 800.00	2 302 800.00
ВСЬОГО 2020			23 726 101.70	29 238 303.55
2021				
Проекти		149 333,33	1 344 000.00	35 285 748.21
ТД	немає	(не застосовується)	2 254 300.00	2 254 300.00
ВСЬОГО 2021			3 598 300.00	37 540 048.21
2022				
Проекти		0,00	0.00	35 285 748.21
ТД	немає	(не застосовується)	2 115 400.00	2 115 400.00
ВСЬОГО 2022			2 115 400.00	37 401 148.21
2023				
Проекти		0,00	0.00	0.00
ТД	немає	(не застосовується)	2 163 400.00	2 163 400.00
ВСЬОГО 2023			2 163 400.00	2 163 400.00
2024				
Проекти		0,00	0.00	0.00
ТД	немає	(не застосовується)	0.00	0.00
ВСЬОГО 2024			0.00	0.00
2025				
Проекти		0.00	0.00	0.00
ТД	немає	(не застосовується)	0.00	0.00
ВСЬОГО 2025			0.00	0.00
ВСЬОГО 2015-2025	183 078 184,00	18 307 818,40	183 078 184.00	183 078 184.00
ВСЬОГО ЧАСТКА СПІВФІНАНСУВАННЯ			10,00%	10,00%

** Буде переглянуто під час проміжної перевірки Програми

Таблиця 10 . Фінансова таблиця Програми

Таблиця 11. Щорічне фінансування Програми ЄС

Суми щорічного фінансування Програми ЄС			
Рік	ЄІС	ЄФРР	Всього
2014	0,00	0,00	0,00
2015	17 595 163,00	9 835 157,00	27 430 320,00
2016	14 128 371,00	9 091 095,00	23 219 466,00
2017	14 579 855,00	20 878 355,00	35 458 210,00
2018	13 664 400,00	16 848 834,00	30 513 234,00
2019	15 770 163,00	17 185 811,00	32 955 974,00
2020	15 971 453,00	17 529 527,00	33 500 980,00
2014-2020 без додаткового фінансування ЄФРР	91 709 405,00	91 368 779,00	183 078 184,00

5.10 ПРАВИЛА ПРИЙНЯТНОСТІ

Згідно ст. 48 РР, гранти не повинні перевищувати верхнього ліміту, який визначається у відсотковому та абсолютному значеннях та встановлюється на основі бюджету прийнятних витрат. Гранти не повинні перевищувати прийнятні витрати.

Прийнятні витрати

Прийнятні витрати – це фактично понесені бенефіціаром витрати, які відповідають всім наступним критеріям:

- (а) витрати були понесені під час періоду реалізації проекту, в тому числі:
- i) витрати, пов'язані з послугами та роботами, повинні бути пов'язані з діяльністю, реалізованою під час реалізації проекту. Витрати, пов'язані з товарами, повинні бути пов'язані з наданням та встановленням товарів протягом періоду реалізації. Підписання контракту, розміщення замовлення та набуття будь-яких платіжних зобов'язань під час періоду реалізації проекту на майбутнє надання послуг, робіт чи товарів після завершення періоду реалізації проекту не відповідає даній вимозі; готівкові перекази між головним бенефіціаром та іншими бенефіціарами не вважаються понесеними витратами;
  - ii) понесені витрати повинні бути оплачені до подання заключних звітів проектів. Витрати можуть бути сплачені згодом, за умови, що вони зазначені у кінцевому звіті разом з прогнозованою датою платежу;
  - iii) винятком вважаються витрати, пов'язані з заключним звітом проекту, включаючи перевірку витрат, аудит та кінцеву оцінку проекту, які можуть бути оплачені після завершення періоду впровадження проекту;
  - iv) бенефіціари мають право починати процес укладання контрактів та укладати

контракти згідно статті 52 РР і наступних ще до початку періоду впровадження проекту, за умови дотримання положень статті 52 РР та наступних;

- (б) витрати вказані у загальному бюджеті проекту;
- (в) витрати є необхідними для реалізації проекту;
- (г) витрати можна визначити та перевірити, зокрема вони належно відображені в бухгалтерському обліку бенефіціара і визначені за стандартами ведення бухгалтерського обліку та звичним порядком ведення обліку витрат, прийнятим бенефіціаром;
- (д) витрати відповідають вимогам чинного законодавства про податки та соціальні внески;
- (е) витрати є раціональними, обґрунтованими та відповідають вимогам належного фінансового управління, зокрема що стосується економності та ефективності;
- (ж) витрати підтверджені рахунками-фактурами чи іншими підтверджуючими документами, що мають таке ж доказове значення.

Незалежно від ст. 19 (1) РР, витрати, понесені після 31 грудня 2023 року, не підлягають фінансуванню ЄС.

Грант може бути **наданий ретроактивно** у наступних випадках:

- якщо заявник може довести потребу розпочати реалізацію проекту до підписання контракту. При цьому витрати, прийнятні для фінансування, не повинні бути понесені раніше дати подання грантової заявки; або
- витрати, пов'язані з проведенням досліджень та підготовкою документації проектів, що містять інфраструктурний компонент. У жодному разі грант не може бути наданий ретроактивно за вже завершений проект.

З метою підсилення **партнерської співпраці**, витрати, понесені до подання заявки на грант проектами, яким було надано грантове фінансування, є прийнятними за умови, що наступні вимоги також виконуються:

- витрати були понесені після публікації оголошення про конкурс проектних заявок;
- витрати обмежуються відрядними та добовими витратами працівників бенефіціарів за умови, що вони задовольняють умови підпункту (б) нижче;
- витрати не перевищують максимальної фіксованої суми, визначеної на рівні Програми.
-

Прямі витрати

Прийнятним будуть вважатись наступні прямі витрати бенефіціара:

- (а) витрати на персонал проекту за умови виконання всіх наступних умов:
  - i) витрати повинні бути пов'язаними з витратами на діяльність, яку бенефіціар не здійснював б за відсутності проекту;
  - ii) витрати не повинні перевищувати витрати, які бенефіціар здійснює зазвичай, якщо не доведено, що це суттєво важливо для реалізації проекту,
  - iii) витрати становлять фактичний фонд заробітної плати до відрахування податків, соціальних внесків та інших зборів;
- (б) відрядні та добові витрати працівників та інших осіб, які беруть участь в проекті, за умови, що вони не перевищують ні витрат, що зазвичай виплачуються бенефіціаром згідно внутрішніх правил та норм, ні ставок, які оприлюднюються Європейською Комісією і є чинними на момент відрядження, якщо відшкодування здійснюється у вигляді виплати єдиної суми, відшкодування витрат за одиницю чи фінансування за фіксованою ставкою;
- (в) витрати на придбання чи оренду обладнання (нового чи вживаного) та товарів безпосередньо необхідних для цілей проекту, за умови, що вони відповідають ринковим цінам;
- (г) витрати на розхідні матеріали, спеціально придбані для цілей проекту;
- (д) витрати, передбачені на контракти, укладені бенефіціарами для цілей проекту;
- (е) витрати, що впливають безпосередньо з вимог, передбачених РР та проектом (такі як

діяльність з інформування та візуалізації, оцінки, зовнішні аудити, переклад), в тому числі витрати на фінансові послуги (зокрема, комісія за банківські перекази та фінансові гарантії).

Для цілей проекту повинна вестися окрема система бухгалтерського обліку (кошти, витрати, доходи).

Програма може встановити додаткові правила прийнятності для Програми в цілому, за умови затвердження СМК і якщо вони відповідають законодавству у сфері ТКС.

Непрямі витрати

- Розрахунок непрямих витрат здійснюється за фіксованою ставкою та може становити до 7% прийнятних прямих витрат, без урахування витрат, пов'язаних з інфраструктурною складовою, за умови, що ставка розраховується на основі методу розрахунку, який є справедливим, неупередженим та підтверджуваним.
- До непрямих витрат проекту належать прийнятні витрати, які не можуть бути визначені, як конкретні витрати, пов'язані із впровадженням проекту та не можуть бути обліковані безпосередньо згідно правил прийнятності, визначених вище. До них не можуть бути зараховані неприйнятні витрати, визначені статтею нижче чи витрати, які вже були задекларовані в іншій статті чи розділі бюджету проекту.

Неприйнятні витрати

Наступні витрати, пов'язані з впровадженням проекту вважаються неприйнятними:

- (а) позики та витрати на обслуговування заборгованості (відсотки);
- (б) резерв на можливі втрати чи зобов'язання;
- (в) витрати, які декларуються бенефіціаром, проте вже були профінансовані з бюджету ЄС;
- (г) придбання землі чи будівель на суму, що перевищує 10% від прийнятних витрат відповідного проекту;
- (д) втрати на курсі обміну валют;
- (е) мита, податки та збори, включаючи ПДВ, крім випадків, коли вони не відшкодовуються згідно відповідного національного податкового законодавства, якщо інакше не погоджено належним чином з країнами-партнерами ТКС;
- (ж) позики третім сторонам;
- (з) штрафи, грошові стягнення та судові витрати;
- (и) внески в натуральній формі, згідно з визначенням, даним у статті 14(1) РР.

Принцип неприбутковості

Гранти не повинні отримуватись з метою або мати наслідком діяльності отримання прибутку в рамках проекту. Якщо такий прибуток отримується, ОУ має право стягнути відсоток відповідно до частки фінансування ЄС в сумі прийнятних витрат, реально понесених бенефіціаром на реалізацію проекту.

5.11 Розподіл зобов'язань між країнами-учасницями і правила повернення коштів

Порушення та стягнення коштів

Орган управління в першій інстанції несе відповідальність за попередження та розслідування порушень¹¹ та застосування необхідних фінансових коригувань та стягнень. Країни-учасниці

---

¹¹ Згідно визначення ст.2 (н) РР, «порушення» – це будь-яке порушення Фінансової угоди, контракту або чинного законодавства в результаті дії або бездіяльності економічного оператора, який бере участь у реалізації програми, що має або буде мати наслідком нанесення збитків бюджетові Європейського Союзу через виникнення необґрунтованих витрат в бюджеті ЄС.

повинні запобігати, відслідковувати, коригувати порушення, в тому числі шахрайство, а також стягувати неналежно виплачені кошти, разом з відсотками, на своїй території, відповідно до ст.74 РР.

Фінансові коригування, застосовані Європейською Комісією не звільняють ОУ від зобов'язань здійснювати стягнення за ст. 74 та 75 РР, ані від зобов'язання Польщі повернути Державну допомогу у значенні ст. 107 (1) Договору про функціонування Європейського Союзу за ст.14 Регламенту Ради (ЄК) № 659/1999.

Повернення неналежно виплачених коштів

ОУ несе відповідальність за виконання стягнення неналежно виплачених коштів. ОУ повинен стягнути неналежно виплачені кошти разом з відсотками за затримку оплати в Головного Бенефіціара відповідно до ст.75 (1) РР.

Головний Бенефіціар повинен встановити процедуру виправлення порушень/стягнення неналежно виплачених сум від інших бенефіціарів у партнерській угоді. Якщо Головному Бенефіціару не вдасться повернути кошти від такого бенефіціара, ОУ повинен офіційно звернутися до бенефіціара з вимогою повернути кошти Головному Бенефіціару. Якщо цей бенефіціар не поверне кошти, ОУ повинен звернутися до країни-партнера, у якій зареєстрований цей бенефіціар, з вимогою відшкодування неналежно виплачених коштів згідно ст. 72 (2) – (5) РР.

Якщо повернення коштів вимагається від **бенефіціара, зареєстрованого у Польщі** і якщо ОУ не може стягнути заборгованість, ОУ повинен заплатити необхідну суму і вимагати від бенефіціара її повернення.

Якщо повернення коштів вимагається від **бенефіціара, зареєстрованого у Білорусі або Україні** і якщо ОУ не може стягнути заборгованість, ступінь відповідальності даної країни, в якій зареєстрований бенефіціар, визначається відповідною фінансовою угодою між Європейською Комісією і цією країною відповідно до ст. 8 і 9 РР.

ОУ, спільно з відповідним НО, повинен проявити належне старання в забезпеченні виплати запитів на стягнення за підтримки країн-учасниць. Орган управління повинен зокрема впевнитись у тому, що претензія є чітко сформульована, містить визначену суму та кінцевий термін оплати. У цих діях відповідний НО повинен надавати допомогу ОУ. У випадку, коли Орган управління планує відмовитись від стягнення встановленого боргу, він повинен пересвідчитись у тому, що така відмова є обґрунтованою та відповідає принципам належного фінансового управління та пропорційності.

У випадках системних порушень в системах управління та контролю програми, згаданих у ст. 74(3) РР, країни-учасниці несуть спільну відповідальність за відшкодування відповідних коштів пропорційно до розподілу відповідальності кожної країни-учасниці.

Опис процедури виконання вимоги щодо інформування про порушення в ЄК

Орган управління повинен інформувати Європейську Комісію про всі заходи, які вживаються для стягнення заборгованості. Комісія може у будь-який час перейняти на себе завдання стягнення коштів чи з бенефіціара, чи з відповідної країни-учасниці. Документація, передана країні-учасниці чи Комісії, повинна містити всі документи, необхідні для стягнення, а також докази кроків, вжитих Органом управління для повернення заборгованості.

Контракти, укладені Органом управління повинні містити пункт, що надає право Комісії чи країні-учасниці, в якій зареєстрований бенефіціар, стягувати заборгованість перед ОУ, яку йому не вдалось витребувати.

Країни-учасниці повинні без затримок повідомляти ОУ і Європейську Комісію про порушення а також про хід відповідних адміністративних або юридичних проваджень. Детальніший опис інформації, яка повинна подаватися ОУ в Комісію, повинен бути поданий в Посібнику з Процедур ОУ.

Повернення будь-яких коштів Комісії повинно бути здійснено до кінцевого терміну, вказаного в запиті на стягнення. Встановлюється кінцевий термін тривалістю 45 днів від дати видачі повідомлення про заборгованість. Будь-яка затримка в поверненні коштів дає підстави для стягнення пені за протермінування оплати, що застосовується починаючи з кінцевого терміну закінчуючи датою фактичної оплати. Пеня нараховується у розмірі три з половиною відсотки понад ставку Європейського центрального банку, що застосовується в основній діяльності рефінансування першого робочого дня місяця, на який випадає кінцевий термін погашення. Кошти, які мають бути повернуті, можуть бути зараховані за рахунок будь-яких коштів, які належать до оплати бенефіціару чи країні-учасниці, що не впливає на право сторін погоджуватись здійснювати оплату частинами.

Необхідні превентивні та виправні дії

ОУ в першій інстанції несе відповідальність за застосування необхідних фінансових коригувань та стягнень. У випадку системних порушень ОУ проводить широке розслідування всієї діяльності, де могли б мати місце порушення. ОУ оцінює порушення і, за необхідності, звертається до НО/ККП даної країни здійснити подальше розслідування. На підставі такого розслідування та результатів, одержаних НО/ККП даної країни, повинен бути запропонований наступний план дій і поданий НО даної країни. Кінцеве рішення щодо такого плану дій, приймає ОУ.

ОУ здійснює фінансові коригування, обумовлені окремими чи системними порушеннями, виявленими в проектах, ТД чи Програмі, згідно ст. 71 РР.

Європейська Комісія здійснює фінансові коригування шляхом відкликання повністю чи частково фінансування Програми ЄС, згідно ст. 72 та 73 РР.

Заходи з протидії шахрайству

Одним із основних завдань ОУ є запровадження ефективних та пропорційних заходів боротьби з шахрайством із урахуванням виявлених ризиків. З метою захисту фінансових інтересів ЄС, ОУ повинен вжити всіх необхідних заходів для попередження, виявлення та виправлення порушень та шахрайства, а також стримування від вчинення таких дій.

Є наступні три види основних процесів, які, як вважається, становлять найбільший ризик для шахрайства, тому вимагають особливої уваги:

- відбір бенефіціарів;
- реалізація проектів бенефіціарами;
- дозволи та платежі.

Моніторинг також може включати державні закупівлі та кошти ТД.

ОУ не лише повинен виявити ризики шахрайства, провести власну оцінку ймовірності та наслідків конкретних сценаріїв шахрайства та ризиків, оцінити ефективність поточного контролю, але також оцінити результати від запланованих додаткових видів контролю і визначити цільовий ризик, який ОУ вважатиме задовільним.

5.12 ПРАВИЛА ПЕРЕДАЧІ, ВИКОРИСТАННЯ І МОНІТОРИНГУ СПІВФІНАНСУВАННЯ

Принцип співфінансування

Співфінансування повинно становити **не менш ніж 10% внеску ЄС** (ст. 12.1 РР) і надходити з інших, відмінних від ЄС, джерел (власний внесок бенефіціара). Співфінансування внеску ЄС не вимагається стосовно понесених та сплачених витрат, включених до річної фінансової звітності Програми за фінансовий рік з 1 липня 2020 року по 30 червня 2021 року (стаття 12.4.РР).

Частка фінансування ЄС у проектах визначається в КПЗ та грантових контрактах. Згідно домовленостей між країнами-учасницями, на даний момент Програма не передбачає фінансування ТД, яка повністю буде фінансуватися із коштів ЄС. У майбутньому, за необхідності, Програмою будуть розглянуті варіанти співфінансування ТД з національних джерел, можливо, у формі заробітних плат інституцій, залучених до реалізації Програми. Рішення щодо змін у фінансуванні ТД приймає СМК.

Виплати ОУ Головному Бенефіціару

ОУ здійснює платежі Головному Бенефіціару на підставі підписаного контракту.

Головний Бенефіціар проекту повинен буде забезпечити не менш ніж **10% співфінансування** суми всіх прийнятних витрат.

ОУ здійснює платежі Головному Бенефіціару у євро, згідно з положеннями грантового контракту. Витрати, понесені у валюті, відмінній від євро, конвертуються у євро бенефіціаром із застосуванням місячних курсів валют ЄК за місяць, в якому були понесені витрати.

Використання і моніторинг співфінансування

Грантовий контракт повинен включати суму співфінансування (власного внеску) бенефіціарів проекту. Це співфінансування підлягає моніторингу і включенню в систему обліку Програми на підставі фінансових звітів бенефіціарів.

5.13. ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ДЛЯ ПРОГРАМИ

Згідно статей 4 і 26 РР, у Програмі повинна бути система реєстрації та зберігання даних кожного проекту, в тому числі дані про всіх учасників проекту, якщо це доцільно, необхідна для моніторингу, оцінювання, фінансового управління, контролю та аудиту.

Центральну систему ІКТ Програми (надалі „система”) забезпечує СТС-ОП. СТС-ОП відповідає за створення, функціонування та адміністрування системи. Ця система для реєстрації і зберігання в електронній формі, фінансової та описової інформації для кожного проекту повинна забезпечити наявність і доступність для СМК, ОУ, АО/ГО, ККП та відповідальних органів кожної країни, даних, необхідних для цілей для фінансового менеджменту, моніторингу, перевірки, аудиту та оцінювань.

Така система повинна забезпечити достовірність інформації та високу оперативність обміну інформацією. База даних Програми буде постійним інструментом для обміну інформацією та збору документів, пов'язаних з реалізацією. Система також повинна відповідати прийнятим стандартам безпеки та достовірності. Будуть впроваджені процедури, які забезпечать достовірність облікової, моніторингової та фінансової інформації в електронній формі.

Система підтримуватиме процеси, пов'язані з:

- а) організацією Конкурсів проектних заявок (подання заявок, адміністративна та якісна перевірка, відбір, прийняття рішень);

- б) реалізацією проекту від підписання грантового контракту;
- в) інвентаризацією даних, пов'язаних з реалізацією Програми/проектів;
- г) затвердженням витрат.

Всі деталі, пов'язані з функціонуванням інформаційної системи, повинні бути описані в «Посібнику користувача».

Відповідні дані щодо проектів, які фінансуються Програмою, повинні також бути внесені в базу даних KEEP 2.0, розроблену INTERACT.

5.14. МОВА ПРОГРАМИ

Офіційною і робочою мовою Програми є англійська. Використання англійської мови полегшить процеси подання, відбору, роботи з базою даних звітності тощо та задовольнить вимоги рівного трактування всіх заявників та бенефіціарів.

КПЗ будуть проводитись англійською мовою. Форма заявки заповнюватиметься англійською мовою, але національні документи, які додаються до заявки, зможуть подаватися мовою оригіналу.

Витрати на послуги усного та письмового перекладу з англійської мови та на англійську покриватимуться або з бюджету ТД на рівні Програми, або з бюджету окремого проекту на рівні проектів.

Національні мови країн-учасниць (польська, російська, білоруська та українська) можуть використовуватись для програмних посібників та інструкцій для заявників/бенефіціарів; програмних зустрічей, тренінгів; публікацій Програми/проектів; веб-сторінки Програми.

Список додатків

1. Список Великих інфраструктурних проєктів (ВІП)
2. Звіт стратегічної оцінки впливу на навколишнє середовище (Резюме СОВНС)

Список таблиць у СОП

1. Площа, населення та густота населення в регіонах Програми (стор. 8)
2. Індикатори Програми (стор. 16)
3. Ризики в Програмі (стор. 32)
4. Склад СМК (стор. 35)
5. Види контролю та аудиту Програми (стор. 56)
6. Ключові етапи реалізації Програми (стор. 61)
7. Індикативні витрати на ТД у Програмі (стор. 70)
8. Індикативний план з оцінювання та моніторингу (стор.73)
9. Індикативний фінансовий план Програми (стор. 84)
10. Фінансова таблиця Програми (стор. 84)
11. Щорічне фінансування Програми ЄС (стор. 86)

Список рисунків у СОП

1. Структури управління Програмою (стор. 49)
2. Структури аудиту Програми (стор. 50)
3. Структури контролю Програми (стор. 51)

Список карт у СОП

1. Територія Програми транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 (стор. 8)